Strategický plán sociálního začleňování města Brna pro období 2016 – 2019

Zaměstnanost

„Brno, město příležitostí.“

Integrace cizinců

„Brno, otevřené město.“

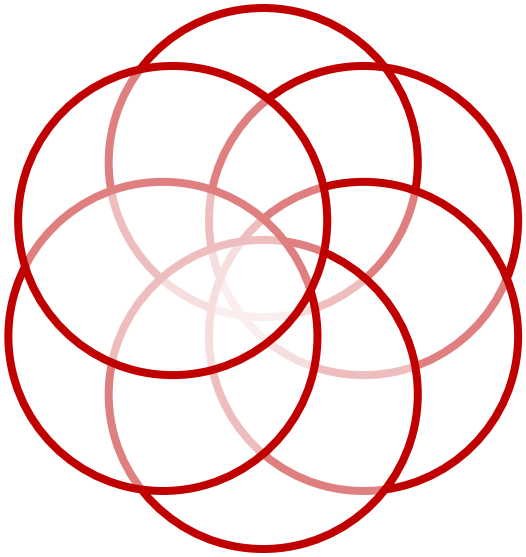

Bezpečnost a prevence rizikového chování

„Prevence je lepší než terapie.“

Rodina a zdraví

„Brno, rodina.“

Vzdělávání

„Kvalitní škola, základ života.“

Bydlení

„Důstojné bydlení je základ.“

Obsah

Obsah 2

Vize 4

1 Definice základních pojmů 5

2 Představení Odboru pro sociální začleňování ÚV ČR (dále jen Agentury) a Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (dále jen KPSVL) 8

2.1 Odbor pro sociální začleňování ÚV ČR (Agentura) 8

2.2 Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám 9

2.3 Strategický plán sociálního začleňování 10

3 Spolupráce města Brna a Agentury v režimu Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL) 11

4 Formální struktury a mechanismy pro naplňování cílů KPSVL 13

4.1 Systematizace řízení procesu KPSVL – Konference lokálního partnerství 14

4.2 Systematizace řízení procesu KPSVL – Pracovní skupiny, Řídící výbor pracovních skupin 14

4.3 Systematizace řízení procesu KPSVL – Řídící skupina 15

4.4 Proces schvalování a revize SPSZ na úrovni Magistrátu města Brna 16

5 Význam spolupráce s vybranými institucemi 17

5.1 Krajský úřad Jihomoravského kraje 17

5.2 Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Brně 17

5.3 Zapojení městských částí města Brna 18

5.4 Vztah KPSVL (SPSZ) a Integrované strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti pro uplatnění nástroje ITI (ISR BMO) 18

6 Proces tvorby Strategického plánu sociálního začleňování 20

6.1 Výchozí specifika tvorby SPSZ na úrovni města Brna 20

6.2 Fáze realizace Strategického plánu sociálního začleňování na úrovni města Brna 21

6.3 Role města ve fázi implementace (realizace) SPSZ 24

6.4 Role Agentury ve fázi implementace (realizace) SPSZ 24

6.5 Rozvoj sociálních služeb a KPSVL (SPSZ) 25

7 Úvodní analytická část 27

7.1 Osoby ohrožené sociálním vyloučením a osoby sociálně vyloučené na území statutárního města Brna 27

8 Tematické kapitoly, priority a cíle SPSZ města Brna 31

8.1 Tematické kapitoly 31

8.2 Návrhová část – priority a cíle SPSZ 32

9 Tematická kapitola – Podmínky a prostředí aktivního sociálního začleňování 35

10 Tematická kapitola – Zaměstnanost 48
10.1 Analytická část 49
10.2 Analýza problémů a jejich příčin 52
10.3 Návrhová část 54
11 Tematická kapitola – Bezpečnost a prevence rizikového chování 69
11.1 Analytická část 70
11.2 Analýza problémů a jejich příčin 74
11.3 Návrhová část 76
12 Tematická kapitola – Zdraví a rodina 91
12.1 Analytická část 92
12.2 Analýza problémů a jejich příčin 94
12.3 Návrhová část 97
13 Tematická kapitola – Cizinci a uprchlíci – integrace 107
13.1 Analytická část 108
13.2 Analýza problémů a jejich příčin 114
13.3 Návrhová část 117
14 Tematická kapitola – Vzdělávání 130
14.1 Analytická část 131
14.2 Analýza problémů a jejich příčin 133
14.3 Návrhová část 134
15 Tematická kapitola – Bydlení 148
15.1 Analytická část 149
15.2 Analýza problémů a jejich příčin 155
15.3 Návrhová část 156
16 Seznam použitých zkratek 178
17 Seznam grafů, tabulek a obrázků 181
18 Seznam příloh 183

Vize

„V roce 2025 je Brno moderní metropolí, která je připravena okamžitě a flexibilně řešit problematiku sociálního vyloučení. Je to bezpečné město, které je přívětivé ke svým obyvatelům a které nabízí nejen jistotu v případě řešení sociálně negativních událostí, ale především prostor a příležitosti individuálního rozvoje každému na území města. Ve městě je plně rozvinuta spolupráce mezi státními institucemi, samosprávou, neziskovými organizacemi a ziskovým sektorem za účelem eliminace sociálního vyloučení a chudoby. Město nabízí široké spektrum veřejných a sociálních služeb v odpovídající kvalitě, rozsahu a dostupnosti. Sociální politika města ve svém širokém pojetí – politika bydlení, vzdělávací politika, politika zaměstnanosti, rodinná politika, zdravotní politika, integrační politika, politika bezpečnosti – je vystavěna na principu participace a vzájemné solidarity. Dříve existující lokality sociálního vyloučení jsou změněny v otevřené, bezpečné a poklidné části města, kde se setkávají občané, zástupci nově budovaných firem a nositelé znalostního kapitálu (studenti).“

Motto SPSZ: „Brno, moderní město 21. století vystavěné na principech participace a vzájemné solidarity.“

1 Definice základních pojmů

První kapitola je věnována vymezení termínů, které jsou v rámci celého textu užívány. Cílem kapitoly je sjednotit pojmosloví a souběžně i perspektivy vnímání možností řešení sociálního vyloučení tak, abychom předešli střetům způsobeným odlišným výkladem pojmu. Představené definice vycházejí z všeobecně respektované odborné literatury a jsou ve stejném smyslu užívány i v dalších souvisejících dokumentech, ať už na úrovni města či v nadregionálním měřítku.

Sociálně vyloučené osoby (dále jen SVO) mohou tvořit relativně ohraničenou a identifikovatelnou skupinu obyvatel na určitém území obce, nebo mohou žít rozptýleně. Sociální vyloučení (exkluze) představuje vyloučení jedinců i sociálních skupin z ekonomického a sociálního života (z trhu práce, společenských organizací, sousedství v majoritní populaci ap.) a tím i z možnosti podílet se na právech (především sociálních), životních prostředcích a zdrojích blahobytu sdílených zbytkem populace. Zjednodušeně řečeno jsou to ty osoby, které nejsou schopny vyřešit svou sociální situaci prostřednictvím svých vlastních kapacit, mají ztížený přístup k institucím, službám a trhu práce, disponují omezeným sociálním kapitálem z hlediska vertikálního posunu, jsou stigmatizovány negativními předsudky z hlediska zbylé populace či institucí. K danému se následně váže riziko sociální pasti, které je graficky znázorněno níže. To podtrhuje význam a nezbytnost současného řešení sociálního vyloučení jak v dimenzi sociálního bezpečí (zajištění základních životních potřeb), tak i sociální suverenity jedince (individuální kompetence).

Sociálně vyloučenou lokalitu (dále jen SVL) je třeba vždy pojímat z hlediska prostorové dimenze komplexně, ve dvou základních podobách:

- SVL je určena koncentrací SVO – dochází ke kumulaci rizikových vlivů (kriminalita, neodpovídající kvalita života, nižší zdravotní úroveň, neúspěšnost na trhu práce, oslabení sociálních sítí ve vztahu k majoritě a další). Specifikem je uzavření se do komunit a reprodukce stavu sociálního vyloučení v dalších generacích (kultura bídy).
- SVL jako výsledek charakteristik určitého území – jedinec se stává „obětí" sociálního vyloučení v důsledku stavu prostředí, ve kterém žije, a není schopen ho v rámci vlastních kompetencí vyřešit. K danému patří nedostatky v oblasti dopravní infrastruktury, sociální vybavenosti (školy, zdravotní zařízení atd.), nemožnost uplatnit se na lokálním trhu práce – nepřítomnost zaměstnavatelů atd.

Sociální začleňování má mnoho různých definic. Tento materiál vnímá pojem sociální začleňování jako proces/, jehož cílem je aktivní řešení sociálního vyloučení, které je důsledkem výše zmíněných atributů v oblasti legislativního systému, ekonomické a sociální soběstačnosti jedince, integračních nástrojů podporujících rozvoj jedince, rodiny i přirozené komunity. Z dlouhodobého hlediska budování stabilní sociální politiky se jako nezbytná ukazuje podpora neoddělování problémů obyvatel vyloučených lokalit od problémů ostatních obyvatel, zejména s ohledem na strukturální zátěž obce či regionu, tj. zejména obecně vysokou nezaměstnanost, zátěžovou vzdělanostní a věkovou strukturu obyvatelstva apod. Naopak je nezbytné tyto problémy řešit v přirozeném propojení.

Sociální bydlení je v tomto textu vnímáno jako komplex nástrojů poskytujících pomoc domácnostem, které si bydlení nejsou schopny zajistit či udržet samy. Sociální bydlení poskytuje dostatečnou právní jistotu tak, aby vyhovovalo nároku na bezpečný a dlouhodobý domov. Současně tento systém sociálního bydlení vhodně reflektuje prevenci sociálního vyloučení a musí obsahovat motivační prvky tak, aby sociální bydlení nebylo zneužíváno nebo nadužíváno. Fyzická podoba sociálního bydlení musí odpovídat nárokům na běžný život domácnosti a potřebám jejích jednotlivých členů. Dle současné koncepce sociálního bydlení lze rozlišit tři formy – krizové bydlení (forma sociální služby), sociální byty a dostupné byty. U sociálních bytů je sociální práce obligatorní, zatímco u dostupných bytů je fakultativní.

Rapid Re-housing je přístup k řešení bezdomovectví, který spočívá v rychlém zabydlení rodin za nízkých či žádných předem kladených podmínek (jedná se o variantu přístupu Housing first, adaptovanou pro specifické potřeby rodin s dětmi). V souvislosti se zabydlením je předpokládána intenzivní asistence při hledání zdrojů a strategií pro dlouhodobé udržení bydlení. Klíčové součásti strategie Rapid Re-housing jsou:

- Pomoc s identifikováním vhodného bydlení.
- Finanční podpora pro zajištění bydlení a pokrytí souvisejících nákladů.
- Zajištění přístupu k dalším sociálním službám, které mohou zlepšit bezpečí i zdraví rodičů a dětí a pomoci jim dosáhnout jejich dlouhodobých cílů.

Model Housing first byl vytvořen v reakci na nízkou úspěšnost dosud převládajících přístupů k integraci chronických bezdomovců trpících komplexními problémy, které předpokládají, že samostatné bydlení má být až završením celého integračního procesu a že na samostatné bydlení je třeba lidi bez domova připravit (model zvaný „bydlení až po přípravě“, Housing ready). Model Housing first je oproti tomu založený na co nejrychlejším, nepodmíněném poskytnutí samostatného bydlení. Je tedy nízkoprahový a je založen na principu harm-reduction. Model tedy nepředpokládá žádnou předchozí přípravu či ověření kompetencí k bydlení, např. splacením dluhů, absolvováním léčby či abstinencí. Klienti musí zpravidla pouze jednou týdně akceptovat návštěvu sociálního pracovníka. Nejde o řízení (management) bezdomovectví, ale o jeho ukončování.

V posledních letech byl přístup Housing first pilotně testován v mnoha zemích na několika kontinentech. Prakticky všechny projekty se vyznačují vysokou mírou udržení bydlení (75 – 95 %). Studie z Evropy, USA, Kanady a z dalších zemí potvrdily, že lidé bez domova i v případě potřeby nejkomplexnější podpory mohou bydlet v samostatném, rozptýleném bydlení. Je třeba si uvědomit, že model Housing first zpravidla pracuje s klienty, kteří se potýkají s těmi nejzávažnějšími problémy, tedy s klienty, kteří byli tradičními přístupy považováni za neschopné samostatného bydlení. Model Housing first prokázal dobré výsledky i v jiných oblastech, např. zlepšení kvality života, léčbě závislostí aj. Model se rovněž ukázal finančně efektivnějším než tradiční přístupy.

Sociální podnikání jsou podnikatelské aktivity prospívající společnosti a životnímu prostředí. Hraje důležitou roli v místním rozvoji a často vytváří pracovní příležitosti pro osoby se zdravotním, sociálním nebo kulturním znevýhodněním. Zisk je z větší části použit pro další rozvoj sociálního podniku. Pro sociální podnik je stejně důležité dosahování zisku i zvýšení veřejného prospěchu. Vzniká a rozvíjí se na konceptu tzv. trojího prospěchu – ekonomického, sociálního a environmentálního.

Koncept společenské odpovědnosti („Corporate social responsibility“, dále jen CSR) je jeden z druhů etického řízení, který je zaměřen do tří oblastí tzv. „3P“: people – planet – profit (lidé – planeta – zisk). CSR je kontinuální závazek korporací chovat se eticky a přispívat k ekonomickému růstu. Zároveň zasazování se o zlepšování kvality života zaměstnanců a jejich rodin, stejně jako lokální komunity a společnosti jako celku. Ve svých aktivitách upírá pozornost na všechny principy trvale udržitelného rozvoje společnosti (rozvoj, který uspokojuje současné potřeby, aniž by ohrožoval šance budoucích generací na uspokojování jejich potřeb), na transparentnost v rozhodování, finančním hospodaření, personální politice firmy, sociálním rozměru a na začlenění problematiky dodržování etických norem.

2 Představení Odboru pro sociální začleňování ÚV ČR (dále jen Agentury) a Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (dále jen KPSVL)

Strategický plán sociálního začleňování je jedním z výsledků práce při naplňování Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám. Tohoto výstupu bylo dosaženo prostřednictvím aktivní spolupráce města Brna a Agentury.

2.1 Odbor pro sociální začleňování ÚV ČR (Agentura)

Odbor pro sociální začleňování působí na celostátní úrovni od roku 2008 jako jeden z odborů Úřadu vlády ČR. Na národní úrovni se Agentura zaměřuje na expertní, koncepční a legislativní práci v oblasti sociální integrace, na úrovni obcí podporuje místní subjekty při spolupráci zaměřené na předcházení a zmírňování následků sociálního vyloučení. Posláním Agentury je, ve spolupráci s lokálními partnery, vytvářet komplexní programy integrace. V rámci daného pak připravit vhodné prostředí pro efektivní čerpání finančních prostředků z EU v této oblasti.

V současnosti pomáhá Agentura ve více než 40 městech a obcích České republiky. V každém městě a obci sestavuje lokální partnerství složené ze zástupců obcí, nestátních neziskových organizací, škol, úřadů, zaměstnavatelů, policie a dalších subjektů, kteří se podílejí na sociálním začleňování. Agentura definuje své cíle v součinnosti se členy lokálního partnerství a při této definici vychází z potřeb a potenciálu jednotlivých partnerů a lokality samotné. Dále pomáhá městům a obcím sestavit Strategický plán sociálního začleňování a opatřit finance pro jeho naplnění. Ty jsou získávány převážně z dotačních titulů Evropské unie. Součástí plánu jsou návrhy konkrétních opatření a projektů, například podpora vzdělávání prostřednictvím školních psychologů a asistentů pedagoga nebo podpora zaměstnanosti prostřednictvím rekvalifikací, tvorby pracovních míst a sociálních podniků. Podporuje rozvoj sociální práce, včetně materiálního zázemí pro ni. K dosažení svých cílů využívá Agentura také analýz, které se zaměřují na rozsah sociálního vyloučení v obci, na potřeby obyvatel, na absorpční kapacity města a jeho partnerů. Připravuje pro obce situační analýzy i specializované studie. Dalším nástrojem je síťování, které se zaměřuje na propojování a aktivizaci místních kapacit, podporu místních organizací a využití dostupných finančních, personálních, organizačních a intelektuálních zdrojů. Agentura pro tyto účely také poskytuje znalosti a zkušenosti z působení v dalších regionech. Podstatným nástrojem aktivit Agentury je poradenství v oblasti čerpání prostředků z evropských fondů. Přičemž zde se zaměřuje především na Operační program Zaměstnanost, Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání a Integrovaný regionální operační program.

2.2 Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám

Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám (dále jen KPSVL) je nástrojem pomoci městům a obcím se sociálním začleňováním sociálně vyloučených obyvatel v rámci čerpání prostředků z Evropských strukturálních a investičních fondů za místní podpory Agentury pro sociální začleňování. Cílem KPSVL je zajištění co nejadresnějšího a nejkomplexnějšího využití prostředků ze tří operačních programů ve prospěch sociálního začleňování v obcích ČR. Na úrovni měst dochází ke koordinaci všech místních aktérů, kteří spolu vytvářejí Strategický plán sociálního začleňování podle přesně stanovené metodiky. Schválený plán, jehož nositelem je obec, se stává podkladem pro čerpání z Operačního programu Zaměstnanost (oblast podpory 2.1), z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (oblast podpory 3.1) a z Integrovaného regionálního operačního programu (Prioritní osa 2, investiční priorita 9a, c).

Obrázek č. 1: Schematizace vztahu SPSZ k OPZ, OP VVV a IROP

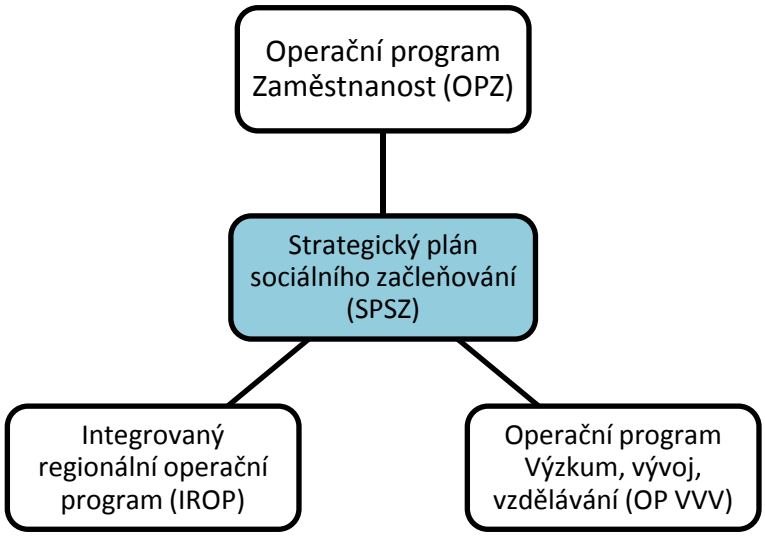

Ministerstva (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo pro místní rozvoj) rovněž koordinují svůj postup a na základě připravených strategických plánů, „rezervují“ prostředky na čerpání a nastavují parametry výzev odpovídající lokálním potřebám. Strategický plán se tak stává pojítkem mezi místními potřebami a možnostmi operačních programů[1].

Krom daného zasahuje KPSVL i ty oblasti sociální politiky, které nejsou přímo spojeny s výše uvedenými dotačními tituly. Jedná se o definování cílů a opatření, které jsou v gesci obce (vyhlášky, pravidla), tvorbou či úpravou strategických dokumentů při zohlednění tématu sociálního začleňování. V neposlední řadě je třeba tvořit takové institucionální prostředí,

[1] Více k metodice koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám na http://www.socialni-zaclenovani.cz/metodika-koordinovaneho-pristupu-k-socialne-vylucenym-lokalitam.

které umožňuje realizaci politiky integrace a inkluze. Obecným cílem této oblasti je zajištění „udržitelnosti“ krátkodobých „projektových“ opatření.

Veškeré aktivity v rámci KPSVL jsou plánovány tak, aby byly k dispozici všem obyvatelům obce, přestože se primárně odvíjejí od potřeb sociálně vyloučených obyvatel obce. Územím, které je v rámci KPSVL podporováno, je vždy území celé obce (či svazku obcí), v níž Agentura působí. Oprávněnými příjemci podpory jsou tedy nejen obyvatelé sociálně vyloučených lokalit, ale také ostatní obyvatelé v obci, kteří se nacházejí ve zhoršené sociální či ekonomické situaci.

2.3 Strategický plán sociálního začleňování

Strategický plán sociálního začleňování (dále jen SPSZ) je široce pojatou strategií integrující oblasti vzdělávání, bydlení, zaměstnanosti, bezpečnosti, dluhové problematiky, sociálních služeb i obecně podpory sociální soudržnosti a rozvoje obce či regionu v kontextu dostupných zdrojů. Má proto řadu styčných ploch s různými typy strategických dokumentů, v praxi nejčastěji s komunitními plány sociálních služeb, střednědobými plány rozvoje sociálních služeb, integrovanými plány rozvoje měst, plány prevence kriminality obcí i krajů, obecními a krajskými plány integrace Romů a dalších menšin apod. SPSZ se v kontaktu s dalšími strategickými dokumenty obvykle nachází v pozici zastřešující strategie, ovšem základním principem při jeho zpracování a implementaci je respektování zavedených strategických dokumentů a jejich procesů a pracovních struktur. SPSZ proto může být modifikován jako souřadný či podřazený strategický dokument jinému strategickému dokumentu, pokud to SPSZ neoslabuje nebo nezužuje. Nositelem plánu[2] je obec, případně svazek obcí. Žadateli mohou být v rámci KPSVL i další subjekty, podle oprávněných příjemců definovaných jednotlivými výzvami u operačních programů vymezených níže.

[2] Nositel plánu, tj. jeho zpracovatel podle příslušné metodiky SPSZ, kterou vydává ASZ a která je přílohou tohoto dokumentu. Agentura k tomu poskytuje obcím metodickou a facilitační podporu. SPSZ je ve vlastnictví obce, je schvalován orgány obce.

3 Spolupráce města Brna a Agentury v režimu Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL)

K aktivnímu zahájení spolupráce mezi Agenturou pro sociální začleňování a statutárním městem Brno došlo s počátkem měsíce dubna 2015. Zástupci Agentury a města Brna se shodli na společném přístupu k systematickému řešení problematiky sociálního vyloučení prostřednictvím KPSVL. Úspěšnost vzájemné spolupráce byla podepřena shodou zájmů v těchto oblastech:

- Předpoklad využití více než jednoho operačního programu pro řešení sociálního vyloučení na území města Brna (koordinace výzev k předkládání projektů z OPZ, OP VVV a IROP).
- Obec sama bude realizátorem více než jednoho projektu, současně bude obec partnerem v některých dalších projektech, jejichž nositeli jsou externí realizátoři.
- Obec má vybudován tým či odborné pracovníky pro zpracování a realizaci projektů z ESIF, současně bude využívat projektové podpory ze strany Agentury.
- Reálný předpoklad města využít dotací OPZ, neboť k plánovaným projektům v rámci SPSZ bude MPSV vázat vyhrazené prostředky.
- Obec má zájem využít možnosti výstavby či rekonstrukce bytů pro účely sociálního bydlení.
- Obec má zájem navázat na úspěšné projekty realizované v minulém období (dále je rozvíjet a inovovat).

Po vstupním přípravném období následovalo definitivní schválení Memoranda o spolupráci Zastupitelstvem města Brna na jeho zasedání dne 23. 6. 2015 (viz příloha č. 2). Memorandum vymezuje oblasti a formy spolupráce a vytyčuje základní úkoly. Důležitou součástí tohoto dokumentu je také struktura spolupráce se statutárním městem Brnem. Poměrně složitý systém představuje řešení následujících úkolů:

- naplnit ve druhém největším městě ČR princip lokálního partnerství, na základě kterého Agentura pracuje;
- zpřístupnit práci Agentury všem zainteresovaným aktérům;
- efektivně využít všech poznatků o potřebách a možnostech řešení, které se projednávají v oddělených pracovních skupinách, komisích a na dalších platformách;
- vytvořit transparentní mechanismus schvalování strategických dokumentů a projektů;
- aktivní příprava Strategického plánu sociálního začleňování.

Aktivní diskusí v rámci utvořeného lokálního partnerství byla definována cílová skupina SPSZ. **Materiál SPSZ města Brna se primárně zaměřuje na skupiny sociálně vyloučených obyvatel či těch, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením**. Vzhledem ke konkrétním pojmenovaným potřebám na území města Brna bude **zvláštní pozornost věnována především těmto skupinám osob**:

- osoby žijící v sociálně vyloučených lokalitách a v jejich okolí;
- děti, žáci a mládež ohrožení školním neúspěchem a jejich rodiče;
- lidé bez domova, vyloučení z bydlení;

- osoby dlouhodobě či opakovaně nezaměstnané;
- národnostní menšiny a cizinci;
- rodiny s dětmi ohrožené chudobou;
- etnické menšiny (zejména Romové);
- osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách;
- osoby opouštějící ústavní zařízení, náhradní rodinnou péči nebo zařízení výkonu trestu;
- pachatelé trestných činů, oběti a osoby z jejich bezprostředního okolí.

4 Formální struktury a mechanismy pro naplňování cílů KPSVL

Veškerá aktivita a činnost naplňování KPSVL probíhá při diskuzi a aktivním zapojení všech oprávněných subjektů, státního i nestátního charakteru. Specifickou oblastí je posilování významu participace samotných občanů města při stanovování cílů a pojmenování nezbytnosti jednotlivých opatření. Všichni místní partneři byli o procesu informováni na setkáních lokálního partnerství (květen 2015, září 2015) a prostřednictvím webu www.socialnipece.brno.cz. Plánování Strategického plánu sociálního začleňování v jednotlivých pracovních skupinách (vzdělávání, bydlení, zaměstnanost, zdraví a rodina – sociální práce, bezpečnost a prevence sociálně patologických jevů, cizinci a uprchlíci) započalo koncem dubna. Koordinaci výstupů jednání jednotlivých pracovních skupin na sebe převzal Výbor pracovních skupin. V údobí letních měsíců byla zřízena Řídící skupina lokálního partnerství. Tento institut je nejvyšším řídícím a rozhodujícím orgánem procesu KPSVL.

Obrázek č. 2: Schematizace lokálního partnerství

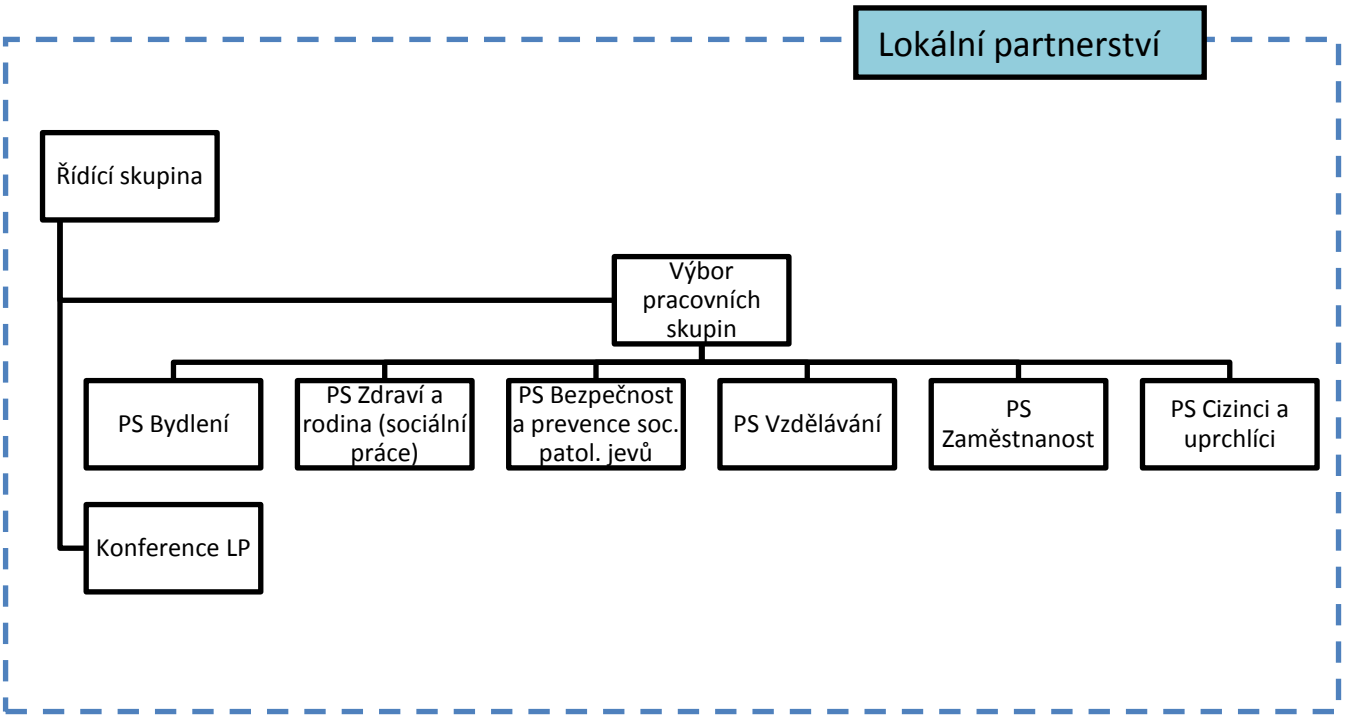

Z hlediska přípravy SPSZ (podrobně popsáno níže) lze vytvořené struktury stručně členit tímto způsobem:

- Konference LP – participační podíl nabízející zapojení širokému spektru zájemců o problematiku sociálního vyloučení.
- Pracovní skupiny – definování nedostatků a potřeb, příslušných tematických priorit a cílů.
- Výbor pracovních skupin – koordinace aktivit jednotlivých výstupů a činností pracovních skupin (např. tematické překryvy).
- Řídící skupina – rozhodčí orgán schvalující SPSZ.

4.1 Systematizace řízení procesu KPSVL – Konference lokálního partnerství

Konference lokálního partnerství (dále jen Konference LP) pokrývá svými aktivitami informační prostor o sociálním začleňování. Tento prostor je určen všem zájemcům ze strany státních i nestátních institucí, stejně tak do něj mohou vstupovat jednotlivci/občané města Brna. Cílem činnosti Konference LP je předávání a zpracovávání informací pro rozvoj KPSVL. Hlavními nástroji činnosti Konference LP jsou:

- Informační webové rozhraní www.socialnipece.brno.cz, které nepřetržitě zpřístupňuje data všem zájemcům o tuto oblast.
- Realizace odborných a informačních setkání s odbornou veřejností a se zájemci o danou problematiku řešení při městě Brně.
- Realizace odborných a informačních setkání na úrovni městských částí.

Aktivity jsou koordinovány v úzké spolupráci mezi Agenturou a pověřeným pracovníkem Magistrátu města Brna. Zvláštní pozornost byla zaměřena na jednání se zástupci městských částí města Brna. V rámci této aktivity byla realizována individuální jednání k rozličným problematikám (bydlení, rodina a další). Díky zájmu a aktivitě samotných městských částí se zdařilo, při vzájemné spolupráci, uskutečnit setkávání v režimu tematických kulatých stolů – bydlení, vzdělávání, zaměstnanost, rodina. Těchto setkání se účastnili zástupci městských částí, odborníci, zástupci Magistrátu města Brna (dále jen MMB), zástupci nestátních neziskových organizací (dále jen NNO) atd.

4.2 Systematizace řízení procesu KPSVL – Pracovní skupiny, Řídící výbor pracovních skupin

V rámci utvořeného partnerství byly založeny tematické Pracovní skupiny, které definovaly příslušné potřebnosti řešení sociálního začleňování. Tyto skupiny naplnili zástupci státních (MMB, ÚP, JMK, PČR, PMS atd.) i nestátních organizací, odborníci pro řešení sociálního začleňování, zástupci městských částí atd. Od dubna 2015 začaly aktivně působit pracovní skupiny těchto oblastí:

- bydlení;
- vzdělávání;
- zdraví a rodina (sociální práce);
- zaměstnanost;
- bezpečnost a prevence sociálně patologických jevů;
- cizinci a uprchlíci.

Pracovní skupina Cizinci a uprchlíci vzešla z identifikované a pojmenované potřeby partnerů lokálního partnerství při území města Brna. Tato skupina zapracovávala téma integrace cizinců do výše uvedených oblastí.

Vedení každé pracovní skupiny bylo utvořeno ze tří pozic:

- samotné vedení pracovní skupiny ve vztahu ke KPSVL (zástupce ASZ);
- ideové vedení ve vztahu k příslušné problematice (zástupce jedné z organizací – MUNI, ASZ, MMB, NNO);
- organizační pomoc a koordinace jednání (zástupce MMB).

Bližší informace k personálnímu složení jsou součástí přílohy Přehled členů lokálního partnerství na území města Brna (příloha č. 3). Pracovní skupiny se setkávaly v prvním pololetí roku 2015 jednou až dvakrát měsíčně. Ve společné práci identifikovaly potřeby řešení a také způsoby dosažení cílů (SWOT analýza příslušných tematických kapitol viz dále). V kontextu daného byly také pojmenovány jednotlivé priority a cíle chystaného SPSZ. Tato setkání byla dále doplňována individuálním setkáváním se zástupci NNO a dalších institucí. Tato užší setkání dále vhodně doplňovala a upřesňovala získané informace. Ze všech hlavních setkání byl vždy pořízen zápis, který byl spolu s prezentací (pokud byla součástí diskuze) umístěn na webové stránky www.socialnipece.brno.cz.

Pro zajištění koordinace a synergie řešených témat, včetně návrhu souvisejících projektových opatření, byl zřízen Výbor pracovních skupin. Jeho členy tvoří vedení jednotlivých pracovních skupin. Tento výbor se setkává jedenkrát měsíčně, jeho vedením je pověřen pracovník ASZ (lokální konzultant) ve spolupráci s manažerem KPSVL zastupujícím město Brno.

4.3 Systematizace řízení procesu KPSVL – Řídící skupina

Řídící skupina je složena ze zástupců vedení města Brna, projektového manažera (manažera SPSZ), zástupce Agentury (lokálního konzultanta), vedoucích příslušných odborů, zástupců městských částí a zástupců realizátorů projektů. Jejím úkolem je sestavit a sledovat indikátory SPSZ (počáteční, průběžné a konečné). Dále tato Řídící skupina připomínkuje a vyjadřuje se k zásobníku projektů, které mají být v rámci SPSZ realizovány, dohlíží na jejich vzájemnou provázanost, efektivitu, účelnost v návaznosti na identifikované potřeby a indikátory. Nastavuje nezbytné organizační postupy, které je třeba naplnit pro řádné a transparentní schválení celého procesu KPSVL. Při realizaci projektů dohlíží na jejich propojování, efektivní synergie a vyhodnocování, vč. dopadů na cílové skupiny, speciálně na Romy.

Pro hodnocení efektivity a účelnosti byl Řídící skupinou vytvořen pomocný orgán, tzv. Garanční skupiny. Tyto Garanční skupiny na základě interně utvořené metodiky vyhodnocovaly soulad předložených záměrů s pracovními prioritami a cíli SPSZ, zpřesňovaly indikátory a alokace pro finalizaci SPSZ a vyhodnocovaly případná rizika spojená s realizací navržených projektů.

4.4 Proces schvalování a revize SPSZ na úrovni Magistrátu města Brna

Procesní postup schvalování SPSZ probíhal, vzhledem ke komplexnosti materiálu, následujícím způsobem:

Vzhledem k zajištění participace byl materiál před jeho projednáváním na zasedání Zastupitelstva města Brna představen na jednání Sněmu starostů městských částí statutárního města Brna. Současně je materiál představován v rámci jednotlivých pracovních skupin.

Revize materiálu SPSZ bude probíhat po stejné trajektorii projednávání. Odpovědnou osobou za revizi materiálu (včetně vyhodnocení potřebnosti revize) je manažer KPSVL při městě Brně, který nezbytné změny zapracuje v přímé spolupráci s příslušnými zástupci pracovních skupin, odborů MMB, NNO, dalších institucí (ÚP ČR, PČR atd.) a Agentury.

5 Význam spolupráce s vybranými institucemi

Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám je vystavěn na efektivní spolupráci všech institucí, které se pohybují v oblasti sociální politiky a zasahují do řešení sociálního začleňování různým způsobem. V kontextu daného bylo pro jednání o problematice a řešení sociálního vyloučení osloveno široké spektrum státních i nestátních organizací. Konkrétní instituce a jejich příslušní zástupci jsou uvedeni v příloze Přehled členů lokálního partnerství na území města Brna (příloha č. 3). Kapitoly níže popisují vztah a přínos stěžejních.

5.1 Krajský úřad Jihomoravského kraje

V rámci spolupráce s KÚ JMK byly styčnými plochami především oblast sociálních služeb a oblast vzdělávání a školství.

Významným tématem realizovaných jednání bylo otevření sítě poskytovatelů sociálních služeb těm projektům, které počítají s navýšením kapacit sociálních služeb v rámci svých projektových návrhů. Konstruktivní jednání přineslo možnost tohoto rozšíření při splnění procesních podmínek, které budou dále společně definovány na počátku roku 2016 tak, aby KÚ JMK mohl tyto případné služby zařadit do „sítě“. Tento proces zařazení bude realizován při vzájemné komunikaci MMB – KÚ JMK – konkrétní žadatel. Krom daného budou společně nastavovány takové evaluační mechanismy, které podají informaci o prospěšnosti nově vzniklých či rozšířených služeb tak, aby se mohlo diskutovat o způsobu jejich financování po ukončení projektového čerpání.

V oblasti školství je řešen především soulad a přesahy výstupů mezi materiály SPSZ, Místním akčním plánem (dále jen MAP) a Krajským akčním plánem (dále jen KAP). V rámci aktivit SPSZ je sledován zájem prosazení proinkluzivních opatření na úrovni KAP.

V neposlední řadě jsou veškeré informace připravovaného SPSZ předávány na úrovni Regionální stálé konference JMK (dále RSK JMK) a příslušných pracovních skupin RSK JMK. Hlavním cílem je koordinace a sladění záměrů aktivit na širším regionálním poli.

5.2 Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Brně

Spolupráce Agentury pro sociální začleňování s krajskou pobočkou Úřadu práce ČR je velmi přínosná a efektivní. Zástupce Úřadu práce je členem Pracovní skupiny zaměstnanost. Spolupráci lze definovat v několika oblastech:

- sběr dat a indikátorů;
- definování potřeb a návrh opatření;
- ÚP ČR jako spolupracující subjekt projektových opatření.

Krom těchto oblastí, které se váží především k oblasti zaměstnanosti, byla sjednána i spolupráce v oblasti dávkové agendy. Cílem utvořeného spolupracujícího prostoru je formalizovat doposud neformální vztahy a stabilizovat tak systém řešení sociálního začleňování.

5.3 Zapojení městských částí města Brna

Město Brno se dělí na 29 samosprávných městských částí s vlastním zastupitelstvem, radou, starostou. Význam SPSZ a jeho přímý dopad na jednotlivé části byl konzultován a projednáván i na úrovni městských částí. Jejich spolupráci z hlediska KPSVL vymezují:

- spoluúčast při sběru dat a indikátorů;
- definování potřeb a návrhu opatření;
- městské části a jejich instituce jako spolupracující subjekty projektových opatření.

Významnou aktivitou je realizace tematických kulatých stolů se zástupci městských částí, příslušnými odborníky, zástupci MMB či dalších institucí, které se vždy váží k vybrané oblasti a pomáhají definovat řešení z perspektivy těchto samosprávných celků.

5.4 Vztah KPSVL (SPSZ) a Integrované strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti pro uplatnění nástroje ITI (ISR BMO)

Dokumenty SPSZ a ITI (ISR BMO) byly zpracovávány při úzké spolupráci. Cílem byla koordinace a zřetelné rozdělení aktivit, které budou řešeny v rámci KPSVL (SPSZ) a které naopak „pokryje“ dokument ITI. Výsledkem koordinačních dohod bylo smluvení se na těchto základních tezích:

- Na území města Brna budou prostřednictvím ITI řešeny projekty pro cílovou skupinu osob s duševním onemocněním a mentálním/zdravotním postižením.
- Stanovené skupiny při KPSVL budou řešeny prostřednictvím daného nástroje.
- Na území BMO, mimo samotnou oblast město Brno, budou všechny cílové skupiny pokryty ITI.
- Prostřednictvím nástrojů ITI a KPSVL bude řešen vznik nových nebo rozšíření stávajících služeb.
- V rámci hlavních opatření budou investiční záměry rozvoje sociálních a dalších služeb řešeny prostřednictvím nástroje ITI, nikoli prostřednictvím KPSVL (SPSZ).
- Investice oblasti sociálního bydlení budou řešeny individuálně. Některé z nich budou zařazeny do strategie SPSZ – rozhodující je tematický vztah k cílové skupině SPSZ (sociálně vyloučení).
- Dokument KPSVL (SPSZ) pokryje ty záměry sociálního podnikání, které se přímo vztahují k cílové skupině sociálně vyloučených.

- Dokument KPSVL (SPSZ) je zaměřen především na řešení oblasti sociálního vyloučení prostřednictvím neinvestičních aktivit (sociální služby, vzdělávací opatření a podobně). Mezi některými projekty byla řešena vazba, kdy výsledkem je tento model – ITI (zajištění investic k rozšíření kapacit sociálních a dalších služeb) a KPSVL (zajištění financí pro rozšíření sociální služby či aktivity mimo zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách).

V dalším období (implementační fáze) budou řešeny a sledovány výše zmíněné vztahy a konkrétní vazby. K danému přispěje pravidelné pracovní setkávání (1x měsíčně) a funkční vzájemný informační servis zástupců Kanceláře strategie města (pověřená instituce MMB k procesu ITI), Odboru sociální péče (pověřený odbor řídící KPSVL) a Odboru pro sociální začleňování ÚV ČR.

6 Proces tvorby Strategického plánu sociálního začleňování

Město Brno a Agentura zahájily aktivní spolupráci od dubna roku 2015. Prvotní jednání směřovala především k ustavení základních nosných pilířů spolupráce. Současně byla pojmenována obecná očekávání. V reakci na dané byla ze strany Agentury nastíněna možnost realizace některých z nich při nezbytnosti společně vytvořených podmínek a dodržení smluvených postupů. V rámci základních ustavení byl/y:

- jmenován manažer SPSZ zastupující město Brno;
- jmenován pracovní tým spolupráce ze strany Agentury;
- definovány oblasti základních pracovních skupin KPSVL;
- smluven nezbytný komunikační rámec a role jednotlivých zástupců obou smluvních stran.

6.1 Výchozí specifika tvorby SPSZ na úrovni města Brna

Od počátku spolupráce lze identifikovat specifičnost procesu tvorby SPSZ při městě Brně, která je dána:

- velikostí města;
- soustředěním sociálně vyloučených osob do centrálních částí města;
- velikostí cílové skupiny;
- Statutem města Brna, který rozděluje pravomoci mezi magistrát a městské části;
- zájmem o řešení problematiky sociálního vyloučení na všech úrovních – státní i nestátní sektor;
- zkušeností, odborností, dovedností řešení sociálního vyloučení institucemi, které působí na území města Brna;
- existencí dokumentů strategického charakteru, které se vztahují především k tématům sociálního vyloučení, čerpání prostředků ESIF a fungování sociálních služeb na území města Brna;
- existencí dokumentů analyzující prostor sociálního vyloučení ve městě Brně.

Veškeré tyto aspekty byly zapracovávány a zohledňovány nejen při plánování postupů, ale také při dimenzování možností aktivit a opatření, které vzešly z diskusí v rámci jednání pracovních skupin. Aplikačně nejužší vztah vzájemné synergie dokumentu SPSZ lze nalézt především u materiálů:

- Integrovaná strategie rozvoje Brněnské metropolitní oblasti pro uplatnění nástroje ITI;
- Strategie pro Brno;
- Komunitní plán sociálních služeb města Brna pro rok 2016–2017;

- Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji na období 2015–2017;
- Koncepce rodinné politiky města Brna;
- Koncepce prevence kriminality ve městě Brně na léta 2013–2016 – Městský program prevence kriminality v Brně.

Krom daného text vychází také z těchto národních koncepčních materiálů:

- Strategie sociálního začleňování 2014–2020;
- Strategie romské integrace 2015–2020;
- Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020;
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoj vzdělávací soustavy 2015–2020;
- Akční plán inkluzivního vzdělávání 2016–2018;
- Akční plán opatření pro výkon rozsudku Evropského soudu pro lidská práva v případu D. H. a ostatní proti České republice;
- Národní strategie ochrany práv dětí;
- Národní strategie rozvoje sociálních služeb na roky 2016–2020;
- Koncepce bydlení ČR do roku 2020;
- Koncepce sociálního bydlení do roku 2025;
- Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2016 až 2020;
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013–2018;
- Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám;
- Národní strategie protidrogové politiky na období 2010 až 2018;
- Koncepce boje proti extremismu v ČR na léta 2016 až 2020;
- Národní program reforem České republiky;
- Strategie regionálního rozvoje ČR 2014–2020;
- Dohoda o partnerství ČR pro programové období 2014–2020;
- Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020.

6.2 Fáze realizace Strategického plánu sociálního začleňování na úrovni města Brna

Dne 23. 6. 2015 Zastupitelstvo města Brna schválilo Memorandum o spolupráci v režimu Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám. Danému schválení předcházela prezentace spolupráce (přínos, práva a povinnosti) při odborných komisích města, na úrovni politických grémií či v rámci jednotlivých městských částí. Od tohoto okamžiku byl realizovaný postup v plném souladu s ustanovenou Metodikou Koordinovaného přístupu

k sociálně vyloučeným lokalitám[3]. Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám, jehož nedílnou součástí je tvorba SPSZ, lze rozdělit do tří etap funkčně provázaného cyklu.

Obrázek č. 3: Schematizace uplatňování SPSZ

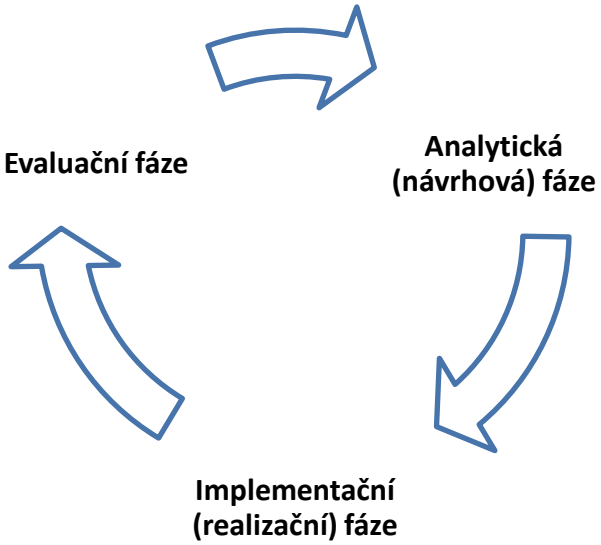

Tyto etapy jsou na území města realizovány v tomto pořadí:

1. Prvotně realizovanou fází je etapa analytická (návrhová). V rámci této etapy byl analyzován prostor města Brna. Byly zmapovány kvalitativní a kvantitativní skutečnosti vážící se k oblasti sociálního vyloučení. Do tohoto procesu byly zapojeny veškeré nezbytné instituce (MMB, ÚP ČR, JMK, PČR a další). Současně byly vhodně využívány dokumenty, které již nabízí zpracovaná data a informace. Paralelně s tímto procesem byly zjišťovány, v rámci činnosti při lokálním partnerství (pracovní skupiny), konkrétní potřeby a tvořeny návrhy činností směřující do oblasti sociálního začleňování – stanovení priorit a cílů. Ty byly diskutovány na úrovni pracovních skupin, odborných kolegií a na úrovni vedení města. Tento proces byl následně využit při zpracování analytických a návrhových kapitol SPSZ.

2. Implementační (realizační) fáze následuje po schválení dokumentu SPSZ Zastupitelstvem města Brna. Tato fáze je koordinována na několika úrovních (viz tabulka č. 1):
    - Pracovní skupiny a příslušný Řídící výbor pracovních skupin.
    - Řídící skupina.
    - Komplexně je pak monitorována a vyhodnocována minimálně jedenkrát ročně v rámci lokálního partnerství (konferenční setkání).

[3] http://www.socialni-zaclenovani.cz/metodika-koordinovaneho-pristupu-k-socialne-vyloucenym-lokalitam

Opatření financovaná v rámci Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám budou dále koordinována manažerem KPSVL ve spolupráci s dalšími členy Řídícího výboru pracovních skupin. Základní přehled předpokládaného čerpání z těchto operačních programů v rámci KPSVL je také součástí tohoto dokumentu. Informaci o stavu čerpání financí a naplňování formálních i neformálních indikátorů účinnosti SPSZ bude manažer KPSVL pravidelně předávat členům Řídící skupiny.

3. Strategický plán sociálního začleňování je tzv. živým dokumentem. Po celou dobu fáze implementace bude připravováno prostředí k uskutečnění nezbytné evaluace, jejímž vyvrcholením bude revize tohoto materiálu v roce 2017. V rámci evaluačních procesů se uskuteční šetření nejméně v 50–100 domácnostech (žijících v sociálně vyloučených lokalitách), ze kterých minimálně 50 % bude romského etnika. V rámci této revize se pomocí indikátorů vyhodnotí plnění a dopad individuálních cílů a provedou se potřebné úpravy opatření, případně cílů samotných s ohledem na nové okolnosti. Revidovaný plán se poté předloží ke schválení radě a zastupitelstvu města. Tuto fázi má již plně na starosti manažer KPSVL – pracovník městského úřadu, který dostává potřebnou pomoc od Agentury. Revidovaný plán SPSZ vstupuje následně v platnost pro období 2018–2021.

Tabulka č. 1: Schéma naplňování SPSZ dle činnosti utvořených formálních struktur

Formální struktura	**Fáze realizace SPSZ**		
	Analytická (návrhová) fáze	**Implementační (realizační) fáze**	**Evaluační (hodnotící) fáze**
Konference lokálního partnerství	participace, informační činnost, zapojení do tvorby SPSZ/projektových návrhů, analytická část – respondenti	participace, informační činnost, účast při vzdělávacích akcích, tvorba projektových žádostí a realizace projektů	participace, informační činnost, účast při vzdělávacích akcích, respondenti, zpětné vazby
Pracovní skupiny	definice potřeb, návrh opatření, priorit, cílů, šíření informací o KPSVL, přinášení odborných témat, přinášení inovací	koordinace a vyhodnocování průběžného naplňování priorit a cílů, přenášení dobré praxe výstupů, návrhy a realizace vzdělávacích akcí, příprava revize SPSZ	spolupráce při zpracování evaluačních podkladů, spolupráce při finalizaci závěrů = výstupy, definování dalších návazných opatření, potřeb a cílů

Výbor pracovních skupin	koordinace průběžných výstupů jednotlivých PS, inovace, řešení tematických překryvů a řešení identifikovaných nedostatků, řešení odborných témat	koordinace činnosti pracovních skupin, přenos informací, koordinace metod a postupů průběžného vyhodnocování dosažení priorit a cílů, příprava revize SPSZ	metodické projednávání závěrečných evaluací, hodnocení závěrečných výstupů, revize navrhnutých opatření, potřeb a cílů
Řídící skupina	schvalování průběžného směřování tvorby SPSZ, připomínkování priorit, cílů, indikátorů, alokací, podkladových projektových návrhů, specifické zaměření na řešení projektů v gesci města	garant úspěšné spolupráce, zajištění součinnosti odborů města a městských částí, zvláštní dohled na plnění cílů projektů v gesci města, příprava revize SPSZ	garant revize plánu, návrhy postupů na strategické úrovni při zohlednění závěrečných výstupů evaluace

6.3 Role města ve fázi implementace (realizace) SPSZ

Aktivity statutárního města Brna v době realizace SPSZ budou zaměřeny především na:

- vytváření komunikačního prostoru pro řešení SPSZ;
- poskytování prostor pro setkávání formálních struktur a dalších odborných kolegií;
- vyčlenění odborných kapacit pro řešení příslušných oblastí;
- samotnou realizaci některých klíčových projektů.

Statutární město Brno bude nadále koordinovat prostor lokálního partnerství prostřednictvím ustanoveného manažera KPSVL a dalších pracovníků, kteří se aktivně podílí na řešení KPSVL v rámci pracovních skupin či Řídící skupiny. Hlavním nositelem a garantem naplňování cílů SPSZ bude Odbor sociální péče MMB, který bude rovněž zapojen do procesu realizace připravovaných aktivit. Krom daného mohou být městem Brnem určeni garanti, kteří budou dohlížet na naplňování vybraných cílů.

Pro každý rok v období realizace bude zpracován tzv. realizační plán SPSZ. Tento dokument bude zpracován manažerem KPSVL při spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování. Kromě plánu naplňování jednotlivých priorit a cílů bude vždy definována role Magistrátu města Brna, Agentury, realizátorů klíčových opatření, pracovních skupin a Řídícího výboru.

6.4 Role Agentury ve fázi implementace (realizace) SPSZ

Po dobu implementace bude Agentura významným aktérem pomoci při dosahování zvolených priorit a cílů. Celkovou činnost působení lze rozdělit do několika tematických oblastí:

- Projektově poradenská činnost – Agentura bude nadále přinášet informace, které budou nápomocné při přípravě projektových žádostí dle kritérií jednotlivých vyhlašovatelů. Bude prostředníkem v jednání s resorty. Vzhledem k jejím kapacitám a množství projektových žádostí, lze její činnost rozdělit dle hloubky konkrétního projektového poradenství do tří úrovní:
    - konzultační činnost;
    - spolupráce na přípravě projektových záměrů;
    - spolupráce na přípravě žádostí v rámci „klíčových“ projektů.

  Klíčové projekty budou transparentně vybrány v rámci jednání pracovních skupin a Výboru pracovních skupin.
  V době realizace projektových záměrů bude Agentura ve spolupráci s městem monitorovat čerpání financí, plnění indikátorů, identifikovat překážky plnění či možnosti modifikací projektových záměrů. Získané údaje budou aktivně konzultovány s příslušnými poskytovateli dotací a bude zajištěna jejich pravidelná přítomnost ve městě Brně takovým způsobem, aby veškeré dotazy a nejasnosti mohly být řešeny v co nejkratší době a byl tak zajištěn hladký chod projektů.
- Koordinační role – Agentura bude v těsné spolupráci s MMB (manažerem KPSVL) připravovat jednání jednotlivých formalizovaných struktur řízení KPSVL (viz výše). Krom daného bude aktivní na poli přípravy projektů města Brna – integrace cizinců, zdraví a rodina, sociální bydlení atp. Cílem těchto setkání bude koordinace příprav, realizace a vyhodnocování cílů strategie. Specifickou oblastí činnosti Agentury bude vyjednávání souladu mezi naplňováním Strategického plánu sociálního začleňování a dalšími aktivitami města v relevantních oblastech.
- Koncepční, informační a vzdělávací role – Agentura se v rámci realizace některých cílů zapojí do přípravy koncepčních dokumentů města, rozvoje vzdělávací soustavy. V rámci realizace pracovních skupin a speciálně připravených seminářů bude partnery také informovat o příkladech dobré praxe, připravovaných změnách v legislativě, nových nástrojích sociálního začleňování a možnostech dalšího rozvoje sociální práce.
- Řízení rizik – Úkolem Agentury v této oblasti je předcházení či minimalizace rizik, která jsou spojena s realizací projektů. Hlavními aktivitami bude vzdělávací činnost a vytvoření funkčního komunikačního prostoru pro řešení možných bariér při naplňování zvolených cílů.
- Přímá realizace aktivit – Agentura bude dále rozvíjet ty aktivity, na které se doposud více zaměřovala při svém působení – integrace cizinců, zdraví a rodina, sociální bydlení, zaměstnanost.

6.5 Rozvoj sociálních služeb a KPSVL (SPSZ)

Hlavním předmětem řešení příslušné oblasti sociálních služeb je jejich rozšíření v souladu se Střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb JMK (viz kapitola 5.1 Krajský úřad

Jihomoravského kraje). „Pověření“ k výkonu sociální služby bude udělováno na základě shody mezi KÚ JMK, MMB (realizátor SPSZ) a zajišťovatelem aktivity. Na počátku roku 2016 bude JMK informován o rozsahu rozšíření působnosti sociálních služeb v souladu s aktivitami SPSZ. Následně budou ve spolupráci KÚ JMK, MMB a ASZ řešeny nezbytné procesní a administrativní akty – zařazení služeb do Akčního plánu rozvoje sociálních služeb pro rok 2017.

Po celou dobu přípravy tohoto dokumentu byly stanovovány druhy a formy sociálních služeb poskytované dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Do konečného výčtu podporovaných služeb v rámci KPSVL města Brna byly zařazeny:

- § 37 Sociální poradenství;
- § 57 Azylové domy[4];
- § 58 Domy na půl cesty;
- § 59 Kontaktní centra;
- § 60 Krizová pomoc;
- § 62 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež;
- § 64 Služby následné péče;
- § 65 Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi;
- § 69 Terénní programy;
- § 70 Sociální rehabilitace;
- § 51 Chráněné bydlení;
- § 43 Podpora samostatného bydlení.

Příslušné priority a cíle SPSZ budou naplňovány prostřednictvím těchto služeb – v režimu registrované služby, včetně provázaných fakultativních činností. Zvláštní zřetel je zaměřen na podporu služeb při jejich terénní formě. Krom toho je nezbytné poukázat na systematickou spolupráci sociálních služeb a dalších institucí (aktivit), které nejsou realizovány dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (aktivity neformálního vzdělávání, participativní činnost občanů a podobně). Specifické opatření představuje tvorba a činnosti komunitního rázu – podpora tvorby rozvoje komunitní práce.

[4] Azylové domy budou podpořeny jen v návaznosti na systematické projekty řešení bytové nouze, kdy představují jen určitou fázi či nezbytnou záchrannou sociální síť při řešení krajně negativní sociální situace.

7 Úvodní analytická část

Sociální vyloučení či ohrožení sociálním vyloučením představuje širokou kategorii řešení. V rámci činnosti pracovních skupin a lokálního partnerství byla definována hlavní cílová skupina materiálu SPSZ (viz kapitola č. 3). Z této definice vychází i analytický materiál a zaměřuje se více právě k těmto cílovým skupinám. V rámci přípravy zpracovala Agentura pro sociální začleňování stručnou analýzu sociálně vyloučených lokalit a ubytoven. Vedle toho sestavila seznam ukazatelů, které vyjadřují rozsah problému sociálního vyloučení z různých hledisek a také stav jeho řešení (příloha č. 1 Stručná analýza sociálního vyloučení na území města Brna). Zde je pouze předloženo stručné shrnutí, přičemž jednotlivé tematické kapitoly se podrobněji věnují konkrétní oblasti řešení.

7.1 Osoby ohrožené sociálním vyloučením a osoby sociálně vyloučené na území statutárního města Brna

Na území statutárního města Brna žilo k 31. 12. 2014 celkem 377 440 obyvatel. Město Brno je členěno do 29 městských částí. V pěti z nich byly identifikovány sociálně vyloučené lokality: Brno-střed, Brno-sever, Brno-Židenice, Brno-Královo Pole a Brno – jih. Specifikem města Brna je soustředění sociálně vyloučených lokalit v blízkosti centra města.

Celkem bylo popsáno 16 lokalit s vyšším soustředěním sociálně vyloučených osob. Jako sociálně vyloučené lokality bylo označeno i devět ubytoven (viz příloha Stručná analýza sociálního vyloučení na území města Brna). Dle výzkumu GAC 2015 se počet sociálně vyloučených osob (dále používaná zkratka SVO) žijících ve zkoumaných lokalitách pohybuje kolem 8 000–9 000. K danému číslu je však nezbytné přičíst i další osoby, které jsou rozmístěny do dalšího území města. Specifickou oblastí je kvalifikovaný odhad cizinců pocházejících z tzv. třetích zemí, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením či jsou sociálně vyloučeni při počtu cca 1 500–2 000 (statistika dle kapacit sociálních služeb NNO). V celkovém souhrnu odhadují výzkumná šetření 12 000–15 000 osob ohrožených sociálním vyloučením či sociálně vyloučené žijící na území města Brna /bližší popis – příloha č. 1 Stručná analýza sociálního vyloučení na území města Brna, příloha č. 5 Indikátorová soustava sociálního začleňování (vstupní situace)/.

Většina lokalit není prostorově vyloučena, jsou součástí zástavby. V dosahu mají veškeré služby a další nabídku občanské vybavenosti. Významným kritériem je již zmíněná blízkost lokalit od samotného centra města. V ubytovnách se dle sčítání pohybuje přibližně 1 000 nájemníků, které lze označit jako ohrožené sociálním vyloučením či sociálně vyloučené. Počet osob (především těch dlouhodobě usazených) se však v těchto ubytovnách snižuje z podobných příčin jako v jiných městech v ČR (nastavení legislativy provozu ubytovny). Rodiny a jedinci se stěhují do soukromých podnájmů v lokalitách či mimo ně.

Město Brno je specifické velkým podílem bytů, které neprivatizovalo a ponechalo je ve svém majetku. Ke konci roku 2014 vlastnilo město 29 333 bytů. Z tohoto počtu bylo 746 bytů

neobydlených (z velké části šlo o byty v domech, jež potřebují kompletní rekonstrukci). S výjimkou 545 bytů jsou všechny městské byty svěřeny do správy jednotlivým městským částem. Počty bytů spravovaných městskými částmi se velmi liší. Jedenáct městských částí nespravuje žádné městské byty nebo jich spravuje velmi málo (méně než 50). Naopak jedenáct městských částí spravuje více než 1 000 bytů, z toho čtyři městské části (Brno-sever, Brno-střed, Brno-Židenice a Brno-Líšeň) spravují každá více než 2 000 bytů. Nejvíce neobydlených městských bytů se nachází v městských částech Brno-střed (494), Brno-sever (133) a Brno-Líšeň (59).

Tabulka níže uvádí počet vyplácených dávek státní sociální podpory a pomoci v hmotné nouzi za rok 2014 ve vybraných městských částech, kde byla určena sociálně vyloučená lokalita (podrobnější tabulka viz příloha Stručná analýza sociálního vyloučení na území města Brna). Domácnostem MČ Brno-střed a Brno-sever byla vyplacena více než polovina všech dávek hmotné nouze (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc), které byly poskytnuty v roce 2014 na území celého města Brna. V roce 2014 bylo vyplaceno ze systému dávek hmotné nouze každý měsíc průměrně 6 398 dávek příspěvku na živobytí, 3 139 dávek doplatku na bydlení a 354 dávek mimořádné okamžité pomoci.

Tabulka č. 2: Počet vyplacených dávek za rok 2014

Trvalá adresa osoby - Brno: městská část se SVL	Počet vyplacených dávek státní sociální podpory za rok 2014					Počet vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi za rok 2014		
	přídavek na dítě*	příspěvek na bydlení*	rodičovský příspěvek*	porodné**	pohřebné**	příspěvek na živobytí*	doplatek na bydlení*	mimořádná okamžitá pomoc**
Brno-střed	45 179	34 682	22 778	115	23	33421	16 895	1760
Brno-sever	26 595	22 428	15 278	79	12	11 195	5 527	736
Královo Pole	9 683	11 611	7 923	19	10	3 873	1 818	224
Židenice	12 035	11 049	7 313	37	6	5 392	2 721	354
Brno-jih	4 680	3 169	2 778	10	0	1 873	975	103
Celkem (Brno-město)	**166 796**	**134 358**	**127 088**	**421**	**101**	**75 279**	**36 276**	**4 333**

Pozn.: zahrnuty jsou veškeré vyplacené dávky za měsíce nároku leden až prosinec 2014
** opakovaná (měsíční) dávka*
*** jednorázová dávka*

Podíl nezaměstnanosti činil v září 2015 v okrese Brno-město 7,8 %. Výrazně se na tomto úhrnu podíleli dlouhodobě nezaměstnaní (tj. nad 24 měsíců). V roce 2014 činil podíl dlouhodobě nezaměstnaných nad 24 měsíců 28 % (tj. 6 206 osob) z celkového počtu 22 211 nezaměstnaných uchazečů. Celkový počet uchazečů bez kvalifikace byl 6 181, což činilo 27 %. Statistiky nezaměstnanosti obyvatel sociálně vyloučených lokalit prakticky neexistují. Z kvalifikovaných odhadů (statistické výkazy činnosti sociální práce) nevládních organizací pracujících v sociálně vyloučených lokalitách v Brně vyplývá, že nezaměstnanost v těchto lokalitách se pohybuje mezi 30–50 %, u romských obyvatel pak dosahuje až k 90 % obyvatel.

Statutární město zřizuje samo nebo prostřednictvím svých městských částí celkem 137 mateřských škol (z toho počtu je 23 mateřských škol součástí škol základních) a 66 základních škol. Ve školním roce 2014/2015 mateřské školy navštěvovalo celkem 11 507 dětí, v základních školách se vzdělávalo celkem 27 451 žáků. Z celkového počtu dětí a žáků bylo evidováno v mateřských školách 126 sociálně znevýhodněných dětí a v základních školách 1 053 sociálně znevýhodněných žáků. Soustředění obyvatel do SVL je přímo spjato s následnou segregací školských zařízení, která jsou umístěna v těchto lokalitách či jejich těsné blízkosti. Na území Brna se jedná především o níže zmíněných pět škol, ve kterých se podíl romských žáků odhaduje v rozsahu 60–90 % (není možné přesně zjistit zastoupení počtu romských žáků, jedná se o hrubé odhady):

- ZŠ Křenová;
- ZŠ Merhautova – Vranovská;
- ZŠ Sekaninova;
- ZŠ 28. října;
- ZŠ Lidická.

K nárůstu počtu romských žáků každoročně dochází u školy ZŠ Rašínova či ZŠ nám. Republiky. Při výzkumných šetřeních bylo zástupci škol poukazováno na to, že etnicita je pouze jedním z mnoha indikátorů určujících sociální a kulturní znevýhodnění a samostatně tento údaj není pro školy relevantní.

Na území města bylo zjištěno za celý rok 2014 celkem 14 203 trestných činů. Z tohoto počtu bylo celkem 2 311 trestných činů (objasněno 34 %) zaznamenáno v části Brno-střed (dle indexu kriminality[5] je Brno-střed dlouhodobě na 10. místě žebříčku hodnocení nejvíce rizikových míst na území ČR). Na území Brno-sever bylo evidováno 2 067 trestných činů (objasněno 31 %) a v části Brno-Židenice policisté zakročili celkem 2 188krát (objasněno 37 %). Krom daného Městská policie evidovala na území města Brna za údobí roku 2014 celkem 109 213 přestupků.

V roce 2014 řešily orgány sociálně-právní ochrany dětí ÚMČ v různých úrovních celkem 13 372 případů (v roce 2013 řešeno celkem 9 414 případů). Ne všechny tyto případy se vztahovaly k problematice ohroženého dítěte. Kurátoři pro děti a mládež evidovali celkem 1 628 klientů s výchovnými a dalšími problémy (řešení trestných činů, přestupků, dohledy atd.). Ze statistik je zřejmé, že více než polovina těchto dětí či mládeže pochází z rozvedených rodin, rodin samoživitelů. Specifickou oblastí vztahující se k dětem i dospělým je počet případů domácího násilí, u kterého jsou přítomny nezletilé děti, které jsou řešeny OSPOD. V roce 2014 bylo takovýchto případů celkem 125 (v roce 2013 řešeno celkem 130 případů).

[5] Index kriminality – počet spáchaných trestných činů za zvolené časové období na daném území, přepočtený na 10 tisíc obyvatel

Sociální služby zaměřené na klienty z řad SVO jsou soustředěny především do oblastí části Brna-střed a Brna-sever. Současně je cílová skupina pokrývána i jinými organizacemi, které sídlí v ostatních částech města. Nezbytné instituce (ÚP, OSSZ, MMB, PMS, nemocniční zařízení atd.) lze nalézt v blízkých dojezdových vzdálenostech většiny SVL. Výjimku pokrytí představují služby pro seniory (domovy pro seniory), které jsou soustředěny na okraj města.

8 Tematické kapitoly, priority a cíle SPSZ města Brna

Na základě smluveného postupu spolupráce byly definovány základní kapitoly pro oblasti bydlení, vzdělávání, zaměstnanost, bezpečnost a prevence či rodiny a zdraví. K těmto kapitolám bylo na základě diskuse a identifikované potřeby dále přiřazeno téma zahrnující integraci cizinců a v neposlední řadě byla zařazena i „zastřešující“ kapitola, která se věnuje nastavení nezbytných předpokladů pro realizaci sociálního začleňování ve společnosti.

8.1 Tematické kapitoly

V rámci přípravy SPSZ bylo definováno těchto sedm tematických kapitol:

I. Podmínky a prostředí aktivního sociálního začleňování
II. Zaměstnanost – posilování zaměstnanosti a dispozic příslušného trhu práce
III. Bezpečnost a prevence rizikového chování
IV. Zdraví a rodina
V. Cizinci a uprchlíci – integrace
VI. Vzdělávání
VII. Bydlení

Obrázek č. 4: Přehled vzájemného vztahu tematických kapitol SPSZ města Brna

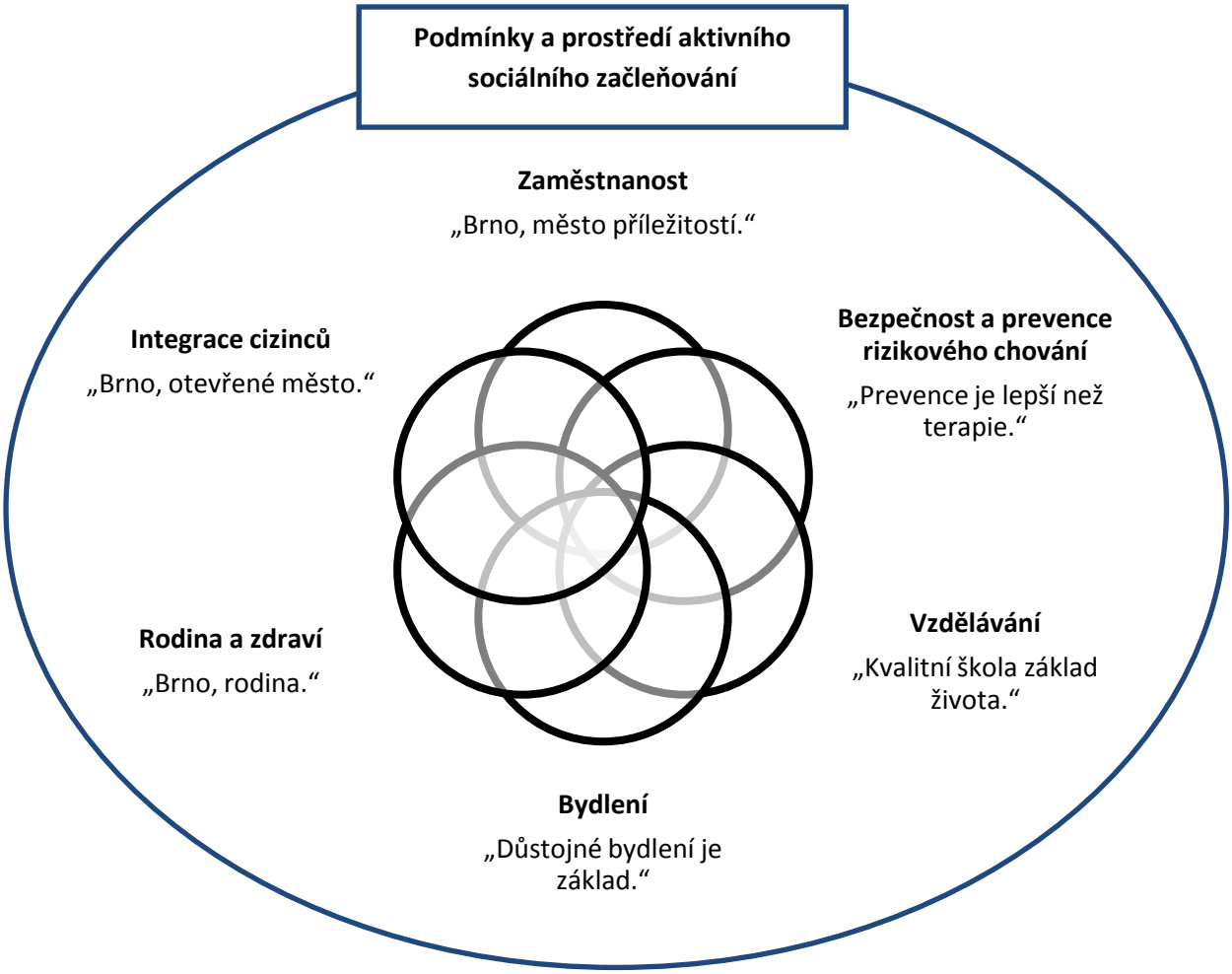

Kapitola Podmínky a prostředí aktivního sociálního začleňování je odlišná od všech ostatních kapitol svým obsahovým zaměřením. Obsahem sleduje především utvoření podmínek, které dovolí a umožní realizaci zbylých „aplikačních“ kapitol. Tato první kapitola svými prioritami a cíli nesměřuje ke konkrétním dotačním možnostem. Její naplnění se více odráží v přijetí určitých kodexů jednání, zapracování problematiky sociálního začleňování do strategických dokumentů města a v neposlední řadě i posílení tvorby lokální sociální politiky budující rovné šance a soudržnost společnosti. Zbylé kapitoly jsou nazvány „aplikačně“ z důvodu svého konkrétního propojení s určitým indikátorem a stanovenou finanční alokací příslušné dotační oblasti.

Kapitoly jsou obsahově členěny do tří částí (kromě kapitoly I.):

- Stručná analytická část – tematicky se vždy vztahuje k dané problematice, vzájemně se doplňuje s přílohou č. 2 (Stručná analýza sociálního vyloučení na území města Brna).
- Analýza problémů a jejich příčin – její hlavní částí je zpracovaná SWOT analýza, která je výsledkem činnosti pracovních skupin a analýz dalších příslušných dokumentů.
- Návrhová část – výsledek činnosti pracovních skupin, je rozdělena dle priorit a cílů.

Kapitola Podmínky a prostředí aktivního sociálního začleňování pro své obecnější zaměření vychází analyticky z celého materiálu SPSZ (včetně příloh). V rámci jednotlivých pracovních skupin byly pojmenovávány i potřeby a příčiny, které dále naplnily obsah této kapitoly a na základě kterých byly následně vystavěny základní priority a cíle.

8.2 Návrhová část – priority a cíle SPSZ

Priority a cíle byly stanoveny na základě těchto dvou postupů:

- společná diskuse s následným definováním priorit a cílů v rámci jednotlivých pracovních skupin;
- analýza dokumentů příslušné oblasti sociálního začleňování na území města Brna.

Návrhová část kapitol SPSZ je členěna do priorit, cílů a typových aktivit:

- Priority v sobě zahrnují obecný cíl potřeby řešení. Každá priorita může mít více cílů, které jsou nezbytné pro její naplnění.
- Cíl konkretizuje způsob naplnění určité priority a jednotlivé typové aktivity představují výčet konkrétních nástrojů (metod).

V úvodu návrhové části je vždy nabídka přehledového diagramu priorit a cílů příslušné kapitoly (viz schéma níže).

Tabulka č. 3: Schematizace priorit a cílů

NÁZEV TEMATICKÉ OBLASTI	**Definovaná priorita**	*Definovaný cíl*

Priority i cíle odlišných tematických kapitol se mohou překrývat (např. vzdělávání a zaměstnanost). Tento překryv nebyl nijak eliminován, naopak poukazuje na nezbytnost komplexního řešení sociálního začleňování a spoluúčast širokého spektra různorodých aktérů. Je tak podtrhován význam a nezbytnost KPSVL jako systematického nástroje pomoci osobám ohroženým sociálním vyloučením či sociálně vyloučeným.

Součástí návrhové části jsou i tzv. realizační karty. Tyto realizační karty přiřazují konkrétním prioritám a cílům i konkrétní způsob naplnění. Především je sledováno indikátorové plnění a rozsah vázané finanční alokace pro řešení závazků cíle. Krom toho tyto realizační karty nabízí i základní přehled realizace cíle – harmonogram, subjekt plnění a odpovědné instituce (garanty). Úspěšnost naplňování těchto realizačních karet bude základní součástí průběžných a závěrečných evaluačních mechanismů.

Realizační karta – oblast XY						
Priorita						
Cíl						
Garant						
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti (byty/osoba/ dokument/domácnost/ dítě a žák)**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	**OPZ**	**OPVVV**
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze						
2. Realizační fáze						
3. Evaluační fáze						

Garanty jednotlivých cílů jsou většinou zástupci ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ) a NNO (manažer NNO). Tyto osoby dohlíží na procedurální naplňování fází priorit a cílů. Konkrétní jmenování jednotlivých pracovníků bude řešeno v prvním čtvrtletí roku 2016. V rámci sloupce „indikátor účinnosti“ jsou využity tyto možné výstupy prokazující naplnění cíle – bytová jednotka, počet podpořených osob, domácnost (soužití osob v jednom prostoru), vzniknuvší dokument (např. koncepce, metodiky apod.) či sociální podnik. Specifikem je počet podpořených osob (dle pravidel OPZ, nikoli OPVVV, IROP), což je děleno na počet osob, kterým je poskytnuta tzv. bagatelní podpora (podpora účastníka projektu je menší než 40 hodin při celkové realizaci projektu) či nebagatelní podpora (podpora účastníka projektu je vyšší než 40 hodin při celkové realizaci projektu). Údaje ve sloupci „náklady“ byly z důvodu snazšího finančního přehledu zaokrouhleny na tisíce.

9 Tematická kapitola – Podmínky a prostředí aktivního sociálního začleňování

Aktivity této priority posilují prostor sociální koheze, jakožto základní předpoklad pro uskutečňování aktivit v dílčích (aplikačních) oblastech politiky sociálního začleňování. Základními východisky tohoto postupu jsou obecné principy sociální politiky – solidarita, participace a subsidiarita. Aktivní naplňování těchto principů je nezbytným předpokladem pro naplnění hlavního cíle KPSVL. Takto utvářené prostředí směřuje k udržitelnosti základních i dílčích cílů, které jsou dále definovány v dalších oblastech řešení – bydlení, vzdělávání, prevence kriminality a sociálně patologických jevů, zaměstnanost, zdraví.
Oblast „Podmínky a prostředí aktivního sociálního začleňování“ je členěna do tří priorit:

1. **Posílení aspektů formálního a neformálního komunikačního prostředí inkluze.**
2. **Posílené participace řešení sociálního začleňování na straně majority i minority.**
3. **Zlepšení podmínek pro zapojení cílových skupin do kulturních a sportovních aktivit.**

PODMÍNKY A PROSTŘEDÍ AKTIVNÍHO SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ	**Posílení aspektů formálního a neformálního komunikačního prostředí inkluze**	Komunikace zaměřena na vzdělávání a osvětu s cílem odstranění stigmat spojených se sociálně vyloučenými osobami.
		Podpora inkluzivních přístupů a postojů, včetně slaďování a koordinace inkluzivních aktivit a politik v lokálním společenství města.
		Využívání odborných informací v řízení procesů sociální inkluze v lokálním společenství města.
	Posílení participace řešení sociálního začleňování na straně majority i minority	Ochrana sociálně vyloučených a ohrožených sociálním vyčleňováním před chováním, které se neslučuje s inkluzí.
		Ochrana sociálně vyloučených a ohrožených sociálním vyčleňováním před nepřímou a často neuvědomělou institucionální diskriminací.
	Zlepšení podmínek pro zapojení cílových skupin do kulturních a sportovních aktivit	Vytvořit a spustit městský systém podpory sociálně vyloučených obyvatel města v přístupu ke kultuře a sportu.
		Dokončit projekt vytvoření Kreativního centra Brno (dále KCB) v budově bývalé káznice na ulici Bratislavská a zpřístupnit ho cílovým skupinám SPSZ k pasivnímu i aktivnímu kulturnímu vyžití.
		Příprava a realizace projektu v oblasti sociálních inovací mající za cíl plošné řešení přístupu sociálně vyloučených obyvatel ke kultuře a sportu zejména u mladých lidí s důrazem na vytvoření příležitostí pro aktivní kulturní a sportovní aktivity (500 podpořených osob).

Přehled priorit a cílů

Priorita č. 1: Posílení aspektů formálního a neformálního komunikačního prostředí inkluze
Cílem inkluzivní komunikace ve městě je odstraňovat stigmatizaci osob sociálně vyloučených a ohrožených sociálním vyčleňováním a sjednocovat majoritní i minoritní části společenství města kolem proinkluzivních hodnot a postojů. Aktivity spojené s inkluzivní komunikací ve městě doplňují úsilí ostatních částí strategie.

Cíle:

1. ***Komunikace zaměřena na vzdělávání a osvětu s cílem odstranění stigmat spojených se sociálně vyloučenými osobami.***

Součástí vytvářené komunikační strategie města, při zaměření se na komunikační prostředí institucí, jsou principy inkluze a integrace. Současně bude aktivně vystupováno proti jakýmkoli projevům xenofobie či rasismu, který narušuje předpoklad funkčního soužití jakékoli moderní společnosti.

Typové aktivity:

- tvorba či inovace komunikační strategie města při respektu naplňování politiky inkluze;
- cílená vzdělávací lokální politika zaměřená na snižování projevů xenofobie či rasismu a posilující koncepty inkluze.

Realizační karta – podmínky a prostředí aktivního sociálního začleňování						
Priorita 1.	Posílení aspektů formálního a neformálního komunikačního prostředí inkluze					
Cíl 1.1	Komunikace zaměřena na vzdělávání a osvětu s cílem odstranění stigmat spojených se sociálně vyloučenými osobami					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Komunikace zaměřena na vzdělávání a osvětu s cílem odstranění stigmat spojených se sociálně vyloučenými osobami	2016–2019	MMB	Materiál „Komunikační strategie města“	0	0	0

Fáze plnění			
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**
1. Přípravná fáze	2016	MMB, ASZ	Vytvoření pracovního týmu, pojmenování cílů, konkretizace obsahu
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, ASZ	Tvorba materiálu, implementace dokumentu a jeho pravidel na úrovni MMB a MČ
3. Evaluační fáze	2019	MMB	Závěrečná evaluace, vyhodnocení při nastavení udržitelnosti

** Nevyžaduje zvláštní náklady.*

2. *Podpora inkluzivních přístupů a postojů, včetně slaďování a koordinace inkluzivních aktivit a politik v lokálním společenství města.*

V rámci opatření na úrovni města bude systematicky podporována a rozvíjena politika sociální inkluze. Tato politika bude stavěna na principech solidarity a participace. Součástí tohoto přístupu bude akceptace národních proinkluzivních opatření, včetně přenosu postupů „dobré praxe“ ze zahraničí.

Typové aktivity:

- Tvorba systematické a koordinované politiky inkluze na úrovni MMB a všech jeho MČ.

Realizační karta – podmínky a prostředí aktivního sociálního začleňování						
Priorita 1.	Posílení aspektů formálního a neformálního komunikačního prostředí inkluze					
Cíl 1.2	Podpora inkluzivních přístupů a postojů, včetně slaďování a koordinace inkluzivních aktivit a politik v lokálním společenství města					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV

Podpora inkluzivních přístupů a inkluzivních postojů, včetně slaďování a koordinace inkluzivních aktivit a politik v lokálním společenství města	2016–2019	MMB	Proces evaluace „SPSZ“	0	0*	0

Fáze plnění			
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**
1. Přípravná fáze	2016	MMB, ASZ	Vytvoření pracovního týmu, pojmenování cílů a postupů
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, ASZ	Tvorba materiálu evaluačních nástrojů, průběžné vyhodnocování, přizpůsobování opatření lokální politiky inkluze
3. Evaluační fáze	2019	MMB	Závěrečná evaluace, vyhodnocení při nastavení udržitelnosti

** Nevyžaduje zvláštní náklady.*

3. Využívání odborných informací v řízení procesů sociální inkluze v lokálním společenství města.

V rámci tvorby a realizace systematických opatření na úrovni MMB či jednotlivých MČ bude aktivně vytěžována kompetence příslušných odborníků jednotlivých oblastí. V rámci daného bude navázána efektivní spolupráce se vzdělavateli a příslušnými výzkumnými institucemi, které se zaměřují především na oblast sociální politiky, ekonomie, sociologie atd.

Typové aktivity:

- spolupráce MMB se zástupci vzdělavatelů a výzkumníků;
- nastavení systému spolupráce, podmínek, hodnocení efektivnosti atd.

Realizační karta – podmínky a prostředí aktivního sociálního začleňování	
Priorita 1.	Posílení aspektů formálního a neformálního komunikačního prostředí inkluze
Cíl 1.3	Využívání odborných informací v řízení procesů sociální inkluze v lokálním společenství města
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ)

Specifický cíl/opatření	Termín	Odpovědná instituce	Indikátor účinnosti	Náklady (zdroj financování)		
				IROP	OPZ	OPVVV
Využívání odborných informací v řízení procesů sociální inkluze v lokálním společenství města	2016–2019	MMB	Memorandum o spolupráci	0	0*	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	MMB, ASZ	Vytvoření pracovního týmu, pojmenování cílů a postupů, nalezení vhodných partnerů			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, ASZ	Tvorba materiálů oblasti inkluze, evaluačních nástrojů, průběžné vyhodnocování			
3. Evaluační fáze	2019	MMB	Závěrečná evaluace, vyhodnocení při nastavení udržitelnosti			

** Nevyžaduje zvláštní náklady.*

Priorita č. 2: Posílení participace řešení sociálního začleňování na straně majority i minority

Cílem je navýšení úrovně vzájemného respektu a důvěry mezi majoritní a minoritními částmi městského společenství jako předpokladu pro zkvalitňování participace obyvatel města na jeho životě a pro zkvalitňování soužití a soudržnosti městského společenství.

Aktivity spojené s dosahováním vzájemného respektu a důvěry ve městě doplňují úsilí ostatních částí strategie.

Cíle:

1. ***Ochrana sociálně vyloučených a ohrožených sociálním vyčleňováním před chováním, které se neslučuje s inkluzí.***

V rámci aktivní i pasivní politiky inkluze budou posilována opatření chránící sociálně vyloučené před chováním, které je neslučitelné s inkluzí. V rámci daného budou realizovány vzdělávací akce, bude posíleno působení ochranných složek (městských policistů, asistentů prevence kriminality) v označených lokalitách apod. Současně budou aktivně monitorovány veškeré projevy nesnášenlivosti, xenofobie a rasismu a bude proti nim aktivně vystupováno.

Typové aktivity:

- vytvoření systému boje proti xenofobii a rasismu;
- vytvoření či propracování systému monitorujícího a řešícího projevy xenofobie a rasismu;
- zapojení všech obyvatel města do aktivního systému boje proti xenofobii a rasismu.

Realizační karta – podmínky a prostředí aktivního sociálního začleňování						
Priorita 2.	Posílení participace řešení sociálního začleňování na straně majority i minority					
Cíl 2.1.	Ochrana sociálně vyloučených a ohrožených sociálním vyčleňováním před chováním, které se neslučuje s inkluzí					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Ochrana sociálně vyloučených a ohrožených sociálním vyčleňováním před chováním, které se neslučuje s inkluzí	2016–2019	NNO, MMB	Systém monitorující a řešící projevy xenofobie a rasismu	0	0*	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	MMB, NNO, ASZ	Vytvoření pracovního týmu, pojmenování cílů a postupů, nalezení vhodných partnerů			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, NNO, ASZ	Tvorba materiálů, implementace postupů, nastavení evaluačních nástrojů, průběžné vyhodnocování			
3. Evaluační fáze	2019	MMB, NNO	Závěrečná evaluace, vyhodnocení při nastavení udržitelnosti			

** Nevyžaduje zvláštní náklady.*

2. *Ochrana sociálně vyloučených a ohrožených sociálním vyčleňováním před nepřímou a často neuvědomělou institucionální diskriminací.*

Vytvoření a prosazování politiky „otevřených institucí“ při MMB a jednotlivých MČ. Tvorba pravidel jednání s klienty/občany při MMB či MČ. Nastavení systému dodržování etických kodexů, jejich rozvoj a možnosti individuálního rozvoje jednotlivých pracovníků.

Typové aktivity:

- tvorba pravidel, etických kodexů a postupů;
- implementace pravidel (viz výše), kontrola a nastavení systému jejich vyhodnocování.

Realizační karta – podmínky a prostředí aktivního sociálního začleňování						
Priorita 2.	Posílení participace řešení sociálního začleňování na straně majority i minority					
Cíl 2.2	Ochrana sociálně vyloučených a ohrožených sociálním vyčleňováním před nepřímou a často neuvědomělou institucionální diskriminací					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Ochrana sociálně vyloučených a ohrožených sociálním vyčleňováním před nepřímou a často neuvědomělou institucionální diskriminací	2016–2019	MMB	Systém monitorující a řešící projevy xenofobie a rasismu (institucionální úroveň)	0	0*	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	MMB, ASZ	Vytvoření pracovního týmu, pojmenování cílů a postupů, nalezení vhodných partnerů			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, ASZ	Tvorba materiálů (pravidla, etické kodexy atd.), implementace postupů, nastavení evaluačních nástrojů, průběžné vyhodnocování			
3. Evaluační fáze	2019	MMB	Závěrečná evaluace, vyhodnocení při nastavení udržitelnosti			

** Nevyžaduje zvláštní náklady.*

Priorita č. 3: Zlepšení podmínek pro zapojení cílových skupin do kulturních a sportovních aktivit

Cílem priority je zlepšit podmínky pro zapojení cílových skupin do kulturního a sportovního života v Brně, zvýšit tak míru zapojení a posílit sociálně inkluzivní potenciál kulturních a sportovních aktivit.

Lidé sociálně vyloučení či sociálním vyloučením ohrožení mají ztížený přístup ke kulturním a sportovním aktivitám. Hlavním důvodem je fakt, že naprostá většina kulturních i sportovních aktivit samotných je zpoplatněna a k zapojení je potřeba také zakoupit výbavu (hudební nástroj, sportovní vybavení apod.) či oblečení (ať již formální do velkého divadla, či sportovní). Zpoplatněny jsou také různé školní "kluby mladého diváka" či ad hoc kulturní představení pro školy. Rodiny žijící dlouhodobě na hranici chudoby si takové výdaje nemohou dovolit, a tak jejich členové na uvedených aktivitách neparticipují.

Tento problém se týká všech věkových skupin, na mladé lidi však dopadá nejpalčivěji. Kultura a sport patří bezesporu k aktivitám, které mají vysoký integrační potenciál. Nejenže je participace na takových aktivitách smysluplným trávením volného času, a tedy alternativou k životu na ulici, včetně negativních sociálních jevů, jako je užívání návykových látek, drobná kriminalita apod. Aktivní zapojení do kulturních a sportovních aktivit ale také znamená aktivní zapojení se do života společnosti, spojení s lidmi, kteří sociálně vyloučení nejsou, a v neposlední řadě – v případě úspěchu – může být vstupní branou na trh práce ve sportovním či kulturním/kreativním sektoru.

Cíle:

1. ***Vytvořit a spustit městský systém podpory sociálně vyloučených obyvatel města v přístupu ke kultuře a sportu.***

Cílem aktivity je vybudovat udržitelný a stabilní systém podpory SVO v přístupu ke kultuře a sportu, který se stane pevnou součástí vytvořeného systému dotačních možností poskytovaných ze strany města. Ve vztahu k danému budou utvořena pravidla nároku a správy dotace jejím příjemcem.

Typové aktivity:

- formulovat zásady systému podpory sociálně vyloučených obyvatel města v přístupu ke kultuře ze strany města;
- nalézt možnosti alokace prostředků ve stávajících dotačních programech Odboru kultury, Odboru školství, mládeže a tělovýchovy, příp. v jiných zdrojích města na podporu zapojení sociálně vyloučených obyvatel města do kulturních a sportovních aktivit a upravit příslušné grantové tituly odpovídajícím způsobem;

- vypracovat systém bezplatného přístupu do městem zřizovaných kulturních institucí a městem podporovaných sportovních klubů pro osoby evidované Úřadem práce jako uchazeči o zaměstnání;
- zpracovat a zavést systém úhrady kulturních a sportovních aktivit žáků ze sociálně vyloučeného prostředí v základních školách;
- zajistit kvantitativní a kvalitativní mapování potřeb CS v oblasti kultury a sportu.

Realizační karta – podmínky a prostředí aktivního sociálního začleňování						
Priorita 3.	Zlepšení podmínek pro zapojení cílových skupin do kulturních a sportovních aktivit					
Cíl 3.1	Vytvořit a spustit městský systém podpory sociálně vyloučených obyvatel města v přístupu ke kultuře a sportu					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Vytvořit a spustit městský systém podpory sociálně vyloučených obyvatel města v přístupu ke kultuře a sportu	2016–2019	MMB	Koncepce systému podpory sociálně vyloučených obyvatel města v přístupu ke kultuře a sportu	0	0*	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	MMB, ASZ	Vytvoření pracovního týmu, pojmenování cílů a postupů, nalezení vhodných partnerů			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, ASZ	Tvorba materiálu, implementace postupů, nastavení evaluačních nástrojů, průběžné vyhodnocování			
3. Evaluační fáze	2019	MMB	Závěrečná evaluace, vyhodnocení při nastavení udržitelnosti			

** Nevyžaduje zvláštní náklady.*

2. Dokončit projekt vytvoření Kreativního centra Brno (dále jen KCB) v budově bývalé káznice na ulici Bratislavská a zpřístupnit ho cílovým skupinám SPSZ k pasivnímu i aktivnímu kulturnímu vyžití.

Při dokončení záměru vytvoření Kreativního centra Brna zařadit jako jednu z podporovaných cílových skupin této instituce i SVO.

Typové aktivity:

- podrobně zpracovat záměr sociálně inkluzivních aktivit v rámci KCB;
- při zajišťování finančních prostředků na zřízení KCB a jeho chod zabezpečit také financování aktivit pro sociálně vyloučené obyvatele Brna;
- s otevřením KCB začít realizovat aktivity pro sociálně vyloučené obyvatele.

Realizační karta – podmínky a prostředí aktivního sociálního začleňování						
Priorita 3.	Zlepšení podmínek pro zapojení cílových skupin do kulturních a sportovních aktivit					
Cíl 3.2	Dokončit projekt vytvoření Kreativního centra Brno (dále jen KCB) v budově bývalé káznice na ulici Bratislavská a zpřístupnit ho cílovým skupinám SPSZ k pasivnímu i aktivnímu kulturnímu vyžití					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Dokončit projekt vytvoření Kreativního centra Brno (dále jen KCB) v budově bývalé káznice na ulici Bratislavská a zpřístupnit ho cílovým skupinám SPSZ k pasivnímu i aktivnímu kulturnímu vyžití	2016–2019	MMB	Dokončení a plná realizace projektu KCB	0	0*	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	MMB, ASZ	Vytvoření pracovního týmu, pojmenování cílů a postupů, nalezení vhodných partnerů			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, ASZ	Realizace aktivit, nastavení evaluačních nástrojů, průběžné vyhodnocování			

3. Evaluační fáze	2019	MMB	Závěrečná evaluace, vyhodnocení při nastavení udržitelnosti

** Nevyžaduje zvláštní náklady.*

3. Příprava a realizace projektu v oblasti sociálních inovací mající za cíl plošné řešení přístupu sociálně vyloučených obyvatel ke kultuře a sportu, zejména u mladých lidí s důrazem na vytvoření příležitostí pro různorodé kulturní a sportovní aktivity (500 podpořených osob).

Nositeli projektu ze strany MMB budou Odbor kultury (za oblast kultury) a Odbor školství, mládeže a tělovýchovy (za oblast sportu). Cílem opatření je vytvoření takové baterie konkrétních aktivit, které pilotně odzkouší inkluzivní nastavení lokální politiky v oblasti kultury a sportu.

Typové aktivity:

- za účasti všech zainteresovaných odborů MMB a dalších aktérů připravit záměr sociálně inovativního projektu plošně řešícího přístup sociálně vyloučených obyvatel ke kultuře a sportu;
- identifikovat příslušné zdroje a výzvy z fondů EU pro financování projektu;
- zpracovat projektovou žádost a v příslušném termínu ji podat;
- začít realizovat projekt.

Realizační karta – podmínky a prostředí aktivního sociálního začleňování						
Priorita 3.	Zlepšení podmínek pro zapojení cílových skupin do kulturních a sportovních aktivit					
Cíl 3.3	Příprava a realizace projektu v oblasti sociálních inovací mající za cíl plošné řešení přístupu sociálně vyloučených obyvatel ke kultuře a sportu, zejména u mladých lidí s důrazem na vytvoření příležitostí pro různorodé kulturní a sportovní aktivity (500 podpořených osob)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV

Příprava a realizace projektu v oblasti sociálních inovací mající za cíl plošné řešení přístupu sociálně vyloučených obyvatel ke kultuře a sportu, zejména u mladých lidí s důrazem na vytvoření příležitostí pro různorodé kulturní a sportovní aktivity	2016–2019	MMB, NNO	500 osob	0	0*	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	MMB, NNO, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ, IROP, OP VVV			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB,NNO, ASZ	Realizace projektu, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovní města			
3. Evaluační fáze	2019	MMB, NNO	Závěrečná evaluace			

**Záměr realizace předpokládá využití jiných finančních zdrojů ESF než těch, které jsou vázány ke KPSVL (sociální inovace).*

10 Tematická kapitola – Zaměstnanost

Vize: „Inkluzivní trh práce na území města Brna umožňuje rovný přístup k zaměstnání pro všechny skupiny osob, disponuje dostatkem pracovních míst a pracovní síly odpovídající kvalifikace v požadované úrovni.“

Motto: „Brno, město příležitostí.“

10.1 Analytická část

Podíl nezaměstnanosti činil v září 2015 v okrese Brno-město 7,8 %, což řadí tento okres spolu se Znojmem na druhou příčku nejvyššího podílu nezaměstnaných v kraji. Z toho je relativně výrazný rozdíl mezi podílem nezaměstnaných mezi ženami (8,3 %) a muži (7,3 %). Zároveň Jihomoravský kraj patří mezi kraje s vyšším podílem nezaměstnanosti. Vývoj nezaměstnanosti ukazuje od roku 2008 trvalý roční nárůst podílu nezaměstnaných v okrese Brno-město, přičemž o něco vyšší nárůst vykazují ženy (jedná se o 0,1–0,3 procentního bodu).

Tabulka č. 4: Podíl nezaměstnaných osob (vývoj 2006 –2014)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Brno-město:	6,7	5,4	4,4	6,0	7,3	7,0	7,2	8,2	8,9

Graf č. 1: Ukazatel vývoje podílu nezaměstnanosti Brno-město v letech 2006–2014

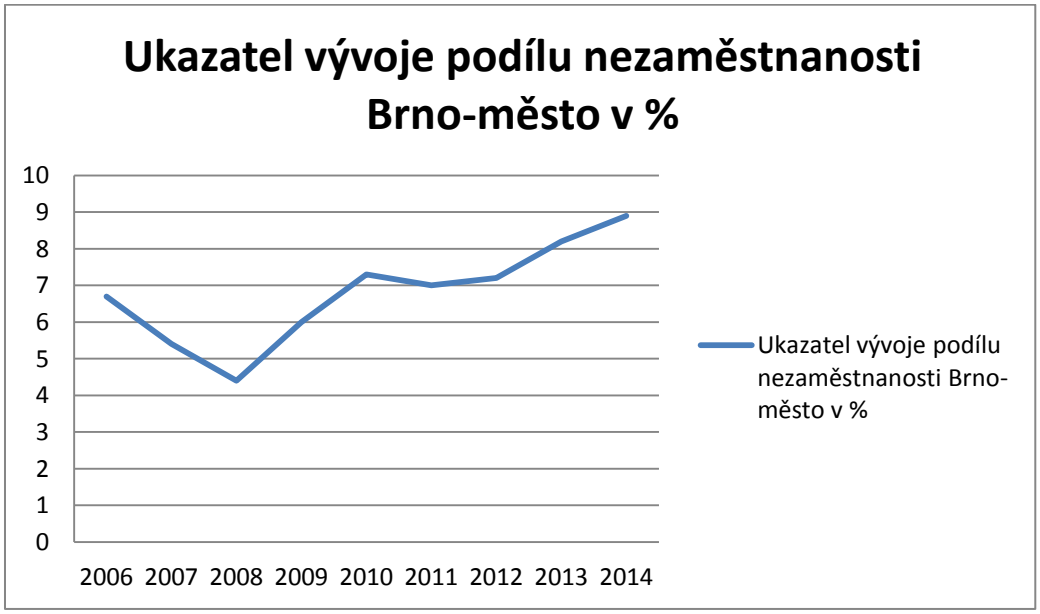

V regionu Brno-město bylo v září 2015 evidováno 19 255 dosažitelných uchazečů o práci a zároveň bylo hlášeno 3 505 volných pracovních míst, což činí 5,5 uchazeče na 1 hlášené pracovní místo (bez rozdílu kvalifikace). Tento poměr se právě od konce roku 2014 začal výrazně zvyšovat – na konci roku 2014 činilo na 1 hlášené pracovní místo počet uchazečů 14,2; v předchozích obdobích se tento poměr pohyboval kolem hodnoty 20 uchazečů na 1 hlášené pracovní místo.

Nejvíce hlášených volných pracovních míst je pro osoby se základním vzděláním a pro osoby vyučené – tyto dvě položky tvoří více jak 2/3 hlášených volný pracovních míst. V rámci

struktury volných míst z hlediska kategorie prací jsou nejvíce nabízena zaměstnání v oborech: řemeslníci a opraváři; obsluha strojů a montéři; nekvalifikování pracovníci; pomocní pracovníci v oblasti těžby, stavebnictví, výroby; řemeslníci a kvalifikovaní pracovníci na stavbách; kovodělníci, strojírenští dělníci a pracovníci; techničtí a odborní pracovníci; specialisté.

Tabulka č. 5: Struktura uchazečů o zaměstnání k 31. prosinci 2014, Brno-město

Počet UoZ	Podíl nezaměstnanosti (v %)	Podíly na celkovém počtu uchazečů (v %)							Délka evidence (dny)
		ženy	OZP	Do 25 let	Nad 50 let	Bez základních o vzdělání	Nad 5 měsíců	Nad 12 měsíců	
22 501	8,8	51,3	8,1	14,2	26,1	27,2	71,7	49,6	702

Z výše uvedených údajů je patrné především to, že počet uchazečů evidovaných nad 5 měsíců a nad 12 měsíců je nad republikovým průměrem. V roce 2014 činil počet dlouhodobě nezaměstnaných nad 24 měsíců 6 206 osob z celkového počtu 22 211 nezaměstnaných uchazečů. Celkový počet uchazečů bez kvalifikace byl 6 181, což činilo 27 % uchazečů.

Z výše uvedených údajů je patrný vysoký počet dlouhodobě nezaměstnaných uchazečů. Statistiky nezaměstnanosti obyvatel sociálně vyloučených lokalit prakticky neexistují. Z kvalifikovaných odhadů (statistické výkazy činnosti sociální práce) nevládních organizací pracujících v sociálně vyloučených lokalitách v Brně vyplývá, že nezaměstnanost v lokalitách se pohybuje mezi 30–50 %, u romských obyvatel pak dosahuje až k 90 %.

Relevantním zdrojem komparace a východiskem pro další určování strategií by mohla být také data získaná v regionálním výzkumu provedeném Rozvojovým programem OSN (UNDP), Světovou bankou (WB) a Evropskou komisí (EC).[6] Podle tohoto výzkumu je nezaměstnanost Romů ze sociálně vyloučených lokalit, v porovnání s nezaměstnaností jejich neromských sousedů, v České republice nejvyšší ze všech zkoumaných zemí.[7] U romských mužů byla 2,7krát vyšší než u jejich neromských sousedů, u romských žen byla 3,5krát vyšší než u jejich neromských sousedek. Průměrná nezaměstnanost Romů ze sociálně vyloučených lokalit v ČR dosahuje dle uvedeného výzkumu hodnoty 39 %. Nezaměstnanost obyvatel sociálně

[6] Stručný výtah z výsledků výzkumu obsahuje také Monitorovací zpráva občanské společnosti o plnění národní strategie integrace Romů a akčního plánu Dekády v České republice v roce 2012(2013), str. 53–57. Výsledky výzkumu jsou publikovány v Roma and Non-Roma in the Labour Market in Central and South Eastern Europe (2012). Dokument je dostupný na http://issuu.com/undp_in_europe_cis/docs/roma_employment. Stručnější shrnutí výzkumu je publikováno ve zprávě Roma and Non-Roma on Central and Southeast European Labour Markets : Policy Brief (2012), která je dostupná na http://issuu.com/undp_in_europe_cis/docs/romalabour.

[7] Zkoumanými zeměmi byly: Albánie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Černá Hora, Česká republika, Chorvatsko, Maďarsko, Makedonie, Moldávie, Rumunsko, Slovensko, Srbsko.

vyloučených lokalit je tvořena jak vnějšími, tak vnitřními příčinami. Mezi bariéry pro vstup na trh práce můžeme zařadit nízkou nebo nerelevantní kvalifikaci, diskriminaci na trhu práce, past zadluženosti – exekuční nároky na mzdy, neatraktivnost nízkých mezd v porovnání se sociálními dávkami, ztrátu pracovních návyků, neznalost nových využívaných technologií, neochotu za prací dojíždět mimo centrum lokality (většina obyvatel SVL se těžko v Brně orientuje), zdravotní znevýhodnění (praktická nezaměstnatelnost), neschopnost fungovat v pevném denním řádu a rytmu a další.

Z hlediska využití nástrojů k podpoře zaměstnání bylo v roce 2015 do září umístěno 312 uchazečů na VPP a bylo využito celkem 768 umístění na SÚPM.

Shrnutí

- Míra nezaměstnanosti se v údobí posledních tří let pohybuje v rozmezí 7 – 9 %.
- Nezaměstnaností jsou více zasaženy ženy.
- V roce 2014 činil podíl dlouhodobě nezaměstnaných nad 24 měsíců z celkového počtu 22 211 nezaměstnaných uchazečů 28 % (6 206 osob).
- Celkový počet uchazečů bez kvalifikace byl 6 181, což činilo 27 % uchazečů.
- Nejvíce hlášených volných pracovních míst je pro osoby se základním vzděláním a pro osoby vyučené – tyto dvě položky tvoří více jak 2/3 hlášených volný pracovních míst.
- V regionu Brno-město bylo v září 2015 evidováno 19 255 dosažitelných uchazečů o práci a zároveň hlášeno bylo 3 505 volných pracovních míst, což činí 5,5 uchazeče na 1 hlášené pracovní místo – bez rozdílu kvalifikace (na konci roku 2014 byl poměr 14, 2 uchazeče na 1 hlášené místo).
- Z kvalifikovaných odhadů (statistické výkazy činnosti sociální práce) nevládních organizací pracujících v sociálně vyloučených lokalitách v Brně vyplývá, že nezaměstnanost v lokalitách se pohybuje mezi 30–50 %, u romských obyvatel dosahuje až k 90 %.
- Nejčastějšími bariérami pro vstup na trh práce sociálně vyloučených osob jsou nízká nebo nerelevantní kvalifikace, diskriminace na trhu práce, zadluženost a s ní související problematika (exekuce atd.), ztráta pracovních návyků, neznalost nových využívaných technologií, neochota za prací dojíždět mimo centrum lokality, praktická nezaměstnatelnost, neschopnost fungovat v pevném denním řádu a rytmu.
- Pro uchazeče se základním vzděláním jsou nejčastěji nabízeny pracovní pozice v následujících oborech: dělníci v oblasti výstavby, kuchaři a číšníci, manipulační dělníci ve výrobě, maséři, obchodní zástupci, obsluha strojů a zařízení, odborní bezpečnostní pracovníci, pracovníci ostrahy, pracovníci v zákaznických centrech, prodavači v prodejnách, řidiči nákladních automobilů, uklízeči a vrátní.

10.2 Analýza problémů a jejich příčin

Problematika dlouhodobé nezaměstnanosti, a v mnoha případech až nezaměstnatelnosti, cílové skupiny je úzce navázána na další témata, jako je vzdělávání, bydlení, dluhová problematika. Níže uvedená SWOT analýza vznikla v rámci lokálního partnerství a studiem koncepčních materiálů města Brna. Lze vidět, že v oblasti zaměstnanosti se nepodařilo nalézt příliš silných stránek, převažují slabé stránky, zároveň je však identifikován značný počet příležitostí, které mohou aktéři sociálního začleňování využít.

Velké rezervy lze vidět také ve strategických dokumentech města, ve kterých nejsou identifikovaná téměř žádná opatření v oblasti podpory zaměstnanosti obyvatel sociálně vyloučených lokalit (Strategie pro Brno; návrh Komunitního plánu sociálních služeb pro období 2016–2017).

Silné stránky	Slabé stránky
• **Funkční organizace poradenského charakteru.** • Spolupráce nevládních organizací a Úřadu práce. • **Zájem o řešení situace ze strany státních institucí – Úřad práce, Magistrát města Brna.** • Brno jako centrum zaměstnávání Jihomoravského kraje. • **Dostupnost/dojezdnost do zaměstnání.**	• **Neformální vztahy spolupráce – nízká udržitelnost systému spolupráce mezi Úřadem práce a nevládními organizacemi.** • Neprovázanost vzdělávacího systému (ZŠ, SŠ) s trhem práce (požadavky). • **Zadluženost, exekuce.** • Problematika společně posuzovaných osob (HMO): - Nízká motivace k zapojení do programů dalšího vzdělávání. - Nízká motivace sociálně vyloučených k hledání zaměstnání, "návyk" na život na sociálních dávkách. • **Vliv kombinace dluhové pasti a nelegálního zaměstnávání**. • Nerovnoměrná kvalita vzdělávacích institucí - MŠ, ZŠ, SŠ. • **Nedostatek příležitostí pro další vzdělávání osob se základním vzděláním.** • Vysoká nezaměstnanost osob ze SVL.
Příležitosti	**Hrozby**
• **Formální vzdělávání, principy inkluzivity.** • Posílení participace institucí dalšího vzdělávání. • **Rozšíření pracovně-právního poradenství.** • Rozvoj technologických center. • **Systematická podpora malých a středních podnikatelů ze strany Magistrátu města Brna, Úřadu práce.** • Zázemí pro hlídání dětí (dostupnost MŠ) a volnočasové aktivity.	• **Finanční nestabilita neziskového prostoru (sociálních služeb).** • Hospodářský propad regionu/ČR/globální. • **Legislativní neukotvenost sociálního podnikání, sociálního bydlení.** • Nepřijetí národních školských reforem a požadavků na rozvoj vzdělávání. • **Nedostatečné provázání a spolupráce jednotlivých aktérů – město, městské firmy, další zaměstnavatelé, nevládní organizace, Úřad práce apod.**

• **Nastavení legislativy příznivější pro zapojení obyvatel ze SVL na trh práce, namísto setrvávání v dávkovém systému.** • Zařazení motivačních prvků do oblasti dalšího vzdělávání. • **Posílení personálních kapacit Úřadu práce.** • Vytváření dočasných i trvalých pracovních míst v městských firmách s možností čerpání finančních příspěvků, spolu se zapojením nevládních organizací při zaměstnávání (širší škála pracovních míst, stáže, tréninková místa apod.). • **Provázání podporovaných pracovních míst s rekvalifikacemi.** • Rozšíření pracovních možností v rámci zaměstnávání na VPP. • **Intenzivní podpora mladé generace (ukončování studia) s cílem zaměstnání a osamostatnění.** • Propojení s investičními aktivitami ve městě – vytváření pracovních příležitostí ve spolupráci s nevládními organizacemi (doporučení klientů dle potřeb a požadavků, příprava, podpora a monitoring) – • např. při opravách domů v lokalitě, návazně s vytvářením kapacit sociálního bydlení, investice ve městě; zakázku podmínit zaměstnáním dlouhodobě nezaměstnaných z obyvatel lokality, v případě investic v SVL (event. budoucích nájemníků). • **Uplatnění komplexní individuální práce s případem.**	• Nedostačující kapacita pracovníků Úřadu práce pro individuální práci s klientem (poradenství, rekvalifikace). • **Neochota zaměstnávat sociálně vyloučené (zvláště Romy).**

10.3 Návrhová část

Cílem příslušné oblasti je řešení problematiky trhu práce na území města Brna se zvláštním zaměřením na osoby sociálně vyloučené. Cílem je nastavit taková opatření, která přímo aktivizují jedince a vybavují jej potřebnými kompetencemi. Tato opatření jsou dále zacílena na eliminaci jak vnějších, tak vnitřních bariér k zaměstnávání osob se specifickými potřebami a na posílení funkčnosti dalších institucí, které přímo působí na trhu práce. Velkým problémem je také nízká kvalifikace (ve smyslu znalostní i dovednostní kompetence) obyvatel SVL. Podporovaná opatření se tak nesoustředí pouze na vytváření pracovních míst pro osoby s nízkou či nepotřebnou kvalifikací, ale zejména na další vzdělávání těchto osob a posilování jejich postavení na trhu práce.

V rámci výstupů Pracovní skupiny zaměstnanost a také zapracováním připomínek dalších skupin byly definovány tyto priority:

1. **Rozvoj přípravy profesního života jedince a posílení úspěšnosti při vstupu na trh práce.**
2. **Podpora pracovních příležitostí pro osoby ohrožené sociálním vyloučením a sociálně vyloučené, včetně přípravy osob pro vstup na trh práce.**
3. **Rozvoj sociální ekonomiky a prostoru podporující koncept společenské odpovědnosti.**
4. **Provázání služeb na podporu zaměstnanosti.**

ZAMĚSTNANOST	**Rozvoj přípravy profesního života jedince a posílení úspěšnosti při vstupu na trh práce**	Vytvoření spolupracující sítě institucí akcentující provázanost vzdělávání a úspěšnost na trhu práce.
		Vytvoření a podpora aktivit neformálního vzdělávání pro cílovou skupinu děti a mládež posilující úspěšnost integrace na trh práce (do roku 2019 bude podpořeno 250 osob).
		Podpora rozvoje učňovského školství při zařazování adekvátních oborů.
		Rozvoj nabídky a poskytování profesního poradenství v rámci formálního vzdělávání – ZŠ a SŠ.
	Podpora pracovních příležitostí pro osoby ohrožené sociálním vyloučením a sociálně vyloučené včetně přípravy osob pro vstup na trh práce	Do roku 2019 bude připraveno pro vstup na trh práce 340 osob prostřednictvím poradenských služeb.
		Do roku 2019 vstoupí na trh práce 600 osob cílové skupiny.
		Rozvoj prevence a řešení dopadů nelegálního zaměstnávání (do roku 2019 bude podpořeno 200 osob cílové skupiny).
	Rozvoj sociální ekonomiky a prostoru podporující koncept společenské odpovědnosti	Do roku 2019 bude zahájena činnost „Centra podporujícího koncept společenské odpovědnosti“.
		Do roku 2019 bude podpořen vznik minimálně 5 sociálních podniků, včetně podpory rozvoje stávajících firem.
	Provázání služeb na podporu zaměstnanosti	Do roku 2019 bude vytvořen systém spolupráce všech institucí nezbytných pro rozvoj a podporu zaměstnanosti na území města Brna.

Přehled priorit a cílů

Priorita č. 1: Rozvoj přípravy profesního života jedince a posílení úspěšnosti při vstupu na trh práce

Tato priorita akcentuje navýšení efektivity postupů „vzdělávání pro zaměstnání“. Svým charakterem se zaměřuje na oblast formálního a neformálního vzdělávání, při posilování kapacit vzdělávacích institucí i navýšení samotných kompetencí jedince, který do tohoto prostoru vstupuje. Zdůrazňovaným principem je význam participace a zásluhovosti.

Priorita je zaměřena na zvýšení efektivity opatření v oblasti dalšího vzdělávání, na zaměstnatelnost cílové skupiny. Aktivity v rámci této priority se zaměřují na oblast formálního a neformálního vzdělávání, na posilování kapacit vzdělávacích institucí a na vnášení kompetencí cílové skupině pro vstup na trh práce.

Cíle:

1. ***Vytvoření spolupracující sítě institucí akcentující provázanost vzdělávání a úspěšnost na trhu práce.***

Předpokladem stabilního trhu práce je maximální provázanost se vzdělávacím sektorem. Vytvořený formální prostor, při účasti všech nezbytných institucí, nabízí možnost tvorby konkrétních funkčních opatření.

Typové aktivity:

- spolupráce subjektů trhu práce a vzdělávacího prostoru;
- zapojení cílových skupin SPSZ (besedy, burza vzdělávání/práce a další).

Realizační karta – zaměstnanost						
Priorita 1.	Rozvoj přípravy profesního života jedince a posílení úspěšnosti při vstupu na trh práce					
Cíl 1.1	Vytvoření spolupracující sítě institucí akcentující provázanost vzdělávání a úspěšnost na trhu práce					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV

Vytvoření spolupracující sítě institucí akcentující provázanost vzdělávání a úspěšnost na trhu práce	2016–2019	NNO, MMB	30 osob (bagatelní 0, nebagatelní 30)	0	5.494.000 Kč	0

Fáze plnění			
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Závěrečná evaluace

2. ***Vytvoření a podpora aktivit neformálního vzdělávání pro cílovou skupinu děti a mládež posilující úspěšnost integrace na trh práce (do roku 2019 bude podpořeno 250 osob).***

Jedná se o podporu významu úspěšnosti integrace na trhu práce v rámci aktivit neformálního vzdělávacího proudu. Využití tohoto prostředí pro motivaci a práci s jedincem a kolektivem dětí a mladých lidí.

Typové aktivity:

- vzdělávací a informativní aktivity (individuální, skupinové);
- cílená spolupráce s vybranými subjekty trhu práce a formálními vzdělavateli.

Realizační karta - zaměstnanost						
Priorita 1.	Rozvoj přípravy profesního života jedince a posílení úspěšnosti při vstupu na trh práce					
Cíl 1.2	Vytvoření a podpora aktivit neformálního vzdělávání pro cílovou skupinu děti a mládež posilující úspěšnost integrace na trh práce (do roku 2019 bude podpořeno 250 osob)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO).					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV

Vytvoření a podpora aktivit neformálního vzdělávání pro cílovou skupinu děti a mládež posilující úspěšnost integrace na trh práce	2016–2019	NNO	250 osob (100 nebagatelní, 150 bagatelní)	0*	0*	0*

Fáze plnění			
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ, OP VVV
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu, průběžná evaluace, přenos dobré praxe
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Závěrečná evaluace

**Vzhledem k charakteru aktivity (překryv části činností) je naplnění indikátorů zahrnuto do alokace jiné související priority či cíle (kapitola Vzdělávání a školství, priorita, cíl – 2.2, 3.1).*

3. Podpora rozvoje učňovského školství při zařazování adekvátních oborů.

Absolventi učňovského vzdělání jsou velmi poptávanou skupinou na trhu práce. Daný cíl směřuje především k provázanosti informovanosti a nastavení možností úspěšného absolvování adekvátních oborů.

Typové aktivity:

- posílení systematičnosti spolupráce vybraných subjektů – NNO, zaměstnavatelé, vzdělávací instituce;
- efektivnost vzájemné výměny informací k nabídce studijních oborů, odborným učňovským stážím apod.;
- podpora informovanosti ve vztahu k cílové skupině;
- aktivity vedoucí k podpoře udržení se při studiu/k dokončení studia.

Realizační karta – zaměstnanost				
Priorita 1.	Rozvoj přípravy profesního života jedince a posílení úspěšnosti při vstupu na trh práce			
Cíl 1.3	Podpora rozvoje učňovského školství při zařazování adekvátních oborů			
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ)			
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**

				IROP	OPZ	OPVVV
Podpora rozvoje učňovského školství při zařazování adekvátních oborů	2016–2019	MMB	Koncepce rozvoje učňovského školství na území města Brna	0*	0*	0*
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	MMB, ASZ	Analýza prostředí, vytvoření pracovního týmu, zapojení významných aktérů vzdělávání (včetně zřizovatelů), zástupců trhu práce (zaměstnavatelů, ÚP atd.), zástupců NNO			
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Příprava podkladů, náměty rozvoje, pracovní setkávání vybraných institucí			
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Vytvoření koncepce rozvoje učňovského školství			

**Záměr realizace předpokládá využití jiných finančních zdrojů ESF než těch, které jsou vázány ke KPSVL.*

4. Rozvoj nabídky a poskytování profesního poradenství v rámci formálního vzdělávání – ZŠ a SŠ (do roku 2019 bude podpořeno 600 osob).

Profesní poradenství je nedílnou součástí aktivit ZŠ či SŠ. Daným cílem je rozvoj těchto aktivit v kvantitativní i kvalitativní oblasti. Specificky jsou pak zaměřeny na cílovou skupinu dětí a mládeže ohrožených sociálním vyloučením. V rámci cíle jsou řešeny tyto oblasti:

- nedostatečné kariérové poradenství a poradenství k volbě povolání;
- nevhodná oborová struktura absolventů;
- nedostatečné praktické zkušenosti absolventů vstupujících na trh práce;
- neadekvátní představy mladých o fungování trhu práce a vlastních možnostech.

Typové aktivity:

- poskytování poradenství (individuální, skupinové);
- rozvoj metod profesního poradenství dětem a mládeži;
- vzdělávání osob poskytujících profesní poradenství cílové skupině děti a mládež při ZŠ a SŠ;
- spolupráce s dalšími subjekty trhu práce;
- besedy, vzdělávací akce, workshopy atd.

Realizační karta – zaměstnanost						
Priorita 1.	Rozvoj přípravy profesního života jedince a posílení úspěšnosti při vstupu na trh práce					
Cíl 1.4	Rozvoj nabídky a poskytování profesního poradenství v rámci formálního vzdělávání – ZŠ a SŠ					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Rozvoj nabídky a poskytování profesního poradenství v rámci formálního vzdělávání - ZŠ a SŠ	2016–2019	NNO, MMB	600 osob (100 bagatelní, 500 nebagatelní)	0	6.737.000 Kč	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ			
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu a typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, spolupráce partnerů			
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Závěrečná evaluace			

Priorita č. 2: Podpora pracovních příležitostí pro osoby ohrožené sociálním vyloučením a sociálně vyloučené, včetně přípravy osob pro vstup na trh práce

Tato priorita směřuje k navýšení intenzity a především pak posílení efektivity poradenského procesu směřujícího k získání/udržení si zaměstnání.[8] Základním předpokladem vytvořeného integračního procesu k trhu práce je systematická provázanost všech institucí při využívání adekvátních nástrojů, kterými tyto instituce disponují. Celý tento postup je založen na respektu individuality jedince jakožto nositele jedinečného kapitálu, který lze uplatnit na trhu práce. Současně se tato priorita věnuje i oblasti nelegálního zaměstnávání jakožto

[8] Aktivity této priority v sobě zahrnují aktivity podpory OPZ 1.1 (Přístup k zaměstnání pro uchazeče a neaktivní osoby, včetně místních iniciativ zaměstnanosti a podpory mobility pracovní síly) i oblasti podpory OPZ 2.1 (Aktivní začleňování, zejména s cílem zvýšení uplatnitelnost osob ve společnosti a na trhu práce).

významnému aspektu, který ovlivňuje legální trh práce a stanovené předpoklady výsledných indikátorů dané priority.

Cíle:

1. ***Do roku 2019 bude připraveno pro vstup na trh práce 340 osob prostřednictvím poradenských služeb.***

Kvalita poradenského procesu je úzce spjata s formální provázaností spolupráce jednotlivých institucí a individuální kvalitou jednotlivých pracovníků tohoto komplexu.

Typové aktivity:

- individuální a skupinové poradenství CS v oblastech dluhů, slaďování pracovního a rodinného života, stabilizace rodinného života vč. udržení bydlení atp.;
- skupinové motivační programy;
- stáže/ochutnávky/praxe u vhodných zaměstnavatelů;
- posilování pracovních návyků a nabídka krátkodobých pracovních příležitostí – práce na zkoušku;
- kurzy k rozšíření odbornosti.

Realizační karta – zaměstnanost						
Priorita 2.	Podpora pracovních příležitostí pro osoby ohrožené sociálním vyloučením a sociálně vyloučené, včetně přípravy osob pro vstup na trh práce					
Cíl 2.1	Do roku 2019 bude připraveno pro vstup na trh práce 340 osob prostřednictvím poradenských služeb					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Do roku 2019 bude připraveno pro vstup na trh práce 340 osob prostřednictvím poradenských služeb	2016–2019	NNO	340 osob (170 bagatelní, 170 nebagatelní)	0	7.786.000 Kč	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ.			

2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu viz typové aktivity, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města a dalších institucí, posilování spolupráce partnerů
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Závěrečná evaluace

2. Do roku 2019 vstoupí na trh práce 600 osob cílové skupiny.

Aktivity daného cíle jsou podporovány především prostřednictvím oblasti podpory OPZ 1.1. Na dosažení stanovených cílů se budou podílet zástupci všech významných subjektů trhu práce, přičemž bude využíváno dostupných zdrojů dle aktuálních možností jednotlivých výzev.

Typové aktivity:

- individuální a skupinové poradenství CS v oblastech dluhů, slaďování pracovního a rodinného života, stabilizace rodinného života vč. udržení bydlení;
- skupinové motivační programy;
- pracovní diagnostika;
- pracovní poradenství, konzultace a asistence;
- rekvalifikace;
- zprostředkování práce a vytváření pracovních míst s využitím mzdových příspěvků.

Realizační karta – zaměstnanost						
Priorita 2.	Podpora pracovních příležitostí pro osoby ohrožené sociálním vyloučením a sociálně vyloučené, včetně přípravy osob pro vstup na trh práce					
Cíl 2.2	Do roku 2019 vstoupí na trh práce 600 osob cílové skupiny					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Do roku 2019 vstoupí na trh práce 600 osob cílové skupiny	2016–2019	MMB, NNO	600 osob (100 bagatelní, 500 nebagatelní)	0	20.000.000 Kč	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ			

2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, ASZ, NNO	Realizace projektu při naplnění typovými aktivitami, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města
3. Evaluační fáze	2019	MMB, NNO	Závěrečná evaluace

3. Rozvoj prevence a řešení dopadů nelegálního zaměstnávání (do roku 2019 bude podpořeno 200 osob cílové skupiny).

Nelegální zaměstnávání má své dopady jak na úrovni jedince/rodiny, tak i v celonárodním rozsahu. Opatření postihující oblast nelegálního zaměstnávání jsou nezbytnou aktivitou při budování flexibilního a otevřeného trhu práce. Aktivity těchto cílů budou naplňovány jak v přímé činnosti s jedinci, tak v komunikaci se zaměstnavateli a dalšími příslušnými institucemi. Součástí aktivit je i připomínkování stavu a nastavení sociální ochrany v celé její šíři, jakožto jednoho z faktorů „výhodnosti“ (ne)legálního zaměstnání.

Typové aktivity:

- jednání s klíčovými aktéry prostředí trhu práce a subjekty intervenujícími do prostředí nelegálního zaměstnávání (PČR, SUIP atd.);
- nastavení spolupracujícího prostředí;
- zpracování a zavedení informativního systému dopadů nelegálního zaměstnávání k cílové skupině a zaměstnavatelům.

Realizační karta – zaměstnanost						
Priorita 2.	Podpora pracovních příležitostí pro osoby ohrožené sociálním vyloučením a sociálně vyloučené, včetně přípravy osob pro vstup na trh práce					
Cíl 2.3	Rozvoj prevence a řešení dopadů nelegálního zaměstnávání (do roku 2019 bude podpořeno 200 osob cílové skupiny)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Rozvoj prevence a řešení dopadů nelegálního zaměstnávání	2016–2019	MMB, NNO	200 osob	0*	0*	0*
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			

1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, ASZ, NNO	Realizace projektu, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovní města, zapojení aktérů a spolupráce vybraných institucí, zapojení participantů/klientů/CS
3. Evaluační fáze	2019	MMB, NNO	Závěrečná evaluace

**Vzhledem k charakteru aktivity (překryv části činností) je naplnění indikátorů zahrnuto do alokace jiné související priority či cíle (priorita a cíl – 2.2).*

Priorita č. 3: Rozvoj sociální ekonomiky a prostoru podporujícího koncept společenské odpovědnosti

Výchozím předpokladem uplatnění jedince na trhu práce je i odpovídající prostředí k tomuto „uplatňování se“. Cíle třetí priority tvoří podpora zaměstnavatelů. Ti jsou schopni v rámci svých aktivit posilovat koncept společenské odpovědnosti v oblasti zaměstnávání znevýhodněných osob na trhu práce. Kromě těchto podporovaných aktivit bude dále posilován prostor pro vznik a stabilizaci firem v oblasti sociální ekonomiky. Tyto aktivity směřují ke státním i nestátním zaměstnavatelům.

Cíle:

1. ***Do roku 2019 bude zahájena činnost „Centra podporujícího koncept společenské odpovědnosti“.***

„Centrum“ bude na území města rozvíjet, propagovat a pomáhat naplňovat myšlenky konceptu společenské odpovědnosti (CSR)[9]. Současně bude aktivní v rozšiřování principů zodpovědného zadávání veřejných zakázek – v prostředí státních či nestátních institucí.

Typové aktivity:

- jednání s klíčovými aktéry prostoru trhu práce a dalších významných subjektů;
- vytvoření spolupracující sítě jednotlivých subjektů;
- individuální a skupinové poradenské aktivity zavádění CSR;
- vytvoření metodických příruček a informativních materiálů, jejich propagace;
- workshopy a vzdělávací akce;
- příprava systémových opatření pro implementaci zodpovědného zadávání veřejných zakázek na úrovni samosprávy.

[9] Koncept společenské odpovědnosti (Corporate social responsibility – CSR) - kontinuální závazek podniku chovat se eticky a přispívat k ekonomickému růstu a zároveň se zasazovat o zlepšování kvality života zaměstnanců a jejich rodin, stejně jako lokální komunity a společnosti jako celku.

Realizační karta – zaměstnanost						
Priorita 3.	Rozvoj sociální ekonomiky a prostoru podporujícího koncept společenské odpovědnosti					
Cíl 3.1	Do roku 2019 bude zahájena činnost „Centra podporujícího koncept společenské odpovědnosti“					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Do roku 2019 bude zahájena činnost „Centra podporujícího koncept společenské odpovědnosti“	2016–2019	MMB	Koncepce činnosti Centra na podporu konceptu společenské odpovědnosti	0*	0*	0*
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ, IROP			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, ASZ, NNO	Realizace projektu, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města			
3. Evaluační fáze	2019	MMB, NNO	Závěrečná evaluace			

** Záměr realizace předpokládá využití jiných finančních zdrojů ESF než těch, které jsou vázány ke KPSVL.*

2. *Do roku 2019 bude podpořen vznik minimálně 5 sociálních podniků, včetně podpory rozvoje stávajících firem.*

Prostřednictvím aktivit daného cíle budou podpořeny stávající sociální firmy i nově vznikající podnikatelské záměry. Oblast sociálního podnikání je na území města Brna poměrně známá, zaměřuje se především na osoby se zdravotními hendikepy (fyzickými či psychickými). Je zde však velmi málo sociálních firem, které se cíleně věnují sociálně vyloučeným osobám. Tato potřeba podpory byla několikrát diskutována nejen na úrovni pracovních skupin, ale byla řešena i v rámci setkání ITI při MMB či na úrovni JMK (setkání Regionální stálé konference).

Typové aktivity:

- vytvoření a udržení pracovních míst v rámci sociálních podniků;
- vzdělávání zaměstnanců a jejich zaškolení, podpora v novém pracovním prostředí;
- rozjezd sociálního podnikání, získávání a realizace zakázek;
- marketing sociálních podniků;
- zavádění principů sociálního podnikání do chodu organizací;
- šíření dobré praxe sociálního podnikání.

Realizační karta – zaměstnanost						
Priorita 3.	Rozvoj sociální ekonomiky a prostoru podporujícího koncept společenské odpovědnosti					
Cíl 3.2	Do roku 2019 bude podpořen vznik minimálně 5 sociálních podniků, včetně podpory rozvoje stávajících firem					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO), jiné (někde jsou žadatelem OSVČ), MČ					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Bude podpořen vznik minimálně 5 sociálních podniků, včetně podpory rozvoje stávajících firem	2016–2019	NNO, jiné	5 sociálních podniků / 217 osob (132 bagatelní, 85 nebagatelní)	26.100.000 Kč*	20.240.000 Kč	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, jiné	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ a IROP			
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, jiné	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, rozvoj prostředí podporujícího sociální podnikání			
3. Evaluační fáze	2019	NNO, jiné	Závěrečná evaluace			

**Nákup objektu, pokrytí nezbytných potřeb k provozu sociálního podniku.*

Priorita č. 4: Provázání služeb na podporu zaměstnanosti

Předpokladem udržitelnosti opatření je provázání aktivit jednotlivých institucí působících primárně či sekundárně v rámci trhu práce. Toto provázání má přímé dopady na nastavení interních postupů spolupráce, systémově pobízí k vlastnímu rozvoji a posilování komunikačního prostoru mezi institucemi. Takto vzniklý formální systém, který bude vystupovat jako celek, bude přinášet kvalitnější přehled v oblasti zaměstnanosti jak pro instituce uvnitř něj, tak především pro cílovou skupinu nezaměstnaných.

Cíle:

1. ***Do roku 2019 bude vytvořen systém spolupráce všech nezbytných institucí pro rozvoj a podporu zaměstnanosti na území města Brna.***

V rámci setkání Pracovních skupin byla několikrát zdůrazňována potřeba formalizace vztahů spolupráce institucí činných na trhu práce. S touto deklarovanou potřebou souvisela i potřeba definování rolí, vzájemných očekávání a dohody na konkrétních postupech při každodenních aktivitách či naopak výjimečných situacích. Tato spolupráce by měla dle popsaných očekávání zahrnout nejen ty, kteří jsou „pomáhajícími" institucemi (NNO, ÚP, MMB atd.), ale je nezbytné, aby se do ní plně zapojili i zaměstnavatelé či vzdělavatelé trhu práce.

Typové aktivity:

- jednání s klíčovými subjekty trhu práce;
- vytvoření metodiky a komunikačního kanálu rozvoje a podpory aktivit trhu práce při začleňování SVO;
- workshopy, tematická setkání posilující kompetence institucí/jedinců příslušných subjektů oblasti spolupráce;
- distribuce informací vztahujících se k problematice trhu práce a zaměstnanosti.

Realizační karta – zaměstnanost						
Priorita 4.	Provázání služeb na podporu zaměstnanosti					
Cíl 4.1	Do roku 2019 bude vytvořen systém spolupráce všech nezbytných institucí pro rozvoj a podporu zaměstnanosti na území města Brna					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti (byty/osoba/ dokument)**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV

Do roku 2019 bude vytvořen systém spolupráce všech nezbytných institucí pro rozvoj a podporu zaměstnanosti na území města Brna	2016 – 2019	MMB	Koncepce rozvoje a podpory zaměstnanosti na území města Brna.	0*	0*	0*
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	MMB, ASZ	Analýza prostředí, vytvoření pracovního týmu, pojmenování cíle koncepce a způsobu jeho dosažení			
2. Realizační fáze	2017– 2019	MMB, ASZ, NNO	Realizace analytických střetnutí, zapojení široké škály spolupracujících institucí trhu práce a vzdělávacího sektoru, vyhodnocení potenciálů nabídky pracovní síly ve vztahu k možnostem rozvoje poptávky po pracovní síle			
3. Evaluační fáze	2019	MMB	Závěrečná evaluace			

** Nevyžaduje zvláštní náklady.*

11 Tematická kapitola – Bezpečnost a prevence rizikového chování

Vize
„Posílení systémového přístupu lokální úrovně politiky prevence při rozvoji potenciálu všech zapojených aktérů a souběžném navyšování bezpečného prostředí města Brna.“

Motto: „Prevence je lepší než terapie.“

11.1 Analytická část

Prostředí sociálního vyloučení je z mnoha důvodů syceno rizikovým chováním[10] různého typu a závažnosti. Příčinou tohoto stavu je především koncentrovaný výskyt jevů, které souvisí s životem v sociálním vyloučení. Těmito jevy jsou například: chudoba, zadlužení, nedostatek příležitostí k uplatnění v běžném životě, závislosti (gambling, alkohol a jiné drogy). Stabilnější společenské soužití musí umět vnímat a adekvátně reagovat na takové životní strategie, které jsou voleny proto, aby se jedinec či jeho nejbližší okolí nedostalo či nesetrvávalo v situaci sociálního vyloučení. V celém tomto prostředí jsou koncentrováni pachatelé, jejich oběti, ale také svědci a nejbližší okolí, kteří jsou významnými aktéry tohoto „mikrosvěta".

Na území města Brna bylo zjištěno za celý rok 2014 celkem 14 203 trestných činů (viz níže doplňující tabulka). Z tohoto počtu bylo celkem 2 311 trestných činů (objasněno 34 %) zaznamenáno v části Brno-střed (dle indexu kriminality[11] je Brno-střed dlouhodobě na 10. místě žebříčku hodnocení nejvíce rizikových míst na území ČR). Na území Brno-sever bylo evidováno 2 067 trestných činů (objasněno 31 %) a v části Brno-Židenice policisté zakročili celkem 2 188krát (objasněno 37 %). Krom daných zjištění evidovala Městská police na území města Brna za období roku 2014 celkem 109 213 přestupků (viz níže doplňující tabulka).

Významným aktérem je v této oblasti institut Probační a mediační služby. Ten svým působením v oblasti mimosoudního řešení konfliktů, penitenciární[12] a postpenitenciární[13] péče či práce s oběťmi a okolím aktivně vstupuje do prostředí sociálně vyloučených osob. Dle realizovaného výzkumu v 50 % případů trpí bytovou nouzí lidé, kteří mají za sebou pobyt ve vězení, potřebují pomoc s oddlužením, hledáním nové práce a zároveň často podstupují léčbu závislostí či trpí psychickými poruchami. Kumulace těchto rizikových faktorů vede mnohdy ke krizovému řešení sociálních událostí a k nežádoucí recidivě.

[10] Rizikové chování – chování, v jehož důsledku dochází k prokazatelnému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných a dalších rizik pro jedince nebo společnost.

[11] Index kriminality – počet spáchaných trestných činů za zvolené časové období na daném území, přepočtený na 10 tisíc obyvatel.

[12] Penitenciární péče – zaměřena na práci s odsouzenými ve fázi trestu, zejména na eliminaci nepříznivých vlivů trestu a celkovou motivaci ke změně chování.

[13] Postpenitenciární péče (nejširší vymezení uplatněné v rámci SPSZ) – sociální pomoc a péče je poskytována ze strany společnosti na bázi dobrovolnosti, bezplatně, a to všem pachatelům, i těm, kteří si odpykali jakýkoli jiný trest než trest odnětí svobody, včetně zajištění tzv. rané pomoci, kdy se jedná o pomoc poskytovanou již v momentě konfliktu se zákonem – v trestně přípravné fázi.

Tabulka č. 6: Přehled trestné činnosti na území Brno-město (stav k 31. 12. 2014)

	Zjištěné trestné činy		z toho						Objasněné trestné činy
			obecné činy	z toho				hospodářské činy	
	celkem	index 2014/2013		násilné činy	krádeže vloupáním	krádeže prosté	ostatní majetkové činy		
Kraj celkem	**27 109**	**90,9**	**20 014**	**1 682**	**4 138**	**9 045**	**1 998**	**3 018**	**11 619**
Brno-město	14 203	87,5	10 796	721	1 840	5 665	1 088	1 712	4 972

Tabulka č. 7: Přehled zaznamenaných a řešených přestupků na území města Brna (rok 2013, 2014)

Základní rozdělení podle typu činnosti		**2013** počet celkem		**2014** počet celkem	
doprava	blokové čištění	5440	89006	5271	97330
	dopravní značky	23372		21680	
	přestupky chodců	758		638	
	neuhrazené poplatky za parkování	3985		11999	
	obytná zóna – stání	2770		2963	
	ostatní přestupky	651		467	
	pěší zóna	3677		2222	
	rychlost	4115		4159	
	stání	5627		5470	
	stání na chodníku	12514		14519	
	vyhrazené parkoviště	1847		2158	
	zábor vozidlem	7834		6604	
	zákaz stání	16293		19105	
	zeleň – nedovolené parkování	123		75	
Veřejný pořádek	alkohol (§30)	522	13340	455	11883
	kouření na místech zakázaných	358		361	
	krádež, zpronevěra, podvod, zničení (§ 50)	3571		2994	
	neuposlechnutí výzvy úřední osoby	106		63	
	noční klid	395		348	
	ostatní přestupky	3823		2866	
	psi	1493		1496	
	skládka	251		234	
	občanské soužití (§ 49)	316		385	
	zábor veřejného prostranství	629		1153	
	znečištění veřejného prostranství	936		803	
	podezření z páchání TČ	865		637	
	předání hledané osoby Policii ČR	75		88	
	Celkový součet		**102 346**		**109 213**

Z kvalitativních výstupů je patrná závažnost drogové problematiky – alkoholového i nealkoholového spektra. Dle realizovaných výzkumů má skupina dětí a mládeže největší zkušenost s alkoholem, na druhém místě jsou cigarety a na místě třetím marihuana (viz graf níže). Varujícím zjištěním je věkový rozptyl první zkušenosti v oblasti užívání návykových látek či hraní hazardních her. Ve věkové kategorii 11–15 lez je to 51,5 %, ve věkové kategorii 16–19 je to 83,7 % a ve věkové kategorii 20–21 let hodnota dále stoupá na 93,2 % respondentů potvrzujících zkušenost s tímto rizikovým chováním.

Tabulka č. 8: Zkušenost s návykovými látkami – osoby ve věkové kategorii děti a mládež (Mládež a drogy, statistika 2014, město Brno)

Návykové látky	Počet respondentů	% respondentů
Cigarety	650	49,5
Alkohol	**826**	**62,9**
Marihuana	351	26,7
LSD	20	1,5
Pervitin	11	0,8
Extáze	30	2,3
Lysohlávky	45	3,4
Těkavé látky	13	1,0
Návykové látky	9	0,7
Jiné	18	1,4

Tato skutečnost je potvrzována zkušenostmi organizací napříč dalšími Pracovními skupinami zdraví a rodina, vzdělávání. Dochází ke snižování věkové hranice uživatelů drog – experimentátorů i pravidelných uživatelů. I přes vynaložená opatření se stále nedaří omezit dostupnost alkoholových drog. Dle zkušeností lokálních subjektů je veškerá trestná činnost nebo závadové jednání do věku 15 let spojeno s užíváním drog, jak primárně, tak sekundárně. Souvisejícím specifikem je také šíření infekčních onemocnění. Dle výzkumu je přibližně 22 % procent problémových uživatelů drog nakažených virem hepatitidy typu C.
Významné nebezpečí představuje riziko hazardního hráčství – on-line hry, výherní hry a kurzovní sázení. Dle realizovaného průzkumu mezi dětmi a mládeží v roce 2014 bylo zjištěno, že on-line hry hraje pravidelně 15,91 % dotázaných, pravidelné hraní u výherních automatů uvádí 4,26 % a 7,99 % respondentů uvádí kurzovní sázky.

Shrnutí

- Na území města bylo zjištěno za celý rok 2014 celkem 14 203 trestných činů. Městská police v tomto období evidovala celkem 109 213 přestupků.
- Celkem 2 311 trestných činů (objasněno 34 %) bylo zaznamenáno v části Brno-střed. Na území Brno-sever bylo evidováno 2 067 trestných činů (objasněno 31 %) a v části Brno-Židenice policisté zakročili celkem 2 188 krát (objasněno 37 %).
- S užíváním návykových látek a hraním hazardních her má zkušenost ve věkové kategorii 11–15 let 51,5 % dotázaných, ve věkové kategorii 16–19 let je to 83,7 % a ve věkové kategorii 20–21 let hodnota dále stoupá na 93,2 % respondentů.
- Dle výzkumu na ZŠ a SŠ na území města Brna má celkem 62,9 % osob ve věku 11–21 let zkušenost s alkoholem, 49,5 % dětí a mládeže s cigaretami a 26,7 % s marihuanou.
- Dochází ke snižování věkové hranice uživatelů drog – experimentátorů i pravidelných uživatelů.
- Lidé, kteří mají za sebou pobyt ve vězení, trpí v 50 % případů bytovou nouzí, potřebují pomoc s oddlužením, hledáním nové práce a zároveň často podstupují léčbu závislostí či trpí psychickými poruchami.

11.2 Analýza problémů a jejich příčin

I přes definování sociálně vyloučených lokalit a zaměření se na ně není možné na území města Brna problematiku prevence a bezpečí zaměřovat výhradně k těmto oblastem. Kromě definovaných prioritních skupin tohoto dokumentu je nezbytné nahlížet na problematiku i z perspektivy prostoru, do kterého vstupuje majoritní společnost, což společně utváří životní prostor města Brna jako celek bezpečný pro jeho obyvatele.

Silné stránky	Slabé stránky
• **Dobrá zkušenost s programem – asistenti prevence kriminality.** • Dlouhotrvající probační program pro klienty 15–18let. • **Snaha o zrušení heren na území města Brna.** • Existence řady rozličných programů prevence kriminality (Aristoteles, ZS, Punkt, i pro další CS – senioři, besedy na školách). • **Zacílení na prevenci kriminality u mladistvých (týmy pro mládež).** • Fungující program „okrskářství“ u MP. • **Pořádání destigmatizačních a interkulturních akcí.** • Velký počet NNO pracujících v SVL. • **Proaktivní přístup při řešení kriminality ze strany státních institucí – město, kraj, PMS, OSPOD atd.** • Spolupráce NNO s PMS, OSPOD. • **Nabídka ambulantní i ústavní formy prevence kriminality.** • Znalost odpovídajících nástrojů a jejich využívání – případové konference, case management atd. • **Efektivní využívání terénní formy práce – vyhledávání klientů.** • Dobrá zkušenost s programem „domovníků“.	• **Nízká zaměstnatelnost lidí s kriminální minulostí, nedokončeným vzděláním.** • Velká zadluženost a exekuce rodin a klientů. • **Neformální vztahy spolupráce – dlouhodobě neudržitelné, založené na individuálním vztahu jednotlivců, nikoli institucí.** • Nedostatečné síťování služeb. • **Nedostatečné kapacity sociálních bytů.** • Neexistence preventivních programů pro klienty 18+ (dlouhodobé, individuální, skupinové apod.) • **Přetížení pracovníků státní správy a související nemožnost se adekvátně věnovat dané problematice.** • Klienty služeb jsou děti, rodiče i nejbližší okolí = nedostatečná kapacita poskytovatelů služeb. • **Řada dobrých služeb či programů bez komplexnosti a návaznosti na sebe.** • Neexistence drogových služeb pro děti. • **Nedostatek či dlouhé čekací lhůty u psychologické, psychoterapeutické či psychiatrické péče klientů sociálních služeb.** • Nedostatek podporovaných služeb v oblasti práce, bydlení, vzdělávání. • **Trestná činnost dětí a mládeže.** • Snižující se věk uživatelů drog – alkoholových i nealkoholových. • **Specifická kriminální činnost v SVL – lichva, kuplířství.** • Projevy extremismu zaměřené na SVL. • **Znečišťování veřejného prostranství.** • Negativní obraz lokalit – stigmatizace. • **Nedostatek prostor pro bezpečné trávení volného času dětí, mládeže a dospělých (rodiny).** • Zdravotní rizika, šíření infekčních onemocnění.

Příležitosti	Hrozby
• **Vytvoření komplexního systému spolupráce mezi státní správou a samosprávou, NNO apod.** • Provázanost jednotlivých služeb. • **Probační domy, nízkoprahové DPC.** • Fokus na sekundární a terciární prevenci u cílových skupin. • **Podporované zaměstnání, rekvalifikace, sociální podniky.** • Snaha o práci s celou rodinou – legislativní zakotvení. • **Rozvoj případových konferencí a case managementu.** • Rozvoj terénních služeb a aktivního vyhledávání klientů. • **Možnost práce/brigády/stáže v městských firmách pro obtížně zaměstnavatelné klienty**.	• **Multiproblémové rodiny – sociální a finanční propady napříč celou rodinou.** • Problematika klientů z ubytoven. • **Nárůst drogové problematiky u dětí mladších 15 let.** • Nedostatečné počty sociálních bytů. • **Nedostatečná nabídka práce u sociálních podniků.** • Nejistota financování u NNO – špatná udržitelnost dobře fungujících projektů a programů. • **Chybějící zařízení pracující s drogovou problematikou u dětí a mladistvých.** • Vysoké nároky na dosažení sociálních bytů, DPC. • **„Přehazování si nesystémových klientů" – tzn. těch „problematických".** • Krátkodobé financování služeb (EU projekty) bez udržitelnosti. • Posilování projevů extremismu.

11.3 Návrhová část

Cíle definované v rámci této kapitoly směřují k široké skupině osob. Naplnění pojmenovaných cílů závisí na participativním zapojení všech obyvatel města. Zvláštní pozornost je věnována dětem, mládeži a rodině při snaze předcházet činnostem, které překračují meze zákona či poškozují zdraví jedince. Specifickou cílovou skupinou uvedených priorit jsou osoby, které jsou ve výkonu trestu či výkon trestu opouští/opustily. V neposlední řadě je také zahrnuta nezbytnost práce s osobami, které jsou stiženy rizikovým jednáním na úrovni oběti, svědka a nejbližšího okolí pachatele (rodina, komunita), včetně práce s prostředím, kde se tyto skutečnosti udály. Výstupem by měly být nejen jednotlivé aktivity zapojení cílové skupiny, ale také vznik/aktualizace dokumentů věnujících se oblasti prevence rizikového chování a souvisejících jevů.

V rámci diskuze s členy Pracovní skupiny bezpečnost a prevence rizikového chování byly pojmenovány tyto priority:

1. **Zapojení občanů do aktivního způsobu zvyšování vlastní bezpečnosti i bezpečí svého okolí.**
2. **Podpora výchovně-vzdělávacích programů a volnočasových aktivit pro rizikové děti a mládež.**
3. **Podpora integračních aktivit pro osoby vykonávající alternativní typ trestu, osoby po návratu z výkonu trestu nebo osoby žijící rizikovým způsobem života.**
4. **Zmírňování rizik návykového chování.**

BEZPEČNOST A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ	**Zapojení občanů do aktivního způsobu zvyšování vlastní bezpečnosti i bezpečí svého okolí**	Posílení programu působení asistentů prevence kriminality ve vybraných částech města (8 asistentů do roku 2019).
		Kvantitativní a kvalitativní navýšení vzdělávacích aktivit se zaměřením na prevenci sociálně patologických jevů (2 630 podpořených osob do roku 2019).
	Podpora výchovně-vzdělávacích programů a volnočasových aktivit pro rizikové děti a mládež	Do roku 2019 bude posíleno systémové vyváření edukativních programů prevence při zapojení všech institucí, včetně nastavení systému evaluace (bude podpořeno 1 860 osob).
		Do roku 2019 bude podpořeno rozšíření kapacit institucí nabízejících vzdělávací programy a volnočasové aktivity cílové skupině děti, mládež a rodina (700 osob).
	Podpora integračních aktivit pro osoby vykonávající alternativní typ trestu, osoby po návratu z výkonu trestu nebo osoby žijící rizikovým způsobem života	Realizace systémových aktivit integrace osob do společnosti v režimu peniterciární a postpeniterciární péče, včetně probačních programů (470 podpořených osob do roku 2019).
		Realizace opatření zmírňujících dopady sociálně patologického jednání jedince včetně zohlednění dopadu na nejbližší okolí – rodina, komunita (345 podpořených osob do roku 2019).
		Realizace opatření zmírňující dopady pro oběti a svědky trestné činnosti, včetně dopadu na širší okolí pachatele (165 podpořených osob do roku 2019).
	Zmírňování rizik návykového chování	Do roku 2019 bude navýšen počet podporovaných osob – klientů v režimu prevence návykového jednání a patologického hráčství (3 200 podpořených osob do roku 2019).
		Do roku 2019 dojde k provázání systému činnosti institucí poskytujících terénní protidrogové programy, sociální prevence a dalších sociálních služeb (813 podpořených osob do roku 2019).

Přehled priorit a cílů

Priorita č. 1: Zapojení občanů do aktivního způsobu zvyšování vlastní bezpečnosti i bezpečí svého okolí

Tato priorita v sobě zahrnuje systematizaci preventivních opatření na úrovni města, se zaměřením na instituce vzdělávacího charakteru (formálního i neformálního). Cíleně se také věnuje posílení participace občanů při budování bezpečného prostředí města, včetně podpory nástrojů působení asistentů prevence kriminality v jednotlivých částech města.

Cíle:

1. ***Posílení programu působení asistentů prevence kriminality ve vybraných částech města (8 asistentů do roku 2019).***

Působení asistentů prevence kriminality (dále jen APK) je velmi pozitivně hodnoceno ze strany majority i samotných obyvatel rizikových lokalit. Celospolečenský přínos jednotlivých aktivit se promítá v úsporách v mnoha oblastech. Velkým přínosem je také posílení pocitu bezpečí občanů města Brna. Zainteresované instituce (OSPOD, bytové odbory, NNO, PMS, úřady městských částí apod.) projevují na základě dobrých zkušeností zájem o navýšení počtu APK a rozšíření dosavadní součinnosti. Již samotná fyzická přítomnost APK v ulicích města působí preventivně a zároveň poskytuje pozitivní příklad integrace sociálně vyloučených osob do společnosti.

Typové aktivity:

- nábor a zapracování APK;
- terénní činnost, zajištění pořádku a bezpečnosti v lokalitách;
- spolupráce s dalšími subjekty v oblasti bezpečnosti a prevence kriminality.

Realizační karta – bezpečnost a prevence rizikového chování						
Priorita 1.	Zapojení občanů do aktivního způsobu zvyšování vlastní bezpečnosti i bezpečí svého okolí					
Cíl 1.1	Posílení programu působení asistentů prevence kriminality ve vybraných částech města (8 asistentů do roku 2019)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV

Posílení programu působení asistentů prevence kriminality ve vybraných částech města (8 asistentů do roku 2019)	2016–2019	MMB	8 osob (2 stávající APK udržení* + 6 nových APK)	0	6.900.000 Kč	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, ASZ	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, posilování participace občanů na řešení pořádku v ulicích a prevenci, posilování pozitivního obrazu Městské policie Brno, posílení spolupráce mezi institucemi pohybujícími se v prostoru SVL			
3. Evaluační fáze	2019	MMB	Závěrečná evaluace			

**Nevyžaduje zvláštní náklady.*

2. *Kvantitativní a kvalitativní navýšení vzdělávacích aktivit se zaměřením na prevenci sociálně patologických jevů (2 630 podpořených osob do roku 2019).*

Cílem aktivity je navýšit kompetence jedinců, rodiny a komunity v otázce vlastního řešení a předcházení sociálně patologickým jevům. V neposlední řadě také aktivní podílení se na posilování bezpečného životního prostoru. Tyto aktivity posilují jak kapacity jedinců, tak i vzájemný prostor soužití všech obyvatel města Brna a vytváří bariéry nežádoucím jevům, jako je xenofobie či rasismus. Cíl je naplňován prostřednictvím vzájemné spolupráce všech nezbytných institucí státních i nestátních zřizovatelů. Hlavními aktivitami, které budou uplatňovány k dosažení tohoto cíle, jsou vzdělávání obyvatel, práce s mládeží, přímá a pravidelná komunikace v lokalitách, individuální či skupinová intervence.

Typové aktivity:

- depistážní činnost;
- spolupráce mezi subjekty v oblasti prevence;
- besedy na školách a v sociálně vyloučených lokalitách;
- zaměření se na vzdělávání rodin;
- přímá práce v sociálně vyloučených lokalitách;

- rozvoj komunitní domovnické správy jako činnosti posilující prevenci a bezpečí v lokalitách a současně nabízející možnost podílení se na správě prostředí, ve kterém SVO žijí.
- preventivní akce.

<table>
<tr><th colspan="7">Realizační karta – bezpečnost a prevence rizikového chování</th></tr>
<tr><td>Priorita 1.</td><td colspan="6">Zapojení občanů do aktivního způsobu zvyšování vlastní bezpečnosti i bezpečí svého okolí</td></tr>
<tr><td>Cíl 1.2</td><td colspan="6">Kvantitativní a kvalitativní navýšení vzdělávacích aktivit se zaměřením na prevenci sociálně patologických jevů (2 630 podpořených osob do roku 2019)</td></tr>
<tr><td>Garant</td><td colspan="6">ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Specifický cíl/opatření</td><td rowspan="2">Termín</td><td rowspan="2">Odpovědná instituce</td><td rowspan="2">Indikátor účinnosti (byty/osoba aj.)</td><td colspan="3">Náklady (zdroj financování)</td></tr>
<tr><td>IROP</td><td>OPZ</td><td>OPVVV</td></tr>
<tr><td>1.2.1 Do roku 2019 bude realizován program domovnické akademie se zaměřením prevence a bezpečnosti</td><td>2016–2019</td><td>NNO, MMB</td><td>60 osob (0 bagatelní, 60 nebagatelní podpora)</td><td>0</td><td>3.820.000 Kč</td><td>0</td></tr>
<tr><td>1.2.2 Do roku 2019 bude realizován program posilující individuální bezpečnost jedince (dětí a mládeže) a jeho nejbližšího okolí</td><td>2016–2019</td><td>NNO, MMB</td><td>2 570 osob (2 500 dětí a žáků, 70 pedagogů, 140 institucí)</td><td>0</td><td>0</td><td>5.040.000 Kč</td></tr>
<tr><th colspan="7">Fáze plnění</th></tr>
<tr><th></th><th>Termín</th><th>Odpovědná instituce</th><th colspan="4">Výstupy</th></tr>
<tr><td>1. Přípravná fáze</td><td>2016</td><td>NNO, MMB</td><td colspan="4">Příprava projektové žádosti, oslovení a zapojení všech nezbytných aktérů, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ, OP VVV</td></tr>
<tr><td>2. Realizační fáze</td><td>2017–2019</td><td>NNO, MMB</td><td colspan="4">Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, posílení systémové spolupráce na úrovni města</td></tr>
<tr><td>3. Evaluační fáze</td><td>2019</td><td>NNO, MMB</td><td colspan="4">Závěrečná evaluace</td></tr>
</table>

Priorita č. 2: Podpora výchovně vzdělávacích programů a volnočasových aktivit pro rizikové děti a mládež

Nedílnou prioritou oblasti prevence jsou vzdělávací programy na všech vzdělávacích stupních škol. Nelze také opomenout aktivity, které svým charakterem oslovují rodinu a dospělé osoby. Priorita je nastavena i s možností rozšíření kapacit institucí, které budou nabízet jednotlivé vzdělávací aktivity. Specifikem je zaměření se na systém evaluace prevence. Prostřednictvím tohoto systémového nástroje bude možné jasněji definovat potřeby a opatření i v dalších letech.

Cíle:

1. ***Do roku 2019 bude posíleno systémové vytváření edukativních programů prevence při zapojení všech institucí, včetně nastavení systému evaluace (bude podpořeno 1 860 osob).***

Tento cíl vychází z prolínání působnosti oblastí vzdělávání a sociálních služeb. Hlavním cílem je rozšíření či zkvalitnění nabídky preventivních programů na ZŠ či při institucích nabízejících/rozvíjejících neformální vzdělávání. Zvláštní pozornost bude věnována oblasti finanční gramotnosti a oblasti prevence a řešení závislostí. Cíle bude dosaženo prostřednictvím úzké a koordinované spolupráce nezbytných subjektů (poskytovatelé sociálních služeb, další instituce – PMS, ÚP, PČR, MMB a podobně).

Typové aktivity:

- příprava a realizace zážitkových seminářů či vzdělávacích programů k tématům bezdomovectví, zadlužení, gamblerství atd.;
- realizace seminářů na ZŠ a při institucích neformálního vzdělávání.

Realizační karta – bezpečnost a prevence rizikového chování						
Priorita 2.	Podpora výchovně vzdělávacích programů a volnočasových aktivit pro rizikové děti a mládež					
Cíl 2.1.	Do roku 2019 bude posíleno systémové vyváření edukativních programů prevence při zapojení všech institucí, včetně nastavení systému evaluace (bude podpořeno 1 860 osob)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO).					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV

Do roku 2019 bude posíleno systémové vyváření edukativních programů prevence při zapojení všech institucí, včetně nastavení systému evaluace	2016–2019	NNO, MMB	1 860 osob (1 800 dětí a žáků, 60 pedagogů, 40 institucí)	0	0	5.000.000 Kč
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, oslovení partnerských organizací, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OP VVV			
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe			
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Závěrečná evaluace			

2. ***Do roku 2019 bude podpořeno rozšíření kapacit institucí nabízejících vzdělávací programy a volnočasové aktivity cílové skupině děti, mládež a rodina (700 osob).***

I přes existující síť nabídky zájmových a volnočasových aktivit oblasti neformálního vzdělávání jsou stále identifikovány potřeby dalšího rozvoje. Dosažení zvoleného cíle pokryje značnou potřebu na kvantitativní i kvalitativní úrovni.

Typové aktivity:

- zabezpečení materiálního a technického vybavení pro poskytování sociálních služeb;
- realizace aktivit práce se zvláštním zaměřením na osoby ve věku 15+ (zpřístupnění činnosti NZDM atd.);
- navázaní spolupráce institucí nabízejících vzdělávací programy a volnočasové aktivity cílové skupině děti, mládež a rodina se základními školami;
- nabídka specifických vzdělávacích aktivit (např. finanční gramotnost, orientace na trhu práce);
- rozvoj nových modelů, trendů a alternativních přístupů formálního i neformálního vzdělávání, v rámci něhož je možné posilovat prevenci a zdravý životní styl především dětí a mladých dospělých;
- využívání modelu dětských skupin.

Realizační karta – bezpečnost a prevence rizikového chování						
Priorita 2.	Podpora výchovně-vzdělávacích programů a volnočasových aktivit pro rizikové děti a mládež					
Cíl 2.2	Do roku 2019 bude podpořeno rozšíření kapacit institucí nabízejících vzdělávací programy a volnočasové aktivity cílové skupině děti, mládež a rodina (700 osob)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Do roku 2019 bude podpořeno rozšíření kapacit institucí nabízejících vzdělávací programy a volnočasové aktivity cílové skupině děti, mládež a rodina (dětské skupiny, OP VVV)	2016–2019	NNO, MMB	53 osob (50 dětí a žáků, 3 pedagogové, 1 instituce)	0	0	5.300.000 Kč
Do roku 2019 bude podpořeno rozšíření kapacit institucí nabízejících vzdělávací programy a volnočasové aktivity cílové skupině děti, mládež a rodina (OPZ)	2016–2019	NNO, MMB	647 osob (500 bagatelní, 147 nebagatelní)	0	10.000.000 Kč	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ, IROP, OP VVV			
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města, nastavení udržitelnosti podmínek podpory			
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Závěrečná evaluace			

**Vzhledem k charakteru aktivity (překryv části činností) je naplnění hlavní části indikátorů zahrnuto do alokace jiné související priority či cíle (kapitola Vzdělávání a školství, priorita a cíl – 3.1).*

Priorita č. 3: Podpora integračních aktivit pro osoby vykonávající alternativní typ trestu, osoby po návratu z výkonu trestu nebo osoby žijící rizikovým způsobem života

Tato priorita je vystavěna na nezbytnosti práce s osobami, které se dopustily jednání porušujícího zákonné meze či se dopouští jednání, které je realizováno v příslušných mezích zákona, ale dochází při něm k ohrožení zdravotního stavu jedince i nejbližšího okolí. Cílem je podpořit procesy integrace jedince do společnosti při důrazu na úspěšnost na trhu práce, v oblasti bydlení, vzdělávání atd. Specifickou cílovou skupinou jsou osoby, které nebyly pachateli trestných činů, ale porušení zákona se účastnily v roli oběti, svědka či jako osoby blízké, např. obývající prostor realizace trestného činu/sociálně patologického jednání.

Cíle:

1. ***Realizace systémových aktivit integrace osob do společnosti v režimu penitenciární a postpenitenciární péče, včetně probačních programů (470 podpořených osob do roku 2019).***

Jedná se o realizaci cílené a systematické podpory osobám ve fázích vlastního výkonu trestu a v době návratu po výkonu trestu. Cíle bude dosahováno prostřednictvím individuálního i skupinového přístupu. Specifickou oblastí bude práce s rodinou či blízkým okolím této cílové skupiny tak, aby návrat z výkonu trestu proběhl úspěšně a předešlo se veškerým komplikacím. Zvláštní pozornost bude věnována kompetencím úspěšného zapojení se na trh práce, navyšování právního povědomí, posilování finanční gramotnosti atd. Pro dosažení cíle budou zapojeny a osloveny veškeré odpovídající subjekty.

Typové aktivity:

- posílení efektivity spolupracujícího prostředí subjektů penitenciární a postpenitenciární péče;
- vzdělávací programy zaměřené na osobní rozvoj a prevenci recidivy;
- pracovní aktivity a motivační činnost;
- individuální a skupinové programy, např. k řešení zadluženosti, řešení obtížných životních situací;
- terapeutická podpora.

Realizační karta – bezpečnost a prevence rizikového chování	
Priorita 3.	Podpora integračních aktivit pro osoby vykonávající alternativní typ trestu, osoby po návratu z výkonu trestu nebo osoby žijící rizikovým způsobem života
Cíl 3.1	Realizace systémových aktivit integrace osob do společnosti v režimu peniterciární a postpeniterciární péče, včetně probačních programů (470 podpořených osob do roku 2019)
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)

Specifický cíl/opatření	Termín	Odpovědná instituce	Indikátor účinnosti	Náklady (zdroj financování)		
				IROP	OPZ	OPVVV
Realizace systémových aktivit integrace osob do společnosti v režimu peniterciární a postpeniterciární péče, včetně probačních programů	2016–2019	NNO	470 osob (197 bagatelní, 273 nebagatelní)	0	10.000.000 Kč	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ			
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu dle typových aktivit, vytvoření spolupracujícího prostředí institucí, průběžná evaluace, přenos dobré praxe			
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Závěrečná evaluace			

2. ***Realizace opatření zmírňujících dopady sociálně patologického jednání jedince, včetně zohlednění dopadu na nejbližší okolí – rodina, komunita (345 podpořených osob do roku 2019).***

Tento cíl sleduje především osvětovou a komplexní poradenskou činnost směřovanou sexuálním pracovnicím. Cílem je především zdravotní osvěta, dále pak také nabídka a řešení sociálních událostí při naplňování hlavního cíle – ukončení tohoto způsobu výdělku a nalezení vhodného a stabilního zaměstnání.

Typové aktivity:

- terénní sociální práce v klubech a na privátech;
- zdravotně edukační a osvětová činnost;
- poradenství a terapie;
- krizová intervence.

Realizační karta – bezpečnost a prevence rizikového chování	
Priorita 3.	Podpora integračních aktivit pro osoby vykonávající alternativní typ trestu, osoby po návratu z výkonu trestu nebo osoby žijící rizikovým způsobem života
Cíl 3.2	Realizace opatření zmírňujících dopady sociálně patologického jednání jedince, včetně zohlednění dopadu na nejbližší okolí – rodina, komunita (345 podpořených osob do roku 2019)

Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Realizace opatření zmírňujících dopady sociálně patologického jednání jedince, včetně zohlednění dopadu na nejbližší okolí (rodina, komunita)	2016–2019	NNO, MMB	345 osob (45 nebagatelní podpora, 300 bagatelní podpora)	0	7.803.000 Kč	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ, IROP, OP VVV			
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe			
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Závěrečná evaluace			

3. Realizace opatření zmírňujících dopady pro oběti a svědky trestné činnosti, včetně dopadu na širší okolí pachatele (165 podpořených osob do roku 2019).

Oběti trestné činnosti jsou velmi specifickou skupinou a je třeba jim věnovat zvláštní pozornost. Cílem je zaměřit se zvláště na oběti domácího násilí, násilí z nenávisti apod. Zvláštní skupinu této problematiky tvoří různé formy projevů šikany (např. kyberšikana). Kromě uvedených oblastí zahrnuje stanovený cíl i svědky jakožto osoby vystavené samotné konfliktní situaci, která v sobě nese další rizika (individuální zpracování, ohrožení svědka a další).

Typové aktivity:

- terénní sociální práce;
- osvětová činnost, vzdělávání;
- poradenství a terapie;
- krizová intervence.

Realizační karta – bezpečnost a prevence rizikového chování	
Priorita 3.	Podpora integračních aktivit pro osoby vykonávající alternativní typ trestu, osoby po návratu z výkonu trestu nebo osoby žijící rizikovým způsobem života

Cíl 3.3	Realizace opatření zmírňujících dopady pro oběti a svědky trestné činnosti, včetně dopadu na širší okolí pachatele (165 podpořených osob do roku 2019)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Realizace opatření zmírňujících dopady pro oběti a svědky trestné činnosti, včetně dopadu na širší okolí pachatele	2016–2019	NNO, MMB, ASZ	165 osob (15 bagatelní, 150 nebagatelní)	0	6.325.000 Kč	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ			
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, posilování bezpečného prostředí města			
3. Evaluační fáze	2019	NNO	Závěrečná evaluace			

Priorita č. 4: Zmírňování rizik návykového chování

Poslední priorita této oblasti je zaměřena na podporu poradenských služeb osobám, které vykazují sociálně patologické chování, se zaměřením na návykové jednání a patologické hráčství. Cílem je zamezení takového jednání a snížení rizikovosti na úrovni jedince i nejbližšího okolí. Současně je zdůrazněna nezbytnost provázání systému institucí vstupujících do systému prevence na úrovni práce s jedincem v terénu, skrze aktivní spolupráci se vzdělávacími institucemi, zástupci městských částí a centrálním odborem prevence při MMB.

Cíle:

1. ***Do roku 2019 bude navýšen počet podporovaných osob/klientů v režimu prevence návykového jednání a patologického hráčství (3 200 podpořených osob do roku 2019).***

Cílem je zaměřit se na prevenci návykového jednání a patologického hráčství. Cíle bude dosahováno prostřednictvím realizace terénních programů. Součástí jsou i osvětové akce,

které budou zaměřeny na jedince/rodinu/komunitu. Vhodně bude využit vlastní participační potenciál klientů a jejich nejbližšího okolí na řešení vlastní životní situace.

Typové aktivity:

- vyhledávání skryté populace uživatelů drog;
- terénní programy;
- realizace činnosti „harm reduction“;
- přednášky na téma škodlivosti látkových i nelátkových závislostí;
- mediace.

Realizační karta – bezpečnost a prevence rizikového chování						
Priorita 4.	Zmírňování rizik návykového chování					
Cíl 4.1	Do roku 2019 bude navýšen počet podporovaných osob, klientů v režimu prevence návykového jednání a patologického hráčství (3 200 podpořených osob do roku 2019)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Do roku 2019 bude navýšen počet podporovaných osob (klientů) v režimu prevence návykového jednání a patologického hráčství	2016–2019	NNO	3 200 osob (2 975 bagatelní, 225 nebagatelní)	0	14.300.000 Kč	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ			
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, posilování spolupráce vybraných institucí na úrovni města			
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Závěrečná evaluace			

2. ***Do roku 2019 dojde k provázání systému činnosti institucí poskytujících terénní protidrogové programy, sociální prevenci a dalších sociálních služeb (813 podpořených osob do roku 2019).***

Cíl pokrývá nezbytnost organizační spolupráce a funkčně nastaveného komunikačního prostoru jakožto předpoklad pro efektivní zvládnutí jednotlivých intervencí. Význam síťování sociální služeb je výraznější v okamžiku narůstající specifičnosti dílčích problémů klientů a požadavku expertních/odborných přístupů.

Typové aktivity:

- vytvoření spolupracujících platforem a uskupení při zapojení všech nezbytných organizací;
- utvoření odpovídajícího komunikačního prostředí výměny informací;
- realizace souvisejících šetření na úrovni institucí a cílové skupiny;
- evaluace efektivnosti nastavení systémových procesů, včetně efektivnosti komunikačního prostoru.

Realizační karta – bezpečnost a prevence rizikového chování						
Priorita 4.	Zmírňování rizik návykového chování					
Cíl 4.2	Do roku 2019 dojde k provázání systému činnosti institucí poskytujících terénní protidrogové programy, sociální prevenci a dalších sociálních služeb (913 podpořených osob do roku 2019)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Do roku 2019 dojde k provázání systému činnosti institucí poskytujících terénní protidrogové programy, sociální prevence a dalších sociálních služeb	2016–2019	NNO	813 osob (610 bagatelní, 203 nebagatelní)	0	31.674.000 Kč	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ			

2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu dle typových aktivit, nastavení spolupracujícího společenství, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, síťování služeb
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Závěrečná evaluace

12 Tematická kapitola – Zdraví a rodina

Vize

„Prostředí pozitivní lokální prorodinné politiky utvořené na moderních principech sociální politiky posilující rozvoj a spolupráci všech nezbytných institucí, fungující na principu vzájemné solidarity.“

Motto: „Brno, rodina.“

12.1 Analytická část

Koncept rodiny[14] prochází na přelomu 20. a 21. století dynamickou proměnou své role a významu. Společnost zároveň očekává, že i v budoucnu bude rodina základním pilířem dalšího vývoje společnosti. V kontextu toho je nezbytné připomenout základní oblasti proměn, které postihly institut rodiny, což platí i pro město Brno:

- volnost při uzavírání manželství;
- snížení stability rodiny a tím i zvýšená rozvodovost;
- obecné snížení počtu dětí v rodině;
- zvýšení věku prvorodiček;
- snížení úmrtnosti a prodlužování průměrného věku dožití;
- fenomén – „domácnost s jedním rodičem a dítětem/dětmi“.

Tyto skutečnosti, které jsou způsobeny různými faktory, ovlivňují i celkové rodinné prostředí a volbu souvisejících strategií v rámci jednání sociálně vyloučených osob. Nelze je však komplexně přenést do prostředí sociálního vyloučení. V rámci města Brna lze odhadovat, například z realizovaných kvalitativních šetření, naopak větší průměrnou porodnost v identifikovaných sociálně vyloučených lokalitách na jednoho rodiče, než je tomu v případě celonárodního průměru (cca 1,4 dítěte na jednu ženu). V souvislosti s těmito odlišnými faktory jsou voleny i jiné způsoby řešení sociální události mateřství a rodičovství než ty, které volí většinová společnost.

Tabulka č. 9: Pohyb obyvatelstva v roce 2014 (JMK a Brno-město)

	Sňatky	Rozvody	Živě narození	Potraty		Zemřelí	Přirozený přírůstek	Přistě-hovalí	Vystě-hovalí	Přírůstek stěhováním	Celkový přírůstek
				celkem	UPT[1)]						
	Absolutní údaje										
Kraj celkem	**5 153**	**2 924**	**12 802**	**3 867**	**2 218**	**11 399**	**1 403**	**10 050**	**8 678**	**1 372**	**2 775**
Brno-město	1 760	994	4 427	1 295	763	3 777	650	8 471	9 189	-718	-68

[1)] umělá přerušení těhotenství

V roce 2014 řešily orgány sociálně-právní ochrany dětí na ÚMČ v různých úrovních celkem 13 372 případů (v roce 2013 řešeno celkem 9 414 případů). Ne všechny tyto případy se vztahovaly k problematice ohroženého dítěte. Kurátoři pro děti a mládež evidovali celkem

1 628 klientů s výchovnými a dalšími problémy (řešení trestných činů, přestupků, dohledy a podobně). Ze statistik je zřejmé, že více než polovina těchto dětí či mládeže pochází z rozvedených rodin a rodin samoživitelů. V roce 2014 byla nařízena ústavní výchova

[14] Rodina – původní a nejdůležitější společenská skupina a instituce, která je základním článkem sociální struktury i základní ekonomickou jednotkou a jejímiž hlavními funkcemi je reprodukce lidského biologického druhu a výchova, respektive socializace potomstva a také přenos kulturních vzorů a zachování kontinuity kulturního vývoje.

v příslušných zařízeních celkem 150 dětem. Dále bylo celkem 60 dětí umístěno do zařízení po rozhodnutí soudu v souvislosti s požadavkem okamžité pomoci. A v neposlední řadě bylo 101 dětí umístěno v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě žádosti zákonného zástupce, žádosti dítěte či žádosti OSPOD se souhlasem rodiče. Specifickou oblastí vztahující se k dětem i dospělým je počet případů domácího násilí, kterého jsou přítomny nezletilé děti, které jsou řešeny OSPOD. V roce 2014 bylo takovýchto případů celkem 125 (v roce 2013 řešeno celkem 130 případů).

Jedním z opakovaných výstupů obecných kvalitativních šetření na úrovni Brna je nižší úroveň zdraví mezi sociálně vyloučenými. Jako příčiny horšího zdravotního stavu osob ohrožených sociálním vyloučením lze jmenovat především:

- nedostatečná úroveň zdravotního povědomí;
- nižší standard komunální hygieny;
- větší zastoupení lidí s nedostatečnou úrovní výživy jako důsledku chudoby;
- zhoršená reálná dostupnost zdravotní péče z důvodu nedostatku finančních zdrojů;
- vyšší míra užívání alkoholu, tabákových výrobků, závislostí a s nimi související rizika;
- vyšší míra vrozených onemocnění;
- nižší míra proočkování a související náchylnost k šíření infekčních chorob;
- obecně nižší standard bydlení.

Shrnutí

- Celková nestabilita rodinného prostředí na úrovni „nukleární“ i „široké“ rodiny.
- Navyšující se počet rodin, které nejsou schopny zajistit dostatečné plnění svých funkcí – ekonomická, výchovná/socializační, emocionální, biologická/reprodukční, kontrolní atd.
- Neadekvátnost systému koncepce státní rodinné politiky při dopadu na sociálně vyloučené/ohrožené sociálním vyloučením.
- Zhoršený zdravotní stav sociálně vyloučených s přímými dopady do nejširšího okolí.
- Navyšující se počet zásahů OSPOD – 13 372 případů v roce 2014.
- Navyšující se problematika dětí a mládeže s výchovnými problémy – kurátoři pro děti a mládež evidovali celkem 1 628 klientů s výchovnými a dalšími problémy (řešení trestných činů, přestupků, dohledy a další).
- Využití ústavní výchovy v roce 2014 – 150x nařízena soudem, 60x nařízena soudem v rámci okamžité pomoci, 101x nařízena při souhlasu rodiče/zákonného zástupce.
- V roce 2014 celkem 125x zasáhl OSPOD v situacích domácího násilí.

12.2 Analýza problémů a jejich příčin

Institut rodiny je velice komplexní a široký pojem a vydefinování problémů, které se vztahují k rodině, je značně komplikované. Pro vypracování SWOT analýzy byly využity poznatky výstupů všech pracovních skupin, konzultací s odborníky, setkání na úrovni městských částí a v neposlední řadě jsou i prostřednictvím terénních pracovníků zapracovány potřeby cílové skupiny.

Silné stránky	Slabé stránky
• **Široká nabídka programů volnočasových aktivit a činností na území města Brna.** • Zkušené a kompetentní instituce v oblasti práce v rodinném prostředí. • **Stabilní síť předškolního vzdělávání.** • Existence projektů zaměřených na cílovou skupinu rodiny, zdraví a prevence, včetně zkušenosti města s realizací těchto projektů. • **Spolupráce NNO a státních institucí.** • Existence multidisciplinárního týmu na úrovni města. • **Existence projektů a kampaní k podpoře zdraví.**	• **Mnoho rodin s ohroženým dítětem/dětmi.** • Narůstající problematika rodin řešících dluhovou problematiku, exekuce. • **Nerovnoměrná/neodpovídající lokalizace poskytování služeb na území města Brna dle potřeby.** • Migrace rodin uvnitř města, do města a vně = nízká flexibilita služeb poskytujících pomoc (státních i nestátních). • **Problematika domácího násilí.** • Náctileté rodičovství. • **Nízká informovanost a předsudečnost ze strany cílové skupiny k možnostem institucionální pomoci (NNO i státní instituce).** • Nedostatečná lékařská péče v některých lokalitách. • **Bariéry při práci se sociálně vyloučenou rodinou/jedincem na straně státních i nestátních organizací (nekompetentnost pracovníků).** • Zanedbávání přímé (konkrétní péče o nemocného) i nepřímé (vytváření zdravého životního prostředí, hygiena atd.) zdravotní péče. • **Nezdravý životní styl, včetně obezity, poruch příjmu potravy.** • Nedostatečná informovanost o zdravotním stavu cílové skupiny = neexistence pravidelných analýz. • **Intervence do rodiny vyžaduje velké množství specifických znalostí/odborníků = náročnost na kompetence sociálních pracovníků.** • Nedostatečně zajištěné síťování služeb. • **V důsledku navyšujících se konfliktů a problémů rozpad vztahů „širší rodiny“ – nefunkční výchozí princip rodiny jako subjektu pomoci.** • Navyšování počtu rizikového jednání mládeže a související „spolčování se“

	(party). • **Nepřístupnost využívání volnočasových aktivit pro finanční náročnost (úhrada poplatku za kroužky, náklady za dojíždění, související potřeby).** • Děti a mládež – pasivní trávení volného času. • **Výrazně nízký počet specializovaných pracovníků – rodinní poradci, sociálně-zdravotní pracovníci apod.** • Nefunkční/nespolupracující komunikační prostor rodina – škola – poskytovatelé sociálních služeb. • **Nepřehlednost/nesystematičnost prostoru pracovních skupin zřízených MMB pro oblast práce s rodinou, zdravím a rizikovým chováním.** • Neexistence strategie jednotného směřování tématu rodina, zdraví a prevence. • **Nesnadná harmonizace příležitostí zaměstnání a péče o děti.**
Příležitosti	**Hrozby**
• **Posílení preventivních opatření, včetně koncepčnosti jejich nastavení.** • Podpora participace rodiny a jedinců na vlastním řešení negativních sociálních událostí včetně jejich předcházení. • **Ponížení bariér přístupnosti volnočasových aktivit pro rodinu (sport, kultura).** • Odpovídající kvantitativní i kvalitativní personální navýšení sociálních služeb, při zvláštním zdůraznění problematiky dluhů, sociálně patologických jevů, zdraví a rodiny v krizové situaci. • **Vytvoření zastřešujícího strategického materiálu pojímajícího oblast rodiny, zdraví a prevence.** • Nastavení systému spolupráce mezi NNO a státními institucemi při koordinaci MMB. • **Rozvoj komunitní práce jako nástroje pro dosažení cíle zdravé a funkční rodiny.** • Navýšení spolupráce OSPOD a dalších institucí vstupujících do rodinného prostředí. • **Aktivní využití vícegeneračního potenciálu prostředí/komunity/rodin.**	• **Ekonomická nestabilita rodiny – zadlužení, exekuce, bezdomovectví.** • Pokles životní úrovně rodiny (nukleární, široké). • **Příklon k nelegálním strategiím řešení běžných životních situací (např. nezaměstnanost, mateřství) – navýšení kriminality.** • „Kultura chudoby“ – zacyklení a předávání vzorců jednání/chování včetně zkreslení vztahu k institucionální pomoci a nerespektování hodnot a norem společnosti. • **Rodina – nefunkční a nestabilní subjekt sociální politiky, nelze na něj spoléhat (rozvodovost, rozpad vztahů, ekonomická destabilita atd.) = oslabování významu sociálního kapitálu rodiny.** • Navýšení počtu a závažnosti zdravotních problémů obyvatelstva – jak vrozeného charakteru, tak i získané v průběhu života. • **Nedostupnost zdravotní péče.** • Navýšení počtu rodin se členy vyžadujícími specifické potřeby.

• Zefektivnění oblasti sociální práce zaměřené na oblast péče o zdraví, včetně péče o zdravé životní prostředí.	• **Stárnutí populace a výraznější závazek produktivní generace k péči o osoby v postproduktivním věku.**

12.3 Návrhová část

V rámci SPSZ se text primárně věnuje nukleárnímu modelu rodiny (rodičům a závislým dětem). Tím však nelze opomíjet význam „široké rodiny“ (především postavení prarodičů), která plní významné role, je nepostradatelná při naplňování mnoha základních funkcí a nabízí jedinci/rodině vybudovaný sociální kapitál k využití. Zdůrazněnými principy sociální politiky při nastavení priorit a cílů příslušné kapitoly jsou:

- princip participace;
- princip subsidiarity;
- princip solidarity (zvláště solidarita mezigenerační).

Pro efektivitu tohoto vstupu je nezbytné zajistit:

- dostatečnou kvantitu a kvalitu pracovníků institucí pracujících s rodinou (vzdělanostní a dovednostní kapitál);
- užší spolupráci intervenujících institucí při jasné definici jejich rolí;
- rozvoj metod práce s rodinou.

V rámci této kapitoly byly pojmenovány dvě priority:

1. **Zlepšit přístup ke zdravotní péči, včetně preventivní zdravotní péče a zdravotní osvěty.**
2. **Navýšení efektivity práce s rodinou, včetně systematizace spolupráce.**

ZDRAVÍ A RODINA

Zlepšit přístup ke zdravotní péči, včetně preventivní zdravotní péče a zdravotní osvěty

Do roku 2019 bude vytvořen systém monitoringu zdravotního stavu obyvatel (včetně dostupnosti zdravotní péče) a zdravého prostředí při spolupráci všech odpovědných institucí.

Do roku 2019 bude posílena kvalita a kvantita aktivit zaměřených na oblast zdraví jedince/rodiny (500 podpořených osob).

Navýšení efektivity práce s rodinou včetně systematizace spolupráce

Do roku 2019 bude posílen systém práce s rodinou (mimo jiné zapracování oblasti zdraví a prevence), včetně navýšení individuálních kompetencí sociálních pracovníků ve spolupráci s rodinou (1 150 podpořených osob do roku 2019).

Do roku 2019 bude stabilizováno 4 155 jednotlivců (členů rodin) prostřednictvím podpůrných programů.

Do roku 2019 budou posíleny aktivity zaměřené na oblast finanční gramotnosti, včetně těch, které již řeší situaci zadlužení (972 podpořených osob).

Do roku 2019 budou posíleny aktivity řešící problematiky domácího násilí (390 podpořených osob).

Přehled priorit a cílů

Priorita č. 1: Zlepšit přístup ke zdravotní péči, včetně preventivní zdravotní péče a zdravotní osvěty

Obecným cílem této priority je snížení rozdílu ve zdravotním stavu obyvatel sociálně vyloučených lokalit a většinové populace. Dosažení definovaného cíle bude možné prostřednictvím práce s jedincem a také narušováním bariér bránících poskytování zdravotní péče obyvatelům vyloučených lokalit, ať už na úrovni kvality či kvantity. Souběžně budou aktivně podporovány a realizovány nástroje preventivní politiky zdraví jedince, včetně posilování vlastní odpovědnosti za zdravotní situaci jedince i nejbližšího okolí. Specifickou oblastí je posilování pozitivně zdravého prostředí života jedince a rodiny.

Cíle:

1. ***Do roku 2019 bude vytvořen systém monitoringu zdravotního stavu obyvatel (včetně dostupnosti zdravotní péče) a zdravého prostředí při spolupráci všech odpovědných institucí.***

Cílem je vytvoření systému zpracování informací postihujících oblast zdraví za současného zapojení všech odpovědných institucí (NNO, lékaři, OSPOD a další státní instituce). Vytvořený systém by měl být schopen nejen pravidelně získávat informace, ale i je vhodně zpracovávat, vyhodnocovat a následně nabízet k využití dalším relevantním organizacím.

Typové aktivity:

- nastavení systému spolupráce mezi všemi odpovědnými subjekty;
- zpracování strategických dokumentů k řešení problematiky zdravotní péče;
- realizace výzkumů v oblasti monitoringu zdravotního stavu obyvatel.

Realizační karta – zdraví a rodina						
Priorita 1.	Zlepšit přístup ke zdravotní péči, včetně preventivní zdravotní péče a zdravotní osvěty					
Cíl 1.1	Do roku 2019 bude vytvořen systém monitoringu zdravotního stavu obyvatel (včetně dostupnosti zdravotní péče) a zdravého prostředí při spolupráci všech odpovědných institucí					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV

Do roku 2019 bude vytvořen systém monitoringu zdravotního stavu obyvatel (včetně dostupnosti zdravotní péče) a zdravého prostředí při spolupráci všech odpovědných institucí	2016–2019	MMB	Koncepční materiál „Rodina, zdraví a prevence“	0	0*	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	MMB, ASZ	Sestavení pracovního týmu, definování cíle a nástrojů jeho dosažení			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, ASZ	Tvorba materiálu, nastavení evaluačních procesů, setkávání pracovního týmu, externí šetření			
3. Evaluační fáze	2019	MMB	Závěrečná evaluace, výstup – koncepční materiál			

**Vzhledem k charakteru aktivity (překryv části činností) je finanční rozvaha (alokace) součástí jiné související priority a cíle (kapitola Zdraví a rodina, priorita a cíl – 2.2). Část nákladů aktivity je možné krýt z vnitřních zdrojů MMB.*

2. Do roku 2019 bude posílena kvalita a kvantita aktivit zaměřených na oblast zdraví jedince/rodiny (500 podpořených osob).

Cíl je zaměřen do prostředí sociálních služeb a dalších institucí, které aktivně vstupují do řešení zdravotní problematiky klientů. Kromě posilování dovedností poradenských institucí bude posilován i komunikační prostor mezi poskytovateli zdravotnické péče. Po celou dobu bude zdůrazňován princip participace. Mimo přímé působení na zdraví jedince bude kladen důraz také na význam zdravého životního prostředí jako celku.

Typové aktivity:

- poskytování terénního programu – zdravotně-sociální pomoc nebo osvětová činnost zaměřená na zlepšování zdravotního stavu SVO;
- skupinové vzdělávání a přednášky;
- příprava a vedení terénních zdravotních pracovníků a dalších pracovníků intervenujících do prostředí rodiny (OSPOD atd.);
- realizace vzdělávání pro pracovníky v sociálních službách.

Realizační karta – zdraví a rodina						
Priorita 1.	Zlepšit přístup ke zdravotní péči, včetně preventivní zdravotní péče a zdravotní osvěty					
Cíl 1.2	Do roku 2019 bude posílena kvalita a kvantita aktivit zaměřených na oblast zdraví jedince/rodiny (500 podpořených osob)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Do roku 2019 bude vytvořen systém monitoringu zdravotního stavu obyvatel (včetně dostupnosti zdravotní péče) a zdravého prostředí při spolupráci všech odpovědných institucí	2016–2019	NNO, MMB	500 osob (400 bagatelní, 100 nebagatelní)	0	0*	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	MMB, NNO, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, NNO, ASZ	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města			
3. Evaluační fáze	2019	MMB, NNO	Závěrečná evaluace			

**Vzhledem k charakteru aktivity (překryv části činností) je naplnění indikátorů zahrnuto do alokace jiné související priority či cíle (kapitola Zdraví a rodina, priorita a cíl – 2.2).*

Priorita č. 2: Navýšení efektivity práce s rodinou, včetně systematizace spolupráce

Cílem priority je posílení kompetencí členů rodiny, včetně rodiny jako celku, které umožní naplnění základních funkcí rodiny – reprodukční, ekonomické, socializační, emociální. Tohoto cíle bude dosahováno za přispění vhodných systémových intervencí ze strany institucí státního i nestátního charakteru. Budou uplatňovány postupy umožňující mobilizaci vlastního interního kapitálu rodiny. Současně bude efektivně využit sociální kapitál mimo hranice rodiny (nukleární, široké), v rámci komunity. Zvláštní pozornost je věnována problematice finanční gramotnosti a řešení zadlužení.

Cíle:

1. ***Do roku 2019 bude posílen systém práce s rodinou (mimo jiné zapracování oblasti zdraví a prevence), včetně navýšení individuálních kompetencí sociálních pracovníků v práci s rodinou (1 150 podpořených osob do roku 2019).***

Pro udržitelnost změn je nezbytné zpracovat strategický materiál, který bude vytvořen společnou aktivitou zástupců všech relevantních institucí. Zpracovaný materiál bude také zohledňovat zjištěné potřeby ze strany cílové skupiny. Samotný materiál je výsledkem procesu systematizace práce s rodinou, jehož cílem je navýšení efektivnosti práce jednotlivých organizací i celého systému v rámci síťování služeb. K danému cíli se přidružuje i nezbytnost soustavného prohlubování kompetencí pracovníků při práci s rodinou.

Typové aktivity:

- vytvoření strategického materiálu příslušného sociálně-politického odvětví „rodina, zdraví a prevence“;
- vytvoření spolupracujících platforem a uskupení, při zapojení všech nezbytných organizací;
- utvoření funkčního komunikačního prostředí, výměny informací;
- realizace souvisejících šetření na úrovni institucí a cílové skupiny;
- realizace vzdělávacích akcí.

Realizační karta – zdraví a rodina						
Priorita 2.	Navýšení efektivity práce s rodinou, včetně systematizace spolupráce					
Cíl 2.1	Do roku 2019 bude posílen systém práce s rodinou (mimo jiné zapracování oblasti zdraví a prevence), včetně navýšení individuálních kompetencí sociálních pracovníků ve spolupráci s rodinou (1 150 podpořených osob do roku 2019)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Do roku 2019 bude posílen systém práce s rodinou (mimo jiné zapracování oblasti zdraví a prevence), včetně navýšení individuálních kompetencí sociálních pracovníků ve spolupráci s rodinou	2016–2019	NNO, ASZ, MMB	1 150 osob (450 bagatelní, 700 nebagatelní)	0	7.500.000 Kč	0

Fáze plnění			
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**
1. Přípravná fáze	2016	NNO, ASZ, MMB	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, ASZ, MMB	Realizace projektu, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Závěrečná evaluace

2. ***Do roku 2019 bude stabilizováno 4 155 jednotlivců (členů rodin) prostřednictvím podpůrných programů.***

Cílem je posílení modelu zdravé funkční rodiny. Vzhledem k demografickým trendům a také zpětným vazbám institucí vstupujících do rodinného prostředí (OSPOD) bude pro dosažení cíle nezbytné navýšit některé poradenské pozice (rodinní a manželští poradci, krizové poradenství, terénní služby SAS a podobně). Cíl aktivit je zaměřený především na děti, které jsou v agendě péče OSPOD.

Typové aktivity:

- komplexní a systematická práce s rodinou (síťování služeb);
- podpora provázanosti konkrétních metod opatření OSPOD a dalších institucí pracujících s rodinou;
- navýšení kompetencí rodiny (nukleární, široké) s důrazem na řádnou výchovu dětí, úspěšnost při vzdělávání a souvislé vzdělávací přípravě;
- poradenské aktivity (terénní, ambulantní forma);
- případové konference (multidisciplinární perspektiva), case management.

Realizační karta – zdraví a rodina						
Priorita 2.	Navýšení efektivity práce s rodinou, včetně systematizace spolupráce					
Cíl 2.2	Do roku 2019 bude stabilizováno 4 305 jednotlivců (členů rodin)prostřednictvím podpůrných programů					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV

Do roku 2019 bude stabilizováno 4 305 jednotlivců (členů rodin) prostřednictvím podpůrných programů	2016–2019	NNO, MMB	4 155 (2 640 bagatelní, 1 515 nebagatelní)	0	100.000.000 Kč	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, ASZ, MMB	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ, tvorba spolupracujícího prostředí			
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, ASZ, MMB	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, posilování prostoru síťování služeb a spolupráce			
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Závěrečná evaluace			

3. *Do roku 2019 budou posíleny aktivity zaměřené na oblast finanční gramotnosti, včetně těch, které již řeší situaci zadlužení (972 podpořených osob).*

Třetím cílem je zaměřit se na problematiku nedostatečného příjmu rodiny/jedince, včetně chybějících kompetencí k hospodaření s financemi. Vývoj problematiky na úrovni rodiny lze přirovnat k valící se „sněhové kouli“, kdy neřešení či nedostatečné řešení finanční situace na sebe v čase nabaluje další a další sociální obtíže. S kapacitním posílením dluhového poradenství je nezbytné rozvíjet i znalostní kapitál těchto poradenských institucí.

Typové aktivity:

- dluhové poradenství (terénní, ambulantní forma);
- navyšování kompetencí rodiny (prevence) – finanční gramotnost;
- vzdělávání sociálních pracovníků a institucí v oblasti finanční gramotnosti;
- preventivní aktivity – besedy, kampaň, workshopy;
- spolupráce s odpovídajícími institucemi řešícími problematiku „dluhové pasti“.

Realizační karta – zdraví a rodina				
Priorita 2.	Navýšení efektivity práce s rodinou, včetně systematizace spolupráce			
Cíl 2.3	Do roku 2019 budou posíleny aktivity zaměřené na oblast finanční gramotnosti, včetně těch, které již řeší situaci zadlužení (972 podpořených osob)			
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)			
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**

				IROP	OPZ	OPVVV
Do roku 2019 budou posíleny aktivity zaměřené na oblast finanční gramotnosti, včetně těch, které již řeší situaci zadlužení	2016–2019	NNO, MMB	972 osob (972 bagatelní, 0 nebagatelní)	0	3.000.000,-Kč	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, ASZ, MMB	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ			
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, ASZ, MMB	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města, spolupráce			
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Závěrečná evaluace			

4. ***Do roku 2019 budou posíleny aktivity řešící problematiku domácího násilí (390 podpořených osob).***

Problematika domácího násilí je zvláštní kategorií sociální problematiky. Hlavním cílem je snížit výskyt tohoto jevu na území města Brna, čímž dojde i k ponížení dopadů na děti. Hlavním prostředkem dosažení cíle bude zvýšení informovanosti o problematice domácího násilí, včetně individuální práce s obětí a nejbližším okolím (včetně dětí).

Typové aktivity:

- výzkum vnímání domácího násilí;
- preventivní aktivity – besedy pro ženy, kampaň, workshopy k šíření výsledků;
- skupinová a individuální práce s oběťmi domácího násilí;
- navýšení znalosti sociálních pracovníků o dané problematice (především terénních).

Realizační karta – zdraví a rodina						
Priorita 2.	Navýšení efektivity práce s rodinou, včetně systematizace spolupráce					
Cíl 2.4	Do roku 2019 budou posíleny aktivity řešící problematiku domácího násilí (390 podpořených osob)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV

Do roku 2019 budou posíleny aktivity řešící problematiku domácího násilí (390 podpořených osob)	2016–2019	NNO	390 osob (80 bagatelní, 310 nebagatelní)	0	13.189.000 Kč	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, ASZ, MMB	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ			
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města, posílení prevence			
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Závěrečná evaluace			

13 Tematická kapitola – Cizinci a uprchlíci – integrace

Vize
„Posílení systémového přístupu lokální úrovně integrační politiky se současným rozvojem potenciálu všech zapojených aktérů.“

Motto: „Brno, otevřené město.“

13.1 Analytická část

Brno je svým postavením na poli migrační politiky unikátní a zasluhuje specifický přístup. Z celkového počtu všech cizinců žijících na území Jihomoravského kraje jich téměř 65 % udává pobyt přímo ve městě Brně (přičemž v součtu s územím Brno-venkov je to 75 %). Podle údajů MV ČR je k termínu 31. 8. 2015 evidováno na území města Brna 24 275 cizinců (při závěru roku 2010 to bylo 21 307 cizinců). Na této hodnotě se podílí muži cizinci v počtu 14 199 osob. Tento celkový údaj v sobě nezahrnuje osoby, jejichž pobyt je v řešení zákona o mezinárodní ochraně (azylanti, doplňková ochrana). Z celkového počtu jich přibližně 60 % (14 565 osob) pochází z tzv. třetích zemí[15] a zbylých 40 % jsou občané některé ze zemí EU/EHP. Na území města Brna žije v rámci trvalého pobytu více než polovina osob z celkového počtu cizinců - na území ČR má tedy ve většině oblastí života stejné postavení jako občan ČR (výjimkami jsou např. omezené volební právo, nemožnost práce v ozbrojených silách a některé další).

Dle kvalifikovaných odhadů NNO a v kontextu získaných dat při KPSS (kapacity poskytnutých sociálních služeb za rok 2014) se počet cizinců ze třetích zemí žijících na území města Brna ohrožených sociálním vyloučením (sociálně vyloučených) pohybuje přibližně kolem 1 500 – 2 000 osob (cca 10% - 13% cizinců z třetích zemí). Tato hodnota zahrnuje i počet osob pobývajících na území ČR v režimu doplňkové ochrany a azylanty.

Tabulka č. 10: Počet cizinců na území Brno-město, Brno-venkov a území ČR (stav k 31. 8. 2015)

DRUH POBYTU	Brno-město			Brno-venkov			CELKOVÝ SOUČET ČR		
	muži	ženy	okres celkem	Muži	ženy	okres celkem	**MUŽI**	**ŽENY**	**CELKEM**
PŘECHODNĚ CELKEM[16]	7 218	4 803	12 021	922	598	1 520	124 318	78 126	202 445
TRVALE CELKEM	6 981	5 273	12 254	1 825	1 411	3 236	135 718	121 967	257 685
CELKOVÝ SOUČET	14 199	10 076	**24 275**	2 747	2 009	**4 756**	260 036	200 093	**460 130**

Nejčastěji zastoupenými národnostními skupinami (prvních pět) na území města Brna jsou občané Ukrajiny (6 165 osob), Slovenska (5 245 osob), Vietnamu (2 682 osob), Ruska (1 466 osob), Rumunska (730 osob). Zástupci států třetích zemí – Ukrajina, Vietnam, Rusko – tvoří 42 % celkového počtu všech cizinců usazených na území města Brna.

[15] Občanem třetí země je občan státu, který **není** členem EU a **není** zároveň občanem Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska.

[16] Tato kategorie pobytu zahrnuje:

a) osoby s pobytem na vízum k pobytu nad 90 dnů;

b) osoby s povolením k dlouhodobému pobytu;

c) osoby, jimž bylo vydáno potvrzení o přechodném pobytu (občan EU, rodinný příslušník občana EU, který je občan EU) a osoby s povolením k přechodnému pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie, který není občanem EU.

Tabulka č. 11: 15 nejčastějších pobytových skupin cizinců na území města Brna (k 31. 8. 2015)

STP	DRUH POBYTU	Brno-město		
		muži	ženy	okres celkem
Ukrajina	PŘECHODNĚ	1 190	756	1 946
	TRVALE	2 441	1 778	4 219
Slovensko	PŘECHODNĚ	2 051	1 400	3 451
	TRVALE	768	1 026	1 794
Vietnam	PŘECHODNĚ	197	133	330
	TRVALE	1 331	1 021	2 352
Rusko	PŘECHODNĚ	447	629	1 076
	TRVALE	161	229	390
Rumunsko	PŘECHODNĚ	398	214	612
	TRVALE	73	45	118
Bulharsko	PŘECHODNĚ	194	96	290
	TRVALE	108	96	204
Polsko	PŘECHODNĚ	143	92	235
	TRVALE	154	87	241
Spojené státy	PŘECHODNĚ	135	112	247
	TRVALE	101	39	140
Bělorusko	PŘECHODNĚ	83	109	192
	TRVALE	46	72	118
Indie	PŘECHODNĚ	133	72	205
	TRVALE	77	30	107
Itálie	PŘECHODNĚ	188	31	219
	TRVALE	67	8	75
Velká Británie	PŘECHODNĚ	172	39	211
	TRVALE	70	12	82
Německo	PŘECHODNĚ	109	45	154
	TRVALE	72	49	121
Rakousko	PŘECHODNĚ	167	32	199
	TRVALE	54	19	73
Kazachstán	PŘECHODNĚ	103	110	213
	TRVALE	14	19	33

* zvýrazněny členské státy EU

Ekonomická prosperita Brna a jeho nejbližšího okolí je významným imigračním[17] faktorem. Přičemž Brno „poptává“, díky koncentraci nadnárodních firem, pracovní místa požadující spíše kvalifikovanou a jazykově vybavenou pracovní sílu, v porovnání s ostatními lokalitami JMK. Tato místa jsou následně obsazována jak cizinci z prostoru EU, tak z tzv. třetích zemí. Samozřejmě se současně vytváří i prostor pro méně kvalifikovaná místa sekundárního trhu

[17] Imigrace je proces přistěhovalectví – vnímání procesu z hlediska „nového/hostitelského“ státu. Opakem je emigrace, která je procesem opuštění – vnímání procesu z hlediska „domovského“ státu.

práce[18]. Dle kvalifikovaného odhadu ÚP ČR[19] bylo při Úřadu práce Brno-město registrováno k 31. 12. 2014 celkem 23 610 cizinců, přičemž 80 % z nich byli občané EU/EHP a Švýcarska. Celkem 4 300 cizinců bylo zaměstnáno v režimu Zákona o zaměstnanosti § 98, kdy není požadováno povolení k zaměstnání (např. cizinci s trvalým pobytem, azylanti, osoby, kterým byla udělena doplňková ochrana). V neposlední řadě příslušný ÚP ČR Brno-město zpracoval 665 povolení k zaměstnání cizincům ze třetích zemí.
Specifickou oblastí ekonomického působení je živnostenské podnikání. K datu 31. 12. 2014 mělo celkem 4 037 zahraničních občanů registrovanou živnost při městě Brně (celková hodnota při JMK je 6 888).

Graf č. 2: Podíl jednotlivých okresů na celkovém zaměstnávání cizinců (včetně podnikatelů, v procentech k 31. 12. 2014)

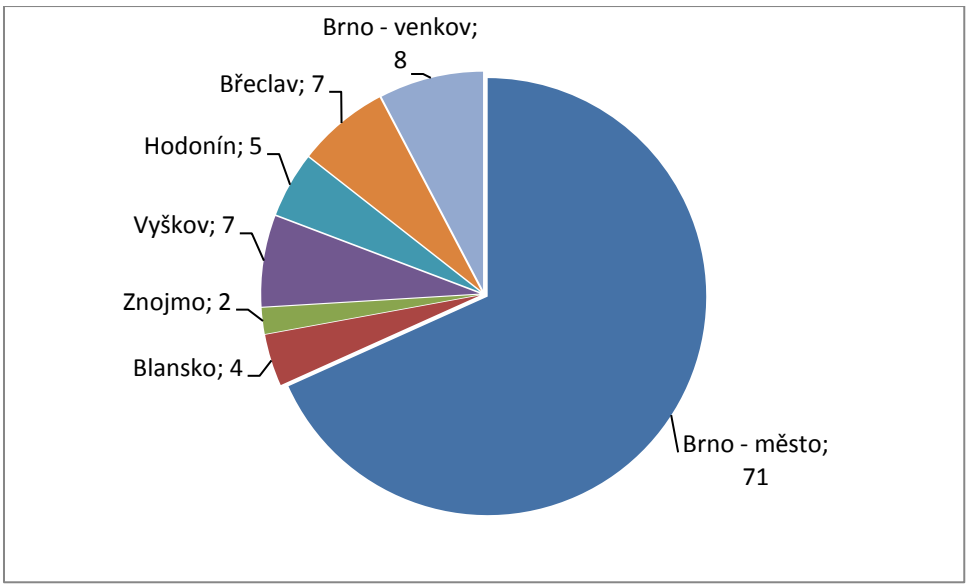

Významným faktorem a určitou informaci o migračním či integračním procesu mohou dát data poskytnuté lékařské péče zdravotnických zařízení na území města Brna. Poslední známé údaje jsou z roku 2013, kdy bylo poskytnuto celkem 7 972 ošetření cizinců (z toho 3 250 pocházelo ze třetích zemí). V roce 2010 bylo na území města ošetřeno 5 454 cizinců (z toho 2 065 pocházelo ze třetích zemí). Graf níže ilustruje přehled státní příslušnosti cizinců, kteří jsou léčeni v nemocnicích na území JMK, přičemž téměř 81 % z nich je hospitalizováno v Brně.

[18] Sekundární trh práce – „diskriminovaný“ trh práce, charakter práce „čtyři D“ - špinavé, těžké, ponižující a nebezpečné (dirty, difficult, demeaning and dangerous) vs. primární trh práce – „privilegovaný“ charakter práce, kariérní postup, vzdělávání, lepší ohodnocování atd.

[19] Kvalifikovaný odhad dle limitů Zákona o zaměstnanosti (§ 98), včetně nespolupráce/neplnění informační povinnosti firem zaměstnávajících zahraniční pracovníky.

Graf č. 3: Státní příslušnost, léčba v nemocnici na území JMK (31. 12. 2013)

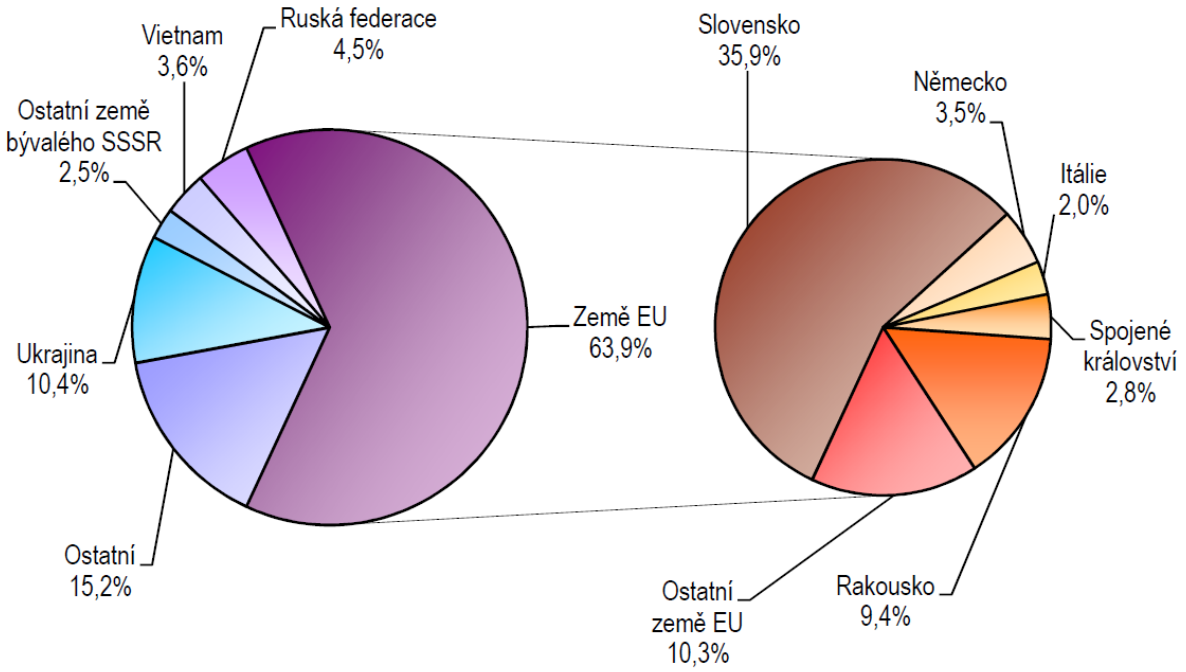

Instituce školského systému jsou významným integračním nástrojem a je velmi důležité sledovat vztah cizinců k nim. Zvláštní význam z hlediska integrace má především předškolní a základní školství, které formuje dítě v počátku života. K 30. 9. 2014 bylo v mateřských školách zapsáno celkem 289 dětí cizinců. Tento celkový počet tvořilo 201 dětí cizinců z třetích zemí. Nejčastěji byly zastoupeny děti z Vietnamu (78) a Ukrajiny (68). Základní školy navštěvovalo k 30. 9. 2014 celkem 695 dětí cizinců. Tento počet tvořilo 490 dětí z třetích zemí. Výraznější postavení mezi žáky cizinci, podobně jako v případě mateřských škol, mají děti původem z Vietnamu a Ukrajiny.

V neposlední řadě se na území města Brna pohybují a žijí zde cizinci pobývající na území ČR v režimu mezinárodní ochrany - žadatelé o mezinárodní ochranu[20], azylanti[21] i osoby s doplňkovou ochranou[22]. Jejich přesný počet ve vztahu k Brnu nelze určit[23]. Město Brno v posledních třech letech poskytlo přímo či zprostředkovaně v rámci Státního integračního programu[24] pomoc přibližně dvěma desítkám rodin. Specifickým způsobem je prostor Brna

[20] Žadatelem o udělení mezinárodní ochrany se rozumí cizinec, který požádal Českou republiku o mezinárodní ochranu. Postavení žadatele má podobu řízení o udělení mezinárodní ochrany, případně podobu soudního řízení o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva vnitra, má-li tato žaloba odkladný účinek.

[21] Azylantem se rozumí cizinec, kterému byl udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu.

[22] Osobou požívající doplňkové ochrany se rozumí cizinec, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, ale byla mu udělena doplňková ochrana, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany.

[23] K 30. 9. 2015 byl na území ČR udělen azyl celkem 46 osobám, 330 osobám byla udělena doplňková ochrana, negativní rozhodnutí bylo doručeno 318 osobám a řízení bylo zastaveno v případě 331 osob.

[24] Státní integrační program (§ 68, 69 a 70 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu) je zaměřen na pomoc azylantům při zajištění jejich začlenění do společnosti. Tím je kodifikována snaha státu pomoci azylantům v oblasti zajištění bydlení, výuky českého jazyka a uplatnění na trhu práce.

ovlivňován nedaleko umístěným azylovým zařízením Správy uprchlických zařízení (Přijímací středisko[25] Zastávka u Brna). Přímo v Brně je pak umístěno integrační azylové středisko[26] (kapacita 20 lůžek).

Shrnutí

- V rozmezí posledních pěti let docházelo a dochází k soustavnému navyšování počtu cizinců na území města Brna.
- Podle údajů MV ČR je k termínu 31. 8. 2015 evidováno na území města Brna 24 275 cizinců (při závěru roku 2010 to bylo 21 307 cizinců). Z celkového počtu jich přibližně 60 % (14 565 osob) pochází z tzv. třetích zemí a zbylých 40 % jsou občané některé ze zemí EU/EHP.
- Z celkového počtu všech cizinců z třetích zemí, kteří žijí na území města Brna, je sociálním vyloučením ohroženo (je sociálně vyloučeno) 1500-2000 osob.
- Větší část cizinců pobývajících na území města Brna pochází ze třetích zemí (přibližně 60 % osob).
- Město Brno je druhým nejosídlenějším městem cizinci ze všech sídel na území ČR.
- Počet trvale usazených osob je vyšší než počet osob pobývajících v režimu přechodného pobytu.
- Nejčastějším státním občanstvím cizinců přicházejících z třetích zemí na území města Brna jsou Ukrajina a Vietnam.
- Nejčastějšími žáky „cizinci“ při MŠ a ZŠ jsou děti s ukrajinským či vietnamským občanstvím.
- Interkulturní prostředí města Brna je výrazně syceno i cizinci, kteří žijí v dojezdové vzdálenosti do zaměstnání (včetně přeshraničního dojíždění).

[25] Přijímací středisko (dále jen PřS) slouží k ubytování nově příchozích žadatelů o mezinárodní ochranu, a to až do doby ukončení základních vstupních procedur:

Identifikace totožnosti;

Zahájení řízení o udělení mezinárodní ochrany;

Vstupní pohovor a sociální šetření;

Předepsaná vstupní zdravotní prohlídka.

PřS není možné volně opustit. Je zde poskytováno ubytování, strava, základní hygienické potřeby a lékařská péče a žadatelé mají k dispozici sociální a psychologické služby, mohou se účastnit volnočasových aktivit, navštěvovat výtvarné dílny apod.

[26] Integrační středisko slouží osobám, kterým byla přiznána mezinárodní ochrana a které vstoupily do Státního integračního programu a požádaly o dočasné ubytování v IAS. Doba strávená v IAS (max. 18 měsíců) slouží především k osvojení českého jazyka a získání samostatného bydlení a zaměstnání. Ubytování v IAS je zpoplatněno. Práva a povinnosti osob s přiznanou mezinárodní ochranou jsou na trhu práce, v sociální i zdravotní oblasti stejné, jako práva a povinnosti občanů ČR. Pracovníci středisek spolu s pracovníky z neziskových organizací klientům IAS v případě jejich zájmu mohou poskytnout potřebné poradenství a asistenci.

- Cizinci nejsou soustředěni do určitých lokalit, ale jsou rozptýleni po celém území města Brna.
- Město doposud nebylo hlavním subjektem a koordinátorem integrační politiky na svém území.
- Významným aspektem je nedaleká vzdálenost přijímacího zařízení Správy uprchlických zařízení MV ČR a Integrační azylové zařízení SUZ MV umístěné přímo v Brně.

13.2 Analýza problémů a jejich příčin

Na území města Brna docházelo a soustavně dochází k mírnému navyšování počtu cizinců. Přicházejícími jsou jak cizinci z prostoru EU, na které není tato kapitola primárně zaměřena, tak především zvyšující se počet cizinců z tzv. třetích zemí, jejichž pobyt na území ČR naplňuje tyto znaky (velmi obecně):

- v „první fázi“ přechodného pobytu je vázán k naplňování určitého účelu (zaměstnání, podnikání, sloučení rodiny);
- „druhou fázi“ naplňují migranti, kteří se usazují v ČR a dále zde pobývají v režimu tzv. trvalého pobytu. Jsou „úspěšně integrováni“ - složili zkoušky z českého jazyka a socio-kulturních reálií, mají zaměstnání, podnikají, vzdělávají se, jejich děti chodí do škol, podílí se na kulturních akcích;
- pro „závěrečnou/třetí fázi“ se rozhodnou jen někteří, tj. podají žádost o občanství ČR, jakožto potvrzení svého vztahu k nové „domovině“.

V celém tomto procesu sehrává lokalita (město, obec) velmi významnou úlohu. Doposud byla role města Brna v tomto procesu spíše pasivní.

Jako nedostatečné se jeví především zabezpečení institucionálního prostoru města v oblasti interkulturních znalostí, dovedností a soustavné práce s majoritou, jakožto nezbytný předpoklad úspěchu veškerých opatření zaměřených na sociální začlenění cizinců. Více informací k danému tématu podává zpracovaná SWOT analýza (viz níže).

Silné stránky	Slabé stránky
• **Aktivní zájem MMB o problematiku integrační politiky na lokální úrovni.** • Brno bude - pro svou stabilitu a ekonomický potenciál - i v dalších letech cílovou lokalitou cizinců (nárůst počtu cizinců). • **Na území města Brna se soustředí množství subjektů (státní, nestátní; ziskové, neziskové), které dlouhodobě pracují s cizinci a jsou schopny předávat/podílet se na tvorbě nových přístupů.** • Na úrovni města Brna lze navazovat v některých zkušenostech na praxi CPIC JMK. • **Lze maximálně využít znalostních a dovednostních kompetencí NNO, které se dlouhodobě soustředí na práci s cizinci a disponují nezbytnými sociálními sítěmi do prostoru cizineckých komunit.** • Navyšování počtu cizinců s trvalým pobytem.	• **Nefunkční prostředí spolupráce mezi subjekty na úrovni města Brna – chybí koordinátor, definice rolí atd.** • Tematizace potřeb cizinců je realizována na nedostatečné úrovni – chybí hloubkový audit, pravidelnost šetření, směšování témat atd. • **Ve vztahu k auditu a koncepčnosti chybí systematický materiál – koncepce integrace cizinců – reagující na zjištěné potřeby.** • Nejasné uchopení tématu cizinců a integrace na úrovni (KPSS) – danému tématu se věnuje jen expertní skupina (opomíjení vztahů ke školství, rodině, sociálně-patologickému chování, zdraví a dalším). • **Cizinci (z třetích zemí) mají přístup především na tzv. sekundární trh práce.** • Pobývající cizinci nejsou schopni adekvátně řešit akutní problémy (např. zdravotní komplikace), ale také přirozené životní situace (např. finanční poradenství). Související identifikované bariéry lze nalézt

	jak na straně institucí (interkulturní nekompetentnost), tak i cizinců (jazyková vybavenost, socio-kulturní orientace a podobně). • **V důsledku neznalosti práv a povinností – socio-kulturní bariéry na straně institucí (např. jazyková bariéra) – jsou cizinci ohroženi zneužíváním ze strany „klientských systémů“ (nelegální poradenství, sítě cizineckých komunit).** • Malá pozornost cizincům v oblasti inkluzivního vzdělávání na úrovni předškolního a základního školství. • **Současná nabídka integračních služeb na území města Brna (poradenství, výuka českého jazyka, socio-kulturní kurzy atd.) je pro cizince nepřehledná a nesystematická.** • Existence sociálních sítí cizinců žijících na území ČR v „nelegálním režimu pobytu“ (neoprávněně), kteří na sebe navazují legálně pobývající osoby a rozvíjejí činnosti za hranicemi zákona (např. zprostředkovatelská činnost, lichva). • **Veřejné projevy xenofobie a rasismu majority vůči cizincům – shromáždění atd.**
Příležitosti	**Hrozby**
• **Vytvoření uceleného strategického materiálu - „Koncepce integrace cizinců na území města Brna“.** • Využití nastavených možností financování z EU zdrojů. Současně i příprava stabilního programu pro udržitelné naplňování všech cílů při využití jiných finančních toků v dalších letech. • **Využití internacionalizace prostoru města Brna, posilování principu participace při realizaci jednotlivých interkulturních aktivit.** • Pilotování fungování „interkulturních asistentů“ na úrovni samosprávy a při práci s cílovou skupinou. • **Využití „interkulturních asistentů“ jako těch, kdo bortí bariéry mezi institucemi a komunitami/ uzavřenými sociálními sítěmi cizinců. Sbližují majoritu s minoritou.** • Posílení „proinkluzivních“ opatření zaměřených na cizince. • **Nové perspektivy lokální integrační politiky napomohou stabilizaci společnosti jako celku nad rámec města Brna – posílení**	• **Na úrovni obcí existuje málo srovnatelných dokumentů, které by mohly sloužit jakožto výchozí či vzorový dokument tvorby Koncepce integrace cizinců na území města Brna.** • Nelegální zaměstnávání jako faktor zkreslující skutečné postavení cizinců. • **Vyšší míra mužů zastoupených v rámci přechodného pobytu signalizuje možnost tzv. řetězové migrace, kdy za těmito muži mohou docházet další členové rodiny (pobyt za účelem sloučení rodiny).** • Nejasnost a nepředvídatelnost kroků integrační politiky ČR ve vztahu k osobám v režimu mezinárodní ochrany. • **Zkreslený obraz migrace a integrace daný médii.** • Využití tématu migrace a integrace jakožto politického tématu při jeho celkovém zjednodušování a posilování stereotypních představ a předsudků. • **Vyšší míra imigrace, nepřipravenost a nesystematičnost institucionálního prostoru, může vést k segregaci**

významu principu solidarity. • Funkční provázaní systému integrace s návratovým systémem do země původu.	**k navyšování počtu sociálně vyloučených cizinců a také počtu cizinců, kteří na území ČR pobývají nelegálně.**

Další zjištěné potřeby nabízí aktuální materiál KPSS, který ve stručné podobě předkládá tyto oblasti k řešení:

- Potřeba vzniku azylového ubytování pro cizince. S touto potřebou souvisí snížení interkulturních bariér stávajících zařízení a zpřístupnění bytového trhu;
- Rozvoj odborného poradenství (sociální a právní) a adekvátní reakce na poptávané potřeby (dluhové, rodinné, krizová intervence atd.);
- Potřeba koncepčního materiálu – „Strategie integrace cizinců města Brna“;
- Vytvoření krizových plánů v jazykových mutacích a související příprava odpovědných institucí (IZS, Městská policie, krizové telefonické linky atd.);
- Funkční, systematické a včasné předávání informací o životě ve městě všem cizincům, kteří do města přichází – „Brno, otevřené město“;
- Otevřenost „úřadů“ (jazykové a interkulturní kompetence);
- Zaměstnanost – především v oblasti pomoci cizincům, kteří na území ČR pobývají v režimu mezinárodní ochrany (azylanti, doplňková ochrana). Role města v pozici zaměstnavatele (dočasné zaměstnání při městských firmách). Naplňování konceptu společenské odpovědnosti.

13.3 Návrhová část

Návrhová část vychází ze zjednodušené rovnice vztahu imigračních a integračních procesů:

- Imigrační procesy jsou z hlediska státu zaměřeny v obecné rovině na „*regulaci vstupu a pobytu*“ na území ČR;
- Zatímco integrační proces se zaměřuje především na „*adaptaci*“ ve společnosti.

První fáze této rovnice je plně v kompetenci státních orgánů ČR (především MV ČR). Kdežto v druhé fázi se krom státních institucí realizují a významné místo zastávají organizace nestátní, ať už neziskového či ziskového charakteru (zaměstnavatelé). Hlavními subjekty integrační politiky na území města Brna jsou MMB, JMK, NNO, MV ČR a další zástupci státních i nestátních organizací. Integrační postupy jsou na úrovni MMB v tento moment vzdáleně koordinovány z úrovně JMK a jeho koncepčního materiálu „Program cílené a dlouhodobé podpory integrace cizinců třetích zemí na území Jihomoravského kraje 2011 – 2015“. Současně jsou všemi aktéry naplňovány závazky uvedené v „Koncepci integrace cizinců – Společné soužití“ (MV ČR). Kapitolu věnující se integraci cizinců lze v bazálním rozsahu nalézt v „Komunitním plánu sociálních služeb města Brna pro období 2016 – 2017“. Hlavními přímými poskytovateli a zajišťovateli integračních akcí jsou NNO, specifické postavení zaujímá Centrum na podporu integrace cizinců JMK.

V kontextu těchto opěrných bodů a mnoha dalších příčin byly ve společné spolupráci členů Pracovních skupin identifikovány tři hlavní priority:

1. **Vytváření pozitivního prostředí integrace cizinců při zapojení všech obyvatel města Brna.**
2. **Snížení interkulturních bariér v dílčích oblastech lokální sociální politiky – bydlení, zaměstnanost, vzdělávání.**
3. **Posílení interkulturní dostupnosti institucionální pomoci se zvláštním zaměřením na oblast sociální ochrany, zdraví a bezpečnosti jedince.**

CIZINCI A UPRCHLÍCI – INTEGRACE	**Vytváření pozitivního prostředí integrace cizinců při zapojení všech obyvatel města Brna**	Systematizace programů posilujících otevřenou společnost (do roku 2019 bude v rámci programů podpořeno 1000 osob).
		Do roku 2019 dojde ke kvantitativnímu a kvalitativnímu navýšení vzdělávacích, sportovně-kulturních a komunitních aktivit posilujících integrační proces (do roku 2019 bude podpořeno 1000 osob).
	Snížení interkulturních bariér v dílčích oblastech sociální politiky (bydlení, zaměstnanost, vzdělávání, rodinné a zdravotní) při integračním procesu jedince	Vytvoření systému napomáhající dostupnosti, udržení a předcházení ztrátě bydlení z důvodu sociokulturní odlišnosti (do roku 2019 bude podpořeno 50 osob).
		Integrace zranitelných skupin legálně pobývajících cizinců na trh práce, včetně prevence nelegálního zaměstnávání (do roku 2019 bude podpořeno 370 osob).
		Posílení inkluzivních nástrojů a prostředí vzdělávacích institucí při práci s osobami z odlišného sociokulturního prostředí (do roku 2019 bude podpořeno 860 osob).
		Posílení odborných poradenských procesů posilujících kompetence klienta a posilující integrační proces (do roku 2019 bude podpořeno 500 klientů).
	Snížení interkulturní nedostupnosti institucionální pomoci se zvláštním zaměřením na oblast sociální ochrany, zdraví a bezpečnosti jedince	Snížení interkulturních bariér institucí v prostředí města Brna (do roku 2019 bude podpořeno 1000 osob).
		Systémové provázání spolupráce institucí při integračním procesu a informování jedince.

Přehled priorit a cílů

Priorita č. 1: Vytváření pozitivního prostředí integrace cizinců při zapojení všech obyvatel města Brna

Naplnění první priority je nezbytným předpokladem toho, aby bylo vůbec možné rozvíjet jakékoli individuální integrační programy. Je vystavěna na principu integrace, jakožto vzájemného dialogu majority a minority. Součástí tohoto dialogu je definování práv a povinností obou stran, které vymezují možnosti komunikace. Základním pilířem této priority je participace a solidarita.

Cíle:

1. ***Systematizace programů posilujících otevřenou společnost (do roku 2019 bude v rámci programů podpořeno 1000 osob).***

Daného cíle bude dosaženo prostřednictvím utvoření systému a nastavení koordinace dílčích aktivit otevřené společnosti. Tato systematizace přispěje k navýšení dílčí efektivnosti, přispěje ke zpřehlednění dění tohoto typu a umožní snadněji zaměřovat a plánovat budoucí aktivity. Zvláštní oblastí je nastavení evaluačních mechanismů a výstupů působení těchto programů.

Typové aktivity:

- realizace systémových programů a koordinační opatření, vytváření strategie;
- evaluační šetření;
- spolupráce s dalšími subjekty v oblasti posilování otevřené společnosti.

Realizační karta – cizinci a uprchlíci, integrace						
Priorita 1.	Vytváření pozitivního prostředí integrace cizinců při zapojení všech obyvatel města Brna					
Cíl 1.1	Systematizace programů posilujících otevřenou společnost (do roku 2019 bude v rámci programů podpořeno 1000 osob)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV

Systematizace programů posilujících otevřenou společnost (do roku 2019 bude v rámci programů podpořeno 1000 osob)	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	1000 osob	0	0*	0

Fáze plnění			
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzev
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu dle typových aktivit, nastavení spolupráce a koordinace programů podporující otevřenou společnost na úrovni města, adekvátní přizpůsobení dotačních podmínek a kritérií, průběžné vyhodnocování jednotlivých akcí a komplexu působení, nastavení systému vyhodnocování
3. Evaluační fáze	2019	NNO	Závěrečná evaluace

** Záměr realizace předpokládá využití jiných finančních zdrojů než těch, které jsou vázány ke KPSVL.*

2. Do roku 2019 dojde ke kvantitativnímu a kvalitativnímu navýšení vzdělávacích, sportovně-kulturních a komunitních aktivit posilujících integrační proces (do roku 2019 bude podpořeno 1000 osob)

V rámci dané priority budou podporovány především takové aktivity, které mobilizují jedince cílové skupiny k vytváření či spolupodílení se na realizaci vzdělávacích aktivit i sportovně-kulturních a komunitních aktivit. Tedy všech činností, které jsou významným integračním nástrojem. Výstupy těchto činností nebudou zaměřovány pouze dovnitř cizineckých minorit, ale naopak budou posilovat vzájemný komunikační prostor zdravého soužití a tolerance s většinovou společností.

Typové aktivity:

- participativní zapojení cílové skupiny i zástupců většinové společnosti;
- realizace vzdělávacích aktivit, sportovně-kulturních a komunitních aktivit;
- vzdělávání cílové skupiny (individuální, skupinové) pro navýšení kompetencí k realizaci činností posilujících integrační proces.

Realizační karta – cizinci a uprchlíci, integrace						
Priorita 1.	Vytváření pozitivního prostředí integrace cizinců při zapojení všech obyvatel města Brna					
Cíl 1.2	Do roku 2019 dojde ke kvantitativnímu a kvalitativnímu navýšení vzdělávacích, sportovně-kulturních a komunitních aktivit posilujících integrační proces (do roku 2019 bude podpořeno 1000 osob)					
Garant	NNO, MMB, ASZ					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Do roku 2019 dojde ke kvantitativnímu a kvalitativnímu navýšení vzdělávacích, sportovně-kulturních a komunitních aktivit posilujících integrační proces	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	1000 osob	0	0*	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy donora			
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu/aktivity, nastavení systému vyhodnocování aktivit a průběžná evaluace činností, sledování kvalitativních a kvantitativních kritérií, posilování participace cílové skupiny na samotné tvorbě aktivit, přenos dobré praxe			
3. Evaluační fáze	2019	NNO	Závěrečná evaluace			

** Záměr realizace předpokládá využití jiných finančních zdrojů než těch, které jsou vázány ke KPSVL. Částečně budou indikátory naplňovány v rámci plnění priority a cíle – 3.1., kapitola Vzdělávání a školství.*

Priorita č. 2: Snížení interkulturních bariér v dílčích oblastech sociální politiky (bydlení, zaměstnanost, vzdělávání, rodinné a zdravotní) při integračním procesu jedince

Druhá priorita příslušné kapitoly cílí na integrační proces jedince při snaze komplexního propojení oblasti bydlení, zaměstnání, vzdělávání, rodinné a zdravotní. Aktivity shrnuté v těchto cílech směřují k podpoře rozvoje kapitálu jedince v rámci integračního snažení a současně jsou zaměřeny na rozvoj kapacit zastoupených institucí (státních i nestátních).

Cíle:

1. ***Vytvoření systému napomáhajícího dostupnosti, udržení a předcházení ztrátě bydlení z důvodu sociokulturní odlišnosti (do roku 2019 bude podpořeno 50 osob).***

Cíl je zaměřen na oblast existujících bariér a nerovných podmínek při získávání bytu z důvodu sociokulturní odlišnosti – odlišné národnosti. A to jednak v oblasti trhu s nájemným bydlením, ale i v oblasti prodeje nemovitostí. Cíl se primárně zaměřuje na posílení vlastní informovanosti a kompetencí cílové skupiny při možnostech zajištění bydlení a související správě všech náležitostí, které se k bydlení vážou. Sekundárně je sledována možnost posílení informovanosti bytových disponentů (státního/obecního i soukromého bytového fondu) a dalších subjektů bytové politiky.

Typové aktivity:

- vzdělávání cílové skupiny (individuální, skupinové);
- individuální práce s klientem při zohlednění interkulturní odlišnosti s cílem zajištění a udržení bydlení;
- posílení kompetencí práce s cílovou skupinou v prostředí státních institucí (i soukromých) řešících bytovou problematiku.

Realizační karta – cizinci a uprchlíci, integrace						
Priorita 2.	Snížení interkulturních bariér v dílčích oblastech sociální politiky (bydlení, zaměstnanost, vzdělávání, rodinné a zdravotní) při integračním procesu jedince					
Cíl 2.1	Vytvoření systému napomáhající dostupnosti, udržení a předcházení ztrátě bydlení z důvodu sociokulturní odlišnosti (do roku 2019 bude podpořeno 50 osob)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Vytvoření systému napomáhající dostupnosti, udržení a předcházení ztrátě bydlení z důvodu sociokulturní odlišnosti	2017–2019	NNO, MMB	50 osob (5 bagatelní, 45 nebagatelní)	0	4.629.000 Kč	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ			

2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, nastavení spolupráce v oblasti řešení bytové problematiky, zjednodušení procesů přijetí osob k bydlení v rámci SIP
3. Evaluační fáze	2019	NNO	Závěrečná evaluace

**Záměr realizace předpokládá využití jiných finančních zdrojů než těch, které jsou vázány ke KPSVL.*

2. *Integrace zranitelných skupin legálně pobývajících cizinců na trh práce včetně prevence a řešení nelegálního zaměstnávání (do roku 2019 bude podpořeno 370 osob).*

Směřování druhého cíle příslušné kapitoly vychází z obecné rovnice provázanosti mezi úspěšností na trhu práce a integračním procesem. Velká část cizinců cílové skupiny pracuje v odvětvích, která jsou finančně hůře odměňována a jsou nestabilní z hlediska udržení si pracovní pozice. Tato skutečnost snižuje integrační možnosti jak těchto osob samých, tak i jejich rodin (následné generace).

Typové aktivity:

- vzdělávání cílové skupiny (individuální, skupinové);
- individuální práce s klientem při zohlednění interkulturní odlišnosti s cílem uplatnění se na trhu práce;
- zpřístupnění pracovních míst cizincům – odstraňování interkulturních bariér na straně institucí.

Realizační karta – cizinci a uprchlíci, integrace						
Priorita 2.	Snížení interkulturních bariér v dílčích oblastech sociální politiky (bydlení, zaměstnanost, vzdělávání, rodinné a zdravotní) při integračním procesu jedince					
Cíl 2.2	Integrace zranitelných skupin legálně pobývajících cizinců na trh práce, včetně prevence nelegálního zaměstnávání (do roku 2019 bude podpořeno 370 osob)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Integrace zranitelných skupin legálně pobývajících cizinců na trh práce včetně prevence nelegálního zaměstnávání	2017–2019	NNO	370 osob (50 bagatelní, 320 nebagatelní)	0	4.500.000* Kč	0
Fáze plnění						

	Termín	Odpovědná instituce	Výstupy
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, spolupráce s vybranými institucemi (ÚP, OAMP, PČR, MMB atd.)
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Závěrečná evaluace

**Záměr realizace předpokládá využití jiných finančních zdrojů než těch, které jsou vázány ke KPSVL.*

3. Posílení inkluzivních nástrojů a prostředí vzdělávacích institucí při práci s osobami z odlišného sociokulturního prostředí (do roku 2019 bude podpořeno 860 osob).

Jedná se o posílení procesů inkluze při zohlednění interkulturní odlišnosti – majorita vs. cizinecká minorita. Primárním cílem je zajištění rovných šancí přístupu ke vzdělání migrantům žijícím na území města Brna. Sekundárně jsou sledovány následné příležitosti tzv. druhých generací cizinců žijících na území ČR.

Typové aktivity:

- vzdělávání cílové skupiny (individuální, skupinové);
- poradenství;
- školení pracovníků vzdělávacích institucí (formálního i neformálního charakteru) a všech dalších organizací, které vstupují do školského prostředí (OSPOD atd.) v oblasti interkulturality;
- posílení spolupráce mezi rodinou – školou – NNO a dalšími nezbytnými institucemi (OSPOD, PPP atd.);
- personální posílení příslušných institucí – interkulturní mediátoři, interkulturní pracovníci atd.

Realizační karta – cizinci a uprchlíci, integrace						
Priorita 2.	Snížení interkulturních bariér v dílčích oblastech sociální politiky (bydlení, zaměstnanost, vzdělávání, rodinné a zdravotní) při integračním procesu jedince					
Cíl 2.3	Posílení inkluzivních nástrojů a prostředí vzdělávacích institucí při práci s osobami z odlišného sociokulturního prostředí (do roku 2019 bude podpořeno 860 osob)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV

Posílení inkluzivních nástrojů a prostředí vzdělávacích institucí při práci s osobami z odlišného sociokulturního prostředí	2017–2019	NNO	860 osob (780 dětí a žáků, 80 pedagogů, 36 institucí)	0	0	5.200.000 Kč
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPVVV			
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe			
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Závěrečná evaluace			

4. Posílení odborných poradenských procesů posilujících kompetence klienta a integrační proces (do roku 2019 bude podpořeno 500 klientů).

Kromě vytvoření přijímajícího klimatu prostředí je současně nezbytné dále profesionalizovat poradenský sektor. Různorodost a specifikum požadovaného řešení potřeb při interkulturní rozdílnosti klientů cílové skupiny vyžaduje zvýšené požadavky na výkon sociální práce. Významným aspektem je samotná sociokulturní bariéra, která je u každého klienta rozličná a maximálně individuální. Celý individuální poradenský proces, jehož automatickou součástí je i integrace, je vystavěn na principech participace a využití moderních metod sociální práce.

Typové aktivity:

- vzdělávání cílové skupiny (individuální, skupinové);
- poradenské aktivity (individuální, skupinové);
- vzdělávání pracovníků poradenských institucí (státních, nestátních);
- posílení spolupráce při poradenském procesu – síťování služeb;
- aktivní zapojení cílové skupiny do řešení problémů;
- rozvoj metod sociální práce;
- posílení využívání alternativních pozic – tlumočníci, interkulturní pracovníci, interkulturní mediátoři apod.;
- podpora využívání nástroje „dobrovolných návratů“.

Realizační karta – cizinci a uprchlíci, integrace						
Priorita 2.	Snížení interkulturních bariér v dílčích oblastech sociální politiky (bydlení, zaměstnanost, vzdělávání, rodinné a zdravotní) při integračním procesu jedince					
Cíl 2.4	Posílení odborných poradenských procesů posilujících kompetence klienta a integrační proces (do roku 2019 bude podpořeno 500 klientů)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Posílení odborných poradenských procesů posilujících kompetence klienta a integrační proces	2017–2019	NNO	500 osob (300 nebagatelní, 200 bagatelní)	0	9.800.000 Kč	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ			
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, nastavení prostoru spolupráce			
3. Evaluační fáze	2019	NNO	Závěrečná evaluace			

** Záměr realizace předpokládá využití jiných finančních zdrojů než těch, které jsou vázány ke KPSVL.*

Priorita č. 3: Snížení interkulturní nedostupnosti institucionální pomoci se zvláštním zaměřením na oblast sociální ochrany, zdraví a bezpečnosti jedince

Tato priorita je zaměřena na vytvoření systémového opatření integrace na území města Brna. S daným tématem souvisí i vytvoření vlastní integrační koncepce a její pravidelná evaluace, včetně systémového provázání na principy participace a nezbytnosti vytvoření určité instituce/odboru, který se bude danou problematikou zabývat. Specifickou oblastí zaměření aktivit je snížení interkulturních bariér oblasti sociální ochrany, zdraví a bezpečnosti jedince.

Cíle:

1. ***Snížení interkulturních bariér institucí prostředí města Brna (do roku 2019 bude podpořeno 1000 osob).***

Daný cíl se zaměřuje na posílení interkulturní kompetence pracovníků těch institucí, se kterými přichází cizinec nejčastěji do kontaktu. Daný cíl by měl být ve své obecnosti naplněn třemi způsoby - přímým vzděláváním jednotlivých pracovníků, podporou funkční spolupráce všech institucí a vytvořením „poradenské databáze informací“, včetně využití interkulturních pracovníků/tlumočníků.

Typové aktivity:

- vzdělávání pracovníků institucí (státních, nestátních);
- vytvoření spolupracující platformy a posílení vzájemné spolupráce;
- vytvoření „poradenské databáze informací“ a metod práce s cizinci;
- rozvoj komunitní interkulturní práce;
- využití tlumočníků, interkulturních pracovníků, interkulturních mediátorů apod.

Realizační karta – cizinci a uprchlíci, integrace						
Priorita 3.	Snížení interkulturní nedostupnosti institucionální pomoci se zvláštním zaměřením na oblast sociální ochrany, zdraví a bezpečnosti jedince					
Cíl 3.1	Snížení interkulturních bariér institucí prostředí města Brna (do roku 2019 bude podpořeno 1000 osob)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Snížení interkulturních bariér institucí prostředí města Brna (do roku 2019 bude podpořeno 1000 osob)	2017–2019	MMB, ASZ	1000 osob (300 nebagatelní, 700 bagatelní)	0	7.500.000 Kč*	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města, nastavení spolupráce s významnými institucemi migračního a integračního procesu			

3. Evaluační fáze	2019	MMB	Závěrečná evaluace

** Záměr realizace předpokládá využití jiných finančních zdrojů než těch, které jsou vázány ke KPSVL.*

2. Systémové provázání spolupráce institucí při integračním procesu a informování jedince.

Daný cíl se zaměřuje na utvoření koncepčního prostředí spolupráce všech subjektů, které vstupují do procesu integrace. Nástrojem dosažení tohoto cíle je utvoření spolupracující platformy, přičemž výsledkem je shrnující závazný materiál integrace cizinců pro území města Brna (strategie). Průběžné výsledky nastavené spolupráce lze zaznamenávat prostřednictvím budovaného systému informování cílové skupiny o možnostech integrace, čímž je snižována prvotní bariéra vztahu cizinec - instituce.

Typové aktivity:

- vytvoření spolupracující platformy všech zainteresovaných subjektů;
- tvorba strategického materiálu – Koncepce integrace cizinců na území města Brna;
- vytvoření informačního systému integrace na území města Brna;
- participace cílové skupiny cizinců na tvorbě strategie;
- besedy a setkávání k dané tematice - majorita i cizinecká minorita.

Realizační karta – cizinci a uprchlíci, integrace						
Priorita 3.	Snížení interkulturní nedostupnosti institucionální pomoci se zvláštním zaměřením na oblast sociální ochrany, zdraví a bezpečnosti jedince					
Cíl 3.2	Systémové provázání spolupráce institucí při integračním procesu a informování jedince					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Systémové provázání spolupráce institucí při integračním procesu a informování jedince	2017–2019	MMB	Koncepce integrace cizinců na území města Brna	0	0*	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			

1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava pracovního týmu, analýza prostředí migrace a integrace
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace pracovních setkání, nastavení cílů a dílčích cílů, nastavení koncepce integrace cizinců, průběžná evaluace, nastavené evaluačních procesů
3. Evaluační fáze	2019	NNO	Závěrečná evaluace

** Záměr realizace předpokládá využití jiných finančních zdrojů než těch, které jsou vázány ke KPSVL.*

14 Tematická kapitola – Vzdělávání

Vize

„Systémový přístup a podpora kvality a inkluzivního vzdělávání v mateřských a základních školách na území statutárního města Brna při navázání spolupráce a propojení úsilí všech zapojených aktérů ve vzdělávání a v práci s rodinou.“

Motto: „Kvalitní škola, základ života.“

14.1 Analytická část

Statutární město Brno zřizuje samo nebo prostřednictvím svých městských částí celkem 137 mateřských škol (z toho počtu je 23 škol součástí škol základních) a 66 základních škol. Ve školním roce 2014/2015 navštěvovalo mateřské školy celkem 11 507 dětí, v základních školách se vzdělávalo celkem 27 451 žáků. Z celkového počtu dětí a žáků bylo v mateřských školách evidováno 126 sociálně znevýhodněných dětí a v základních školách 1 053 sociálně znevýhodněných žáků. Statutární město Brno provedlo v rámci realizace projektu „Město Brno zvyšuje kvalitu vzdělávání v základních školách“ spolufinancovaného z Evropského sociálního fondu ve výzvě č. 46 OP VK (bližší informace viz níže) plošné dotazníkové šetření a SWOT analýzu všech základních škol zřizovaných městem a jeho městskými částmi se zaměřením na žáky ohrožené školním neúspěchem a/nebo předčasným odchodem ze vzdělávání. Při přípravě Strategického plánu pak bylo provedeno plošné dotazníkové šetření a SWOT analýza také všech mateřských škol zřizovaných městem a jeho městskými částmi.

Ze šetření v mateřských školách vyplynulo, že ve dvou třetinách z nich nejsou děti ohrožené školním neúspěchem nijak systematicky sledovány, většina pedagogických pracovníků dosud neabsolvovala žádné vzdělávání v oblasti inkluze ani v oblasti práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami apod. Mateřské školy se často z důvodu nezkušenosti obávají práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami a většina z nich uvítá odbornou podporu v této problematice. Základní školy naopak v drtivé většině mají nastaven systém sledování a práce se žáky ohroženými školním neúspěchem. Všechny školy mají alespoň minimální zkušenost s inkluzivním vzděláváním. I přes tyto pozitivní prvky základní školy spatřují problém v nárůstu počtu dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, v nedostatečné odborné přípravě pedagogů a s tím související hrozbou poklesu jejich motivace. Školy se obávají přetíženosti pedagogů a většina z nich uvádí narůstající problémy v komunikaci s rodiči a klesající zájem rodičů o spolupráci se školou.

Naprostá většina mateřských a základních škol vidí jako potřebné personální posílení pedagogických sborů (zejména na pozicích asistentů pedagoga a odborných pozicích na školních poradenských pracovištích) za účelem lepší práce s dětmi a žáky, a také z důvodu usnadnění zapojení pedagogických pracovníků do dalšího vzdělávání za účelem osobnostně sociálního a profesního rozvoje.

Strategický plán statutárního města Brna se i v souvislosti s výše uvedenými analýzami zaměřuje v oblasti vzdělávání na všechny základní a mateřské školy zřizované městem/městskými částmi. Aktivity plánu cílí na plošnou připravenost a schopnost škol na území města Brna realizovat kvalitní inkluzivní vzdělávání. Školy, které dosud nevzdělávaly děti nebo žáky se sociálním znevýhodněním, tak budou připraveny na práci s dětmi a žáky z cílové skupiny, kteří na tyto školy mohou nastoupit například při změnách v oblasti bydlení. Školy budou připraveny i na vzdělávání dětí cizinců, jejichž počet může ve městě Brně narůstat.

Základ pro realizaci jednotlivých priorit v oblasti vzdělávání, identifikovaných Pracovní skupinou tvoří projekty statutárního města Brna v Operačním programu Vývoj, výzkum, vzdělávání (OP VVV), zaměřené na rovný přístup ke vzdělávání pro všechny žáky a na podporu dětí a žáků ohrožených školním neúspěchem. Statutární město Brno již v oblasti vzdělávání realizovalo rozsáhlý projekt ve prospěch městem a městskými částmi zřizovaných základních škol, a to ve výzvě č. 46 Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Cílem projektu byla podpora žáků ohrožených školním neúspěchem a/nebo předčasným odchodem ze vzdělávání. Realizace projektu byla z pohledu zapojených škol, pedagogů, žáků a jejich rodičů natolik úspěšná, že se vedení města Brna rozhodlo dále podporovat úspěšné aktivity na všech zapojených školách a hradí je po ukončení financování projektu ze svých vlastních zdrojů. Lze tedy konstatovat, že statutární město Brno v oblasti podpory žáků ohrožených školním neúspěchem zaujímá naprosto unikátní postavení, neboť práci s těmito žáky podporuje již před sestavením strategického plánu sociálního začleňování.

Shrnutí

- Statutární město zřizuje samo nebo prostřednictvím svých městských částí celkem 137 mateřských škol (z toho počtu je 23 škol součástí škol základních) a 66 základních škol.
- Ve školním roce 2014/2015 mateřské školy navštěvovalo celkem 11 507 dětí, v základních školách se vzdělávalo celkem 27 451 žáků.
- Ve dvou třetinách MŠ nejsou děti ohrožené školním neúspěchem nijak systematicky sledovány.
- Většina pedagogických pracovníků MŠ dosud neabsolvovala žádné vzdělávání v oblasti inkluze, práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami apod.
- Všechny ZŠ mají alespoň minimální zkušenost s inkluzivním vzděláváním.
- Základní problém je spatřován v nárůstu počtu dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a v nedostatečné odborné přípravě pedagogů (přetíženost pedagogů).
- Nefungující komunikační prostor mezi ZŠ a rodiči, klesající zájem rodičů o spolupráci se školou.
- Naprostá většina mateřských a základních škol vidí jako potřebné personální posílení pedagogických sborů (zejména na pozicích asistentů pedagoga a odborných pozicích na školních poradenských pracovištích).

14.2 Analýza problémů a jejich příčin

SWOT analýza shrnuje výsledky dotazníkového šetření provedeného Odborem školství, mládeže a tělovýchovy Magistrátu města Brna. Šetření bylo provedeno v základních a mateřských školách zřizovaných statutárním městem Brnem a jeho městskými částmi.

Silné stránky	Slabé stránky
• **Školní poradenská pracoviště ve velké části ZŠ.** • Podpora práce pedagogů (předmětové skupiny, metodická podpora). • **Dobrá spolupráce mezi pedagogy.** • Práce s klimatem ve třídách a ve škole. • **Snaha o individualizaci vzdělávání.** • Vzdělávací programy.	• **Vysoké počty dětí/žáků ve třídách.** • Velká koncentrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v některých třídách a školách. • **Nízký počet asistentů pedagoga.** • Nedostatek odborných pracovníků na školách – speciální pedagog, psycholog. • **Malé zastoupení mužů v pedagogických kolektivech.** • Nezkušenost začínajících pedagogů v práci s dětmi a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. • **Nezájem rodičů o vzdělání svých dětí, nedostatečná spolupráce rodičů se školou.** • Špatná komunikace s rodiči.
Příležitosti	**Hrozby**
• **Provázání aktivit v oblasti vzdělávání a v oblasti sociální.** • Podpora žáků ohrožených školním neúspěchem ze strany Statutárního města Brna. • **Společné projekty pro školy z úrovně statutárního města Brna.** • Využití projektů statutárního města Brna k podpoře a rozvoji spolupráce s rodiči. • **Kvalitní vzdělávání pedagogů zaměřené na práci s dětmi a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.** • Zapojení studentů pedagogických oborů na místa asistentů pedagoga. • **Spolupráce s jinými subjekty – NNO, poradenská pracoviště, další organizace.** • Spolupráce a podpora ze strany zřizovatele. • **Spolupráce mezi školami, síťování škol.**	• **Možný nedostatek finančních prostředků na realizaci podpůrných opatření pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.** • Fluktuace asistentů pedagoga. • **Syndrom vyhoření u pedagogů a pokles jejich motivace.** • Pokračující pokles zájmu rodičů o spolupráci se školou a o prospěch svých dětí. • **Přenášení odpovědnosti ve vzdělávání ze strany rodičů na školu.** • Nedůslednost ze strany rodičů. • **Narůstající počet dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v oblasti poruch učení.** • Narůstající počet dětí a žáků se sociálním znevýhodněním. • **Vzrůstající negativní projevy žáků a pokles jejich motivace ke vzdělávání.**

14.3 Návrhová část

Projektové aktivity statutárního města Brna budou realizovány ve spolupráci s neziskovými organizacemi, které na území města nabízí neformální a zájmové vzdělávání, neformální předškolní vzdělávání, případě volnočasové aktivity pro děti a žáky z cílové skupiny. Projektové aktivity statutárního města Brna budou k naplnění cílů dále doplněny aktivitami nestátních neziskových organizací a projekty zjednodušeného financování jednotlivých škol, tzv. šablon. Ty budou školy moci čerpat v rámci OP VVV a podpoří zejména kvalitu vzdělávání, osobnostně-sociální a profesní rozvoj pedagogických pracovníků a vedoucích pracovníků škol a umožní školám na určitou dobu personální posílení pozicemi školních poradenských pracovišť v souvislosti s praktickou aplikací § 16 školského zákona, který vstupuje v platnost 1. 9. 2016.

V OP VVV budou v rámci tzv. šablon poprvé podpořeny mateřské školy. Vzhledem k tomu, že se zástupci mateřských škol velmi často obávají čerpání finančních prostředků v projektech, z důvodu nezkušenosti a obav z přílišné administrativní zátěže, je statutární město Brno připraveno mateřské školy metodicky podpořit při čerpání a administraci tzv. šablon tak, aby školy mohly využít co největší množství finančních prostředků, na které mají v rámci šablon nárok.

Město Brno zároveň metodicky podpoří školy v čerpání tzv. šablon tak, aby se například při osobnostně sociálním a profesním rozvoji pedagogických pracovníků aktivity šablon nepřekrývaly s aktivitami jiných projektů, zejména v rámci projektu na tvorbu Místního akčního plánu a ve vlastních projektech města. Účelem této podpory je koordinace aktivit na území Brna tak, aby bylo plnění cílů SPSZ co nejefektivnější.

K efektivitě naplňování cílů SPSZ přispějí i aktivity projektu statutárního města Brna na tvorbu Místního akčního plánu, jehož povinnými prioritními oblastmi jsou kvalita, inkluze a dostupnost předškolního vzdělávání; péče, čtenářská a matematická gramotnost v základním vzdělávání a v neposlední řadě i inkluzivní vzdělávání a podpora dětí a žáků ohrožených školním neúspěchem.

Strategický plán sociálního začleňování se cíleně nezabývá středoškolským vzděláváním, neboť statutární město Brno není zřizovatelem středních škol. Nicméně zástupci města jsou si vědomi významu získání středoškolského vzdělání, zejména v případě žáků ohrožených školním neúspěchem, proto je jedním z cílů SPSZ soustředěná podpora žáků druhého stupně základních škol a jejich rodičů za účelem smysluplné volby povolání a příprava žáků na přechod na střední školu.

Cíle definované v rámci kapitoly Vzdělávání směřují ke všem dětem a žákům ohrožených školním neúspěchem, se zvláštním zřetelem na děti a žáky ze sociálně vyloučeného prostředí. Aktivity ve všech třech prioritách v oblasti vzdělávání jsou navíc koncipovány tak, aby v případě potřeby sloužily všem dětem a žákům, což lze využít i v rámci informační kampaně pro veřejnost.

V rámci činnosti pracovní skupiny Vzdělávání byly identifikovány tyto priority:

1. **Rovný přístup k předškolnímu vzdělání.**
2. **Rovný přístup k základnímu vzdělání.**
3. **Volnočasové aktivity a zájmové vzdělávání.**

VZDĚLÁVÁNÍ

Rovný přístup k předškolnímu vzdělávání

Začlenění co nejvyššího počtu dětí do předškolního vzdělávání ve věku od 3 let.

Plošná podpora všech mateřských škol zřizovaných statutárním městem Brnem/městskými částmi s cílem rovného přístupu k předškolnímu vzdělávání a zvýšení inkluzivity mateřských škol.

Rovný přístup k základnímu vzdělávání

Plošná podpora všech základních škol zřizovaných statutárním městem Brnem/městskými částmi s cílem rovného přístupu k základnímu vzdělávání a zvýšení inkluzivity základních škol .

Podpora žáků základních škol při smysluplném přechodu na střední školy, kariérní poradentsví.

Systematická práce s rodinami za účelem motivace ke vzdělávání dětí.

Volnočasové aktivity a zájmové vzdělávání

Zajištění možnosti smysluplného trávení volného času dětí a žáků ze sociálně vyloučeného prostředí a s tím spojená prevence patologických jevů.

Přehled priorit a cílů

Priorita č. 1: Rovný přístup k předškolnímu vzdělávání

První prioritou v oblasti vzdělávání je zajištění dostupnosti předškolního vzdělávání pro všechny děti s cílem úspěšného nástupu do základní školy. Je nutné zabránit vzniku obtížně překonatelných rozdílů mezi dětmi už v době nástupu k plnění povinné školní docházky. Priorita se opírá o význam předškolního vzdělávání, zaměřuje se na zvyšování kvality předškolního vzdělávání a na práci s rodinou. Podmínky výzev OP VVV v oblasti inkluzivního vzdělávání umožní propojení aktivit předškolních klubů provozovaných nestátními neziskovými organizacemi, příspěvkovou organizací DROM zřizovanou městskou částí Brno-sever s aktivitami statutárního města Brna na podporu mateřských škol, což v oblasti předškolního vzdělávání sociálně znevýhodněných dětí bude znamenat vytvoření komplexního nástroje pro účinnou podporu. Cíle priority budou realizovány prostřednictvím projektu města Brna ve spolupráci s neziskovými organizacemi, případně doplňujícími projekty NNO.

Cíle:

1. ***Začlenění co nejvyššího počtu dětí do předškolního vzdělávání ve věku od 3 let.***

Předškolní vzdělávání napomáhá snižování handicapu dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí, na druhou stranu jsou to často právě děti pocházející z málo podnětného prostředí, včetně dětí ze sociálně znevýhodněných rodin, které se předškolního vzdělávání neúčastní a jejich znevýhodnění se při nástupu na základní školu ještě zvyšuje. Proto je potřebné zapojit do předškolního vzdělávání co nejvyšší počet dětí ještě před posledním ročníkem předškolního vzdělávání, který hodlá MŠMT zavézt jako povinný a již podniká příslušné legislativní kroky.

Typové aktivity:

- vytvoření sítě partnerů: Statutární město Brno, MČ, OSPOD, NNO, ÚP, ZŠ/MŠ v roli vzdělávacích center, lékaři, poradenská pracoviště;
- vytvoření pravidel pro každoroční terénní monitoring za účelem zjišťování počtu dětí od 3 let, které nejsou zapojeny do předškolního vzdělávání;
- práce s rodinami: vzdělávání rodiny, posilování rodičovských kompetencí, motivace rodiny ke vzdělávání, adaptační programy v MŠ, podpora aktivního zapojení rodin do činnosti MŠ, osvěta rodičů k přechodu na základní školu, ke spádovosti základních škol;
- spolupráce s NNO, které poskytují předškolní vzdělávání dětí ze sociálně vyloučeného prostředí;

- zajištění informovanosti MŠ v oblasti možnosti odpuštění školného pro děti ze sociálně slabých rodin, přesměrování přídavku na dítě v případě zanedbávání předškolního vzdělávání apod., zajištění informovanosti MŠ k možnostem spolupráce s pracovníky Odboru sociální péče, OSPOD, NNO atd.

Realizační karta – vzdělávání						
Priorita 1.	Rovný přístup k předškolnímu vzdělávání					
Cíl 1.1	Začlenění co nejvyššího počtu dětí do předškolního vzdělávání od 3 let					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Začlenění co nejvyššího počtu dětí do předškolního vzdělávání od 3 let	2016–2019	NNO	46 osob (36 dětí a žáků, 10 rodiče)	0	0	7.115.000 Kč
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPVVV			
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města			
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Závěrečná evaluace			

2. Plošná podpora všech mateřských škol zřizovaných statutárním městem Brnem/městskými částmi s cílem rovného přístupu k předškolnímu vzdělávání a zvýšení inkluzivity mateřských škol.

Zvýšení kvality předškolního vzdělávání je dalším z cílů v oblasti předškolního vzdělávání. Mateřské školy budou personálně posíleny formou tzv. školního asistenta, kterého umožňují podmínky výzev OP VVV.

Personální podpora MŠ bude kromě podpory práce v mateřské škole znamenat také prostor pro to, aby se pedagogové mohli účastnit vzdělávání za účelem posílení své odbornosti a zvyšování kvalifikace. Vzhledem k pracovní době mateřských škol je pro pedagogické sbory bez personální podpory velmi obtížné se do jakékoli formy vzdělávání zapojit.

Pedagogové mateřských škol absolvují vzdělávání v oblasti ověřených metod podporujících inkluzivní vzdělávání, vzdělávání v oblasti prevence řečových vad, v oblasti práce s dětmi s odlišným mateřským jazykem a nedokonalou znalostí českého jazyka. Velký důraz bude kladen na posílení podpory dětí v posledním ročníku předškolního vzdělávání z důvodu usnadnění přechodu na základní školu.

Zvyšování inkluzivity mateřských škol bude také podpořeno z úrovně MŠMT ve formě tzv. šablon, tj. zjednodušených projektů v rámci OP VVV, kdy budou mít mateřské školy poprvé možnost čerpat finanční prostředky ze strukturálních fondů pro vlastní rozvoj a zvyšování kvality vzdělávání.

Typové aktivity:

- personální podpora všech MŠ;
- zajištění pozice logopedického asistenta ve všech MŠ;
- posílení poradenské činnosti v MŠ;
- posílení polytechnického vzdělávání v MŠ;
- zapojení všech MŠ do webové aplikace statutárního města Brna z výzvy 46 v OP VK: sledování a vyhodnocování aktivit, sběr dat, sledování a vyhodnocování inkluzivity MŠ;
- udržení plošné elektronické podpory zápisu do MŠ na území města Brna;
- vzdělávání pedagogů a vedoucích pracovníků MŠ;
- výměna zkušeností mezi pedagogickými pracovníky MŠ, mezi pedagogickými pracovníky a NNO, metodická podpora inkluzivní práce v MŠ;
- efektivní spolupráce se školskými poradenskými pracovišti ve statutárním městě Brně, prevence zbytečných odkladů školní docházky.

Realizační karta – vzdělávání						
Priorita 1.	Rovný přístup k předškolnímu vzdělávání					
Cíl 1.2	Plošná podpora všech mateřských škol zřizovaných statutárním městem Brnem/městskými částmi s cílem rovného přístupu					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV

Plošná podpora všech mateřských škol zřizovaných Statutárním městem Brno/městskými částmi s cílem rovného přístupu	2016–2019	MMB	12 000 osob (11 200 dětí a žáků, 400 rodičů, 400 pedagogů, 143 institucí)	0	0	80.000.000 Kč
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPVVV			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, ASZ	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, posilování spolupráce přímo projektově zapojených i dalších subjektů školního prostředí, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města			
3. Evaluační fáze	2019	MMB	Závěrečná evaluace			

Priorita č. 2: Rovný přístup k základnímu vzdělávání

Druhou prioritou v oblasti vzdělávání je zajištění rovného přístupu k základnímu vzdělávání pro všechny děti s cílem úspěšného absolvování základní školy, následně úspěšného nástupu na střední školu a účinná podpora žáků ohrožených školním neúspěchem a/nebo předčasným odchodem ze vzdělávání.

Cíle priority budou realizovány prostřednictvím projektu statutárního města Brna ve spolupráci s neziskovými organizacemi a doplňujícími projekty NNO.

Cíle:

1. ***Plošná podpora všech základních škol zřizovaných statutárním městem Brnem/městskými částmi s cílem rovného přístupu k základnímu vzdělávání a zvýšení inkluzivity základních škol.***

Zvýšení inkluzivity základních škol je prvním z cílů v oblasti základního vzdělávání.
Základní školy budou personálně posíleny formou tzv. školního asistenta, případně mentora, kterou umožňují podmínky výzev OP VVV.

Personální podpora ZŠ bude znamenat zvýšenou péči o žáky ohrožené školním neúspěchem na každé škole, aktivity navážou na mentorskou podporu těchto žáků, kterou v současné

době financuje město Brno ze svých vlastních zdrojů. Pedagogové základních škol absolvují vzdělávání v ověřených metodách podporujících inkluzivní vzdělávání, v oblasti práce se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, v oblasti práce s dětmi s odlišným mateřským jazykem a nedokonalou znalostí českého jazyka. Velký důraz bude kladen na posílení podpory žáků na prvním stupni a také v šestém ročníku základního vzdělávání z důvodu usnadnění přechodu na druhý stupeň.

Zvyšování inkluzivity základních škol bude také podpořeno z úrovně MŠMT ve formě tzv. šablon, tj. zjednodušených projektů v rámci OP VVV.

Typové aktivity:

- personální podpora všech ZŠ;
- udržení, příp. posílení stávajících poradenských pracovišť v ZŠ;
- vzdělávání pedagogů a vedoucích pracovníků ZŠ;
- výměna zkušeností mezi pedagogickými pracovníky ZŠ, mezi pedagogickými pracovníky a NNO, metodická podpora inkluzivní práce v ZŠ;
- udržení plošné podpory žáků ohrožených školním neúspěchem a/nebo odchodem ze vzdělávání ve formě mentorské práce na ZŠ, která je v době zpracování Strategického plánu hrazena z finančních prostředků města Brna;
- plošná podpora žáků prvního stupně a šestých ročníků, aby nedocházelo k selhávání ve vzdělávání při přechodu žáků na druhý stupeň;
- zavedení možnosti odpolední domácí přípravy na výuku ve škole pro žáky ze sociálně vyloučeného prostředí, kteří k domácí přípravě nemají vhodné podmínky v rodině;
- na všech ZŠ pokračování práce s webovou aplikací statutárního města Brna z výzvy 46 v OP VK: sledování a vyhodnocování aktivit, sběr dat, nastavení, sledování a vyhodnocování podpory žáků ohrožených školním neúspěchem ZŠ;
- hledání možností financování jízdného v MHD a stravování žáků ze sociálně vyloučeného prostředí ve věku do 15 let: využití Operačního programu potravinové pomoci, sponzoring, zapojení sociálního Nadačního fondu statutárního města Brna;
- využití RVP/ŠVP škol ke zvyšování vlastní odpovědnosti žáků: finanční gramotnost, aktivismus, motivace;
- zavedení plošné elektronické podpory zápisu do ZŠ;
- dodržování vyhlášky o spádovosti ZŠ, v případě změn, dle současné legislativy, spolupráce města Brna a městských částí, ve kterých se nacházejí školy s větším počtem žáků z cílové skupiny, případné další změny spádovosti dle situace v oblasti bydlení (v budoucnu);
- spolupráce statutárního města Brna s městskými částmi, koordinace aktivit v oblasti kapacit škol, počtu žáků z cílové skupiny ve třídách, spolupráce města Brna s městskými částmi při případné optimalizaci škol.

Realizační karta - vzdělávání						
Priorita 2.	Rovný přístup k základnímu vzdělávání					
Cíl 2.1	Plošná podpora všech základních škol zřizovaných Statutárním městem Brnem/městskými částmi s cílem rovného přístupu k základnímu vzdělávání a zvýšení inkluzivity základních škol					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Plošná podpora všech základních škol zřizovaných Statutárním městem Brnem/městskými částmi s cílem rovného přístupu k základnímu vzdělávání a zvýšení inkluzivity základních škol	2016–2019	MMB	27 000 osob (21 600 žáků a dětí, 5 000 rodičů, 400 pedagogů, 73 institucí)	0	0	138.000.000 Kč
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	MMB	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPVVV			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města, posilování kvality základního školství při nastavení systémových opatření zřizovatelem – MMB, posilování spolupráce s dalšími aktéry vzdělávacího prostoru, rozvoj moderní a udržitelné koncepce základního vzdělávání			
3. Evaluační fáze	2019	MMB	Závěrečná evaluace			

2. ***Plošná podpora žáků základních škol při smysluplném přechodu na střední školy, kariérní poradenství.***

Statutární město Brno vzhledem k tomu, že nezřizuje střední školy, nemá možnost přímého vlivu na chod středních škol a na jejich aktivity. Nicméně představitelé města jsou si vědomi důležitosti správné volby povolání a s tím souvisejícím úspěšným dokončením středního

vzdělávání. Na základních školách budou podporovány aktivity související s kariérovým poradenstvím a smysluplným přechodem žáků na střední školy.

Aktivity přímé podpory žáků na středních školách k úspěšnému dokončení studia na středních školách budou realizovány v rámci projektů NNO, které se této oblasti věnují. Statutární město Brno podporuje projektové záměry NNO, které budou tyto aktivity realizovat v partnerství se středními školami na území města, případně i Jihomoravského kraje.

Město Brno bude monitorovat realizaci takového projektu z důvodu získávání zpětné vazby o úspěšnosti žáků při studiu na středních školách a pro případnou korekci nástrojů a metod kariérového poradenství na základních školách.

Typové aktivity:

- systematické kariérní poradenství v posledních ročnících základního vzdělávání, spolupráce se středními školami, odbornými učilišti, zaměstnavateli, s Úřadem práce, Hospodářskou komorou JMK;
- informovanost rodičů o kariérním poradenství;
- navázání spolupráce s odpovědnými zástupci JMK pro oblast středních škol;
- sledování úspěšnosti žáků z cílové skupiny na SŠ a případné úpravy nástrojů a metod kariérového poradenství podle výsledků úspěšnosti.

Realizační karta - vzdělávání						
Priorita 2.	Rovný přístup k základnímu vzdělávání					
Cíl 2.2	Podpora žáků základních škol při smysluplném přechodu na střední školy, kariérní poradenství					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OP VVV
Podpora žáků základních škol při smysluplném přechodu na střední školy, kariérní poradenství	2016–2019	NNO, MMB	250 osob (200 dětí a žáků, 25 pedagogů, 25 rodičů)	0	0	15.000.000 Kč
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			

1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPVVV
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města, propojení prostředí ZŠ a SŠ, spolupráce se zaměstnavateli, posílení spolupráce rodič a škola, posílení participace rodičů na školním prostředí, tvorba metodik a postupů
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Závěrečná evaluace

3. *Systematická práce s rodinami za účelem motivace ke vzdělávání dětí.*

Motivace ke vzdělávání je jedním z důležitých prvků při překonávání školní neúspěšnosti. V sociálně znevýhodněných rodinách často nepatří vzdělání mezi nejvyšší hodnoty a žáci pak většinou přebírají hodnoty své rodiny, kdy nedokážou pochopit, že vzdělávání je prostředkem k budoucímu zlepšování situace své i celé rodiny. Kromě zvyšování motivace ve škole je také nutné pracovat komplexně i s motivací rodin, od oblastí předškolního, základního a středního vzdělávání až po motivaci ke smysluplnému trávení volného času.

Pro naplňování tohoto cíle bude vytvořena síť partnerů: statutární město Brno, MČ, OSPOD, NNO, ÚP, ZŠ v roli vzdělávacích center, lékaři, poradenská pracoviště, jejichž spolupráce bude podporovat rovný přístup ke vzdělávání, zvyšování kvality základních škol a podporovat žáky ohrožené školním neúspěchem a/nebo předčasným odchodem ze vzdělávání. Vznik sítě aktérů bude podpořen také aktivitami projektu města Brna na vytvoření Místního akčního plánu v oblasti vzdělávání, jehož povinnými tématy jsou, jak již bylo uvedeno výše, mj. inkluzivní vzdělávání a čtenářská a matematická gramotnost.

Současně bude podporována práce s rodinou na úrovni základních škol i NNO, i v jejich vzájemné spolupráci. V rámci práce s rodinou dojde k provázání aktivit s Odborem sociální péče MMB. Způsob spolupráce a kontrolní mechanismy mohou být nastaveny a ověřeny v rámci dalších projektů statutárního města Brna.

Typové aktivity:

- vytvoření sítě partnerů: statutární město Brno, OSPOD, NNO, ZŠ v roli vzdělávacích center, lékaři, poradenská pracoviště;
- vytvoření center speciálně pedagogické a individuální podpory pro práci s dětmi a rodinami na ZŠ s vysokým počtem žáků z cílové skupiny;
- práce s rodinami a se žáky v centrech podpory vytvořených v rámci projektu na podporu mateřských škol: vytváření a posilování behaviorálních dovedností,

kompetencí významných pro učení a organizaci školní práce a přípravy na ni, motivace, využití žebříčku hodnot rodiny k motivaci, posilování rodičovských kompetencí, podpora aktivního zapojení rodičů do činnosti školy, apod.;

- využití hodnot rodiny pro motivaci žáků ke vzdělávání, komunitní výchova, přirozené vzory v komunitě, etická výchova;
- spolupráce s NNO, které podporují žáky ZŠ při školní přípravě;
- spolupráce s NNO při informování rodičů;
- zajištění informovanosti ZŠ v oblasti možnosti přesměrování přídavků na dítě v případě zanedbávání školní docházky, neplnění domácí přípravy, chybějících pomůcek apod., zajištění informovanosti ZŠ k možnostem spolupráce s pracovníky Odboru sociální péče, OSPOD, NNO a dalších institucí.

Realizační karta – vzdělávání						
Priorita 2.	Rovný přístup k základnímu vzdělávání					
Cíl 2.3	Systematická práce s rodinami za účelem motivace ke vzdělávání dětí					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti (byty/osoba)**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OP VVV
Systematická práce s rodinami za účelem motivace ke vzdělávání dětí	2016–2019	NNO, MMB	500 osob	0*	0*	0*
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	NNO, MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPVVV či OPZ			
2. Realizační fáze	2017–2019	NNO, MMB, ASZ	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, posílení prostoru a metod síťování služeb, participace cílové skupiny, tvorby metodik a postupů			
3. Evaluační fáze	2019	NNO, MMB	Závěrečná evaluace			

**Vzhledem k charakteru aktivity (překryv části činností) je naplnění indikátorů zahrnuto do alokace jiné související priority či cíle (kapitola Zaměstnanost, priorita a cíl – 1.4, kapitola Rodina a zdraví, priorita a cíl – 2.2).*

Priorita č. 3: Volnočasové aktivity a zájmové vzdělávání

Třetí prioritou v oblasti vzdělávání je oblast volnočasových aktivit a zájmového vzdělávání za účelem smysluplného trávení volného času dětí a žáků. Část aktivit se úzce prolíná s oblastí prevence. Cíle priority by měly být realizovány prostřednictvím projektu statutárního města Brna ve spolupráci s neziskovými organizacemi a doplňujícími projekty NNO, případně dalších organizací. Z úrovně MŠMT dosud není jasné, v jakých výzvách bude možné cíl priority realizovat, některé aktivity je ale možné zařadit do projektu města Brna v oblasti základního vzdělávání v prioritě č. 2.

Cíle:

1. ***Zajištění možnosti smysluplného trávení volného času dětí a žáků ze sociálně vyloučeného prostředí a s tím spojená prevence patologických jevů.***

Typové aktivity:

- zajištění celodenního programu na školách s větším počtem žáků ze sociálně vyloučeného prostředí s cílem možnosti přípravy na výuku, doučování, zájmového vzdělávání a volnočasových aktivit;
- vytvoření realistické nabídky zájmového vzdělávání a volnočasových aktivit na ZŠ, využití kapacit příspěvkových organizací města (např. Dům umění, Hvězdárna, dopravní hřiště apod.);
- spolupráce s NNO, které realizují volnočasové aktivity a zájmové vzdělávání pro děti a žáky ze sociálně vyloučeného prostředí;
- ve spolupráci škol a NNO podpora aktivního zapojení rodičů do celodenních aktivit škol a aktivit NNO;
- zajištění nabídky prázdninových aktivit vzhledem k tomu, že prázdniny představují vysoce rizikové období pro rozvoj nebo nárůst sociálně patologických jevů: příměstské a pobytové tábory, pravidelné aktivity pro děti a žáky v NZDM a v dalších klubech NNO;
- podpora metodiků prevence školních poradenských pracovišť na ZŠ;
- realizace preventivních programů na ZŠ, např. protidrogová problematika, zdravotní prevence, dluhová prevence – finanční gramotnost apod.;
- možnost spolupráce s NNO, které realizují preventivní programy pro děti a žáky a programy na podporu pedagogů.

Realizační karta - vzdělávání						
Priorita 3.	Volnočasové aktivity a zájmové vzdělávání					
Cíl 3.1	Zajištění možnosti smysluplného trávení volného času dětí a žáků ze sociálně vyloučeného prostředí a s tím spojená prevence patologických jevů.					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti (byty/osoba)**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
Zajištění možnosti smysluplného trávení volného času dětí a žáků ze sociálně vyloučeného prostředí a s tím spojená prevence patologických jevů	2016–2019	MMB	1500 osob (1400 dětí a žáků, 100 pedagogů, 70 institucí)	0	0	47.000.000 Kč
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPVVV			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, ASZ	Realizace projektu dle typových aktivit, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, posílení spolupráce vybraných institucí, posílení participace cílové skupiny při tvorbě příležitostí volnočasových aktivit			
3. Evaluační fáze	2019	MMB	Závěrečná evaluace			

15 Tematická kapitola – Bydlení

Vize:

„V roce 2025 se budou lidé v Brně jen výjimečně dostávat do situace bytové nouze, pokud se do této situace přece jen dostanou, nebudou v této situaci muset být dlouhodobě a nebudou se do ní dostávat opakovaně.“

Motto: „Důstojné bydlení je základ.“

15.1 Analytická část

Analytická část je založena na dvou zdrojích – jednak na (především kvantitativních) datech, která jsme za tímto účelem shromáždili, a jednak na diskusích v Pracovní skupině bydlení, která se scházela pravidelně každý týden od května do června 2015 a zabývala se postupně tématy (1) ukončování a prevence bezdomovectví rodin s dětmi, (2) ukončování a prevence bezdomovectví jednotlivců, (3) bytový fond a (4) koncept sociálního mixu/desegregace, podpora dobrých sousedských vztahů a řešení konfliktů v sousedství. V analytické části věnujeme pozornost dvěma širším tématům – otázce dostupnosti standardního (důstojného, přiměřeného, nesegregovaného) bydlení pro cílovou skupinu a dále základnímu popisu cílové skupiny.

Struktura bytového fondu v Brně a struktura bytového fondu ve vlastnictví města Brna

Podle údajů z posledního Sčítání lidu, domů a bytů byl v roce 2011 bytový fond v Brně tvořen celkem 177 465 byty, z toho 163 596 bytů bylo obydlených a 13 869 neobydlených. Z obydlených bytů se jich 33 207 nacházelo v rodinných domech a 128 761 v bytových domech[27].

Město Brno je specifické velkým podílem bytů, které neprivatizovalo a ponechalo je ve svém majetku. V tom tkví významný potenciál pro řešení situace domácností, jež se nacházejí v bytové nouzi. Ke konci roku 2014 vlastnilo město 29 333 bytů[28]. Z tohoto počtu bylo 746 bytů neobydlených (z velké části šlo o byty v domech, jež potřebují kompletní rekonstrukci). S výjimkou 545 bytů jsou všechny městské byty svěřeny do správy jednotlivým městským částem. Počty bytů spravovaných městskými částmi se velmi liší. Jedenáct městských částí nespravuje žádné městské byty nebo jich spravuje velmi málo (méně než 50). Naopak jedenáct městských částí spravuje více než 1 000 bytů, z toho čtyři městské části (Brno-sever, Brno-střed, Brno-Židenice a Brno-Líšeň) spravují každá více než 2 000 bytů. Nejvíce neobydlených městských bytů se nachází v městských částech Brno-střed (494), Brno-sever (133) a Líšeň (59).

Dostupnost nájemního bydlení pro lidi v bytové nouzi

Kompetence města a městských částí v bytové politice jsou vymezeny Statutem města Brna. Zatímco město má koncepční roli a nastavuje základní pravidla pronájmu bytů, městské části zabezpečují pronájem v souladu s pravidly stanovenými městem a stanovují kritéria pro výběr žadatele. Již obecná Pravidla pronájmu bytů obsahují některá ustanovení (např. o podmínce pětileté bezdlužnosti[29]), která fakticky vylučují část cílové skupiny z možnosti

[27]Viz Český statistický úřad (2013): *Bytový fond a výstavba bytů v městských částech Brna.* Dostupné na: https://www.czso.cz/documents/11280/25897005/byty_brno_2015.pdf/a45df075-dee6-475a-a1a4-019faa2e654c.

[28]Detailní informace k městskému bytovému fondu najdete v příloze č. 2.

[29]Zadluženost je přitom jednak nejčastější příčinou ztráty bydlení, jednak největší bariérou v návratu do standardního bydlení. Srovn. Lux, Martin – Martina Mikeszová (2013): The role of a credit trap on paths to homelessness in the Czech Republic. *Journal of European Social Policy*, 23(2): 210–223.

získat městský byt. Další jsou vyloučeni na základě různě přísných kritérií jednotlivých městských částí.

Stávající pravidla dávají městu právo obsadit z důvodů hodných zvláštního zřetele (v celoměstském zájmu) část bytů, které se uvolní[30]. V celoměstském zájmu mohou být mj. poskytnuty byty (1) vybraným institucím poskytujícím sociálně integrační služby pro chráněné bydlení jejich klientů, (2) osobám, které ukončily svůj pobyt v dětském domově nebo v zařízení pro poskytování pěstounské péče a (3) žadatelům o sociální byt[31].

Všechny tyto možnosti jsou městem využívány, nikoli ale v takovém rozsahu, aby to řešilo zásadním způsobem situaci lidí v bytové nouzi (v předchozích třech letech bylo přiděleno celkem pouze 40 sociálních bytů /se sníženým nájemným/, ačkoliv poptávka po nich byla řádově vyšší). Některé skupiny jsou navíc z této možnosti (jak jsme zmínili výše) vyloučeny a nezbývá jim jiná možnost, než se pokoušet najít bydlení na volném trhu, kde ale narážejí na bariéry finanční nedostupnosti (kauce, provize realitním kancelářím) a diskriminace. Obecně platí (a potvrzují to i brněnští sociální pracovníci), že zakázky zprostředkování bydlení patří mezi ty dlouhodobě nejméně úspěšné[32]. V důsledku toho bydlí mnoho domácností dlouhodobě buď v nekvalitním nájemním bydlení (často v přelidněných bytech u příbuzných) v sociálně vyloučených lokalitách, nebo v komerčních ubytovnách[33].

Lidé v bytové nouzi (popis cílové skupiny)

V Brně je jednou za čtyři roky zjišťován počet lidí bez domova. Naposledy tomu tak bylo na jaře roku 2014, kdy bylo „sečteno“ celkem 1 950 lidí bez domova včetně 303 dětí.[34] Zhruba 70 % sečtených lidí bez domova byli muži, 30 % ženy. Základní strukturu lidí bez domova podle toho, v jaké situaci se nacházeli v okamžiku sčítání, zobrazuje následující tabulka.

[30]Město takto může obsadit maximálně 20 % bytů uvolněných v dané městské části v příslušném kalendářním roce.

[31]Sociální byty (v dikci stávajících *Pravidel pronájmu*) jsou byty určené pro bydlení osob s nízkými příjmy. Každoročně se rozhodnutím Rady města Brna stanovuje počet bytů, které budou pronajaty městem jako sociální. Městské části (MČ) mají možnost navrhnout městu uvolněné byty jako sociální. Výběr žadatelů provádí MČ podle kritérií schválených zastupitelstvem MČ ze žadatelů zařazených v seznamu žadatelů MČ. Město následně provede výběr ze žadatelů navržených MČ losem. Nájemní smlouvu s vylosovaným žadatelem uzavírá MČ. Město poskytuje MČ kompenzaci rozdílu mezi nájemným ze sociálního bytu a běžným nájemným v městské části.

[32]Srovn. Lux, Martin a kol. (2010): ***Podpora dostupnosti bydlení pro lidi akutně ohrožené sociálním vyloučením – mezinárodní perspektiva a návrhy opatření v ČR.*** **Praha: Sociologický ústav AV ČR. Str. 45.**

[33]Jak bylo uvedeno v úvodní analýze sociálního vyloučení v Brně, sociální vyloučení je ve městě rozloženo značně nerovnoměrně – všech sedm velkých sociálně vyloučených lokalit, jakož i téměř všechny menší, jsou koncentrovány v pěti městských částech (Brno-sever, Brno-střed, Brno-jih, Královo Pole a Židenice), jež patří – s výjimkou městské části Brno-střed – k největším (nejlidnatějším) městským částem.

[34] Viz MMB (2014): *Zjišťování počtu lidí bez domova v Brně.* Brno: MMB. Dostupné na: http://www.armadaspasy.cz/sites/default/files/projects/brno_sb2014.pdf.

Tabulka č. 12: Výsledky zjišťování počtu lidí bez domova v Brně (2014)

Situace	Počet osob
Lůžková sociální zařízení	482
Noční krizová centra	33
Komerční ubytovny	689
Jiné instituce	231
Lidé venku	515
celkem	**1950**

Zjištěná data přinesla několik důležitých informací – především o nárůstu počtu lidí bez domova oproti sčítáním v předchozích letech a dále o výrazném nárůstu počtu lidí žijících v komerčních ubytovacích zařízeních.

Uživatelé pobytových zařízení sociálních služeb

Důležitá data o uživatelích vybraných pobytových sociálních služeb (azylových domů a domů na půl cesty) se podařilo získat díky spolupráci s jednotlivými poskytovateli. Takových zařízení se na území města Brna nachází celkem 18 (14 AD a 4 DPC). Souhrnná kapacita azylových domů[35] je 621 míst. K 31. 12. 2014 byla naplněna zhruba z 95 %. Dalších 211 zájemců o službu bylo v uvedeném roce z různých důvodů odmítnuto a 111 uživatelům byl pobyt ukončen v důsledku neplnění smluvních podmínek. Celkem 8 zařízení je určeno rodinám (resp. rodičům s dětmi). Zbylá zařízení poskytují služby jednotlivcům.

Z hlediska řešení bytové nouze (nebo naopak její reprodukce) je důležité prozkoumat strukturu odchodů z pobytových zařízení sociálních služeb. V roce 2014 opustilo azylové domy celkem 559 osob. Z toho 150 jich přešlo do nájemního bydlení, dalších 86 se nastěhovalo k někomu do bytu (z toho 4 se vrátili do svého původního domova). Ve 177 případech setrvali klienti po odchodu z azylového domu v situaci bezdomovectví (tzn. přešli na ubytovnu, do jiného pobytového zařízení sociálních služeb, na ulici nebo do nějaké instituce – např. psychiatrie, vězení). Přinejmenším ve třetině případů nepomáhají pobytové sociální služby k vyřešení bytové nouze svých uživatelů (ve skutečnosti bude podíl ale výrazně vyšší, neboť o 115 klientech nemají poskytovatelé služeb informace a ani nastěhování k někomu do bytu nepředstavuje vždy stabilní řešení bytové nouze). Hlavním důvodem není malá snaha (ať již na straně uživatelů nebo pracovníků služeb), ale nedostatek bytů, jež by byly pro tuto cílovou skupinu dostupné.

Počet a základní charakteristika ubytovacích zařízení v Brně

Jak bylo uvedeno výše, nejvíce lidí bez domova žije v komerčních ubytovnách. Na území města Brna se podle informací Úřadu práce nachází téměř 80 ubytovacích zařízení. Ne všechna tato zařízení jsou ovšem (aktuálně) místy, kde žijí lidé z cílové skupiny

[35]Data o domech na půl cesty nemáme kompletní, proto je zde dále neanalyzujeme.

Strategického plánu sociálního začleňování. Některé z nich jsou využívány jako dočasné ubytování pro pracovníky firem (ať již tuzemské či zahraniční). Vhodným indikátorem, zda je ta či která ubytovna místem, kde žijí lidé z cílové populace, je informace o tom, zda jsou do ní vypláceny (ve významnějším počtu) doplatky na bydlení. Úřad práce doplatek vyplácel na jaře 2015 do zhruba 60 ubytoven. Do celkem 38 ubytoven bylo vypláceno více než 5 doplatků, do 20 ubytoven pak více než 15 doplatků (v nich šlo celkem o 560 doplatků ze 770). Těchto 20 větších ubytoven (ve smyslu ubytovávání většího počtu lidí z cílové skupiny) se nachází v 9 městských částech. Nejvíce jich je v Brně-střed (5), v Židenicích (4), Maloměřicích (3) a na Brně-Jih (3). Po jedné velké ubytovně se pak nachází v městských částech Líšeň, Řečkovice, Bohunice, Slatina a Tuřany. Jak jsme zmínili výše, na aktualizovaný seznam sociálně vyloučených lokalit bylo zařazeno také 9 brněnských ubytoven. Při šetření, které na jaře provedl Odbor sociální péče MMB, bylo identifikováno celkem 16 ubytoven, kde tvoří většinu ubytovaných Romové. V případě 10 ubytoven pak tvořily 50 a více procent ubytovaných rodiny s dětmi. Většina těchto ubytoven měla naplněné kapacity z 90 a více procent.[36]

Počet vystěhovaných domácností a počet domácností dlužících na nájemném

Data o počtu domácností žijících v nejistém bydlení (ohrožených jeho ztrátou) se nepodařilo získat.[37] Máme nicméně alespoň dílčí informace o počtech lidí, kteří byli vystěhováni z bytu. Neznáme počty nájemníků vystěhovaných z bytů soukromými vlastníky, jen data o počtech lidí vystěhovaných z městských bytů, stejně jako o těch, kterým to hrozí. V posledních třech letech (2012 – 2014) bylo z městských bytů vystěhováno (v důsledku výpovědi či neprodloužení nájemní smlouvy pro neplnění smluvních podmínek) mezi 175 a 227 domácnostmi s tím, že tento počet postupně narůstá. V červenci 2015 v městských bytech navíc žilo téměř 2 500 domácností dlužících na nájemném, z nichž část je rovněž ohrožena ztrátou bydlení. Pozoruhodné je, že pouze 308 z dlužících domácností má sestavený splátkový kalendář[38].

O struktuře celého souboru zadlužených domácností (pokud jde o výši dluhu) nemáme bohužel informace, ilustrativní jsou ale data o dlužnících městské části Brno-střed[39]. K 31. 12. 2014 bylo obsazených celkem 4 150 bytových jednotek svěřených městem této městské části do správy[40]. Z tohoto počtu bylo celkem 237 dlužníků (tj. necelých 6 %).

[36]Detailnější analýzu dat získaných ve zmíněném šetření nebylo možné provést kvůli jejich neúplnosti a nejednotnosti při vyplňování záznamových archů.

[37]Neexistuje žádný spolehlivý jednoduše vyhodnotitelný zdroj dat o této skupině lidí. Srovn. Kuchařová, V. a kol. (2015): *Vyhodnocení dostupných výzkumů a dat o bezdomovectví v ČR a návrhy postupů průběžného získávání klíčových dat.* Praha: VÚPSV. Str. 118 – 134.

[38]Informace o počtech vystěhovaných a zadlužených v jednotlivých městských částech naleznete v příloze č. 2.

[39]Zdroj: Správa nemovitostí Městské části Brno-střed.

[40]Včetně těch, kterým již smlouva skončila - ale z nějakého důvodu byt neuvolnili (např. žádají o prodloužení, čekají na exekuci, umřeli a ještě není dědické řízení).

Tabulka č. 13: Struktura dlužníků v bytech spravovaných městskou částí Brno-střed

Výše dluhu	Počet dlužníků	Podíl z celkového počtu dlužníků (v %)
Méně než 10 tisíc Kč	68	29
10 tisíc až 50 tisíc Kč	73	31
Více než 50 tisíc Kč	96	40
Celkem	**237**	**100**

Necelých 30 % dlužníků dlužilo malé částky (do 10 tisíc). Šlo nejčastěji o jednorázové nedoplatky za vyúčtování služeb. Naopak 40 % dlužníků dlužilo více než 50 tisíc. V těchto případech se jednalo o dlouhodobě vedené soudní spory, kdy již není platná nájemní smlouva, ale byt ještě nebyl vyklizen.

Pokud bychom předpokládali, že struktura dlužníků ve všech městských bytech je podobná té, kterou známe z městské části Brno-střed, tedy že zhruba třetina jich dluží méně než 10 tisíc, třetina mezi 10 a 50 tisíci a třetina více než 50 tisíc, pak by se jednalo o zhruba 830 dlužníků v každé z těchto kategorií. Tato data jsou důležitá vzhledem k vývoji nástrojů prevence ztráty bydlení.

Odhad velikosti cílové skupiny

Celkový počet lidí, kteří v Brně žijí v situaci bytové nouze, neznáme. Na základě dostupných dat však můžeme učinit kvalifikovaný odhad počtu rodin s dětmi v situaci bezdomovectví (tj. v pobytových zařízeních sociálních služeb nebo v ubytovnách) – jedná se o zhruba 250 rodin[41]. Další stovky rodin pak žijí v nejistém bydlení (hrozí jim vystěhování) nebo v nevyhovujícím bydlení (v přeplněných bytech či v bytech, jež jsou ve stavu nevhodném pro bydlení). K tomu je třeba připočíst až 1 500 jednotlivců, kteří jsou bez domova a další stovky, možná tisíce těch, kteří bydlí v nejistém či nevyhovujícím bydlení. Neznáme ani počet brněnských domácností, které jsou nepřiměřeně zatíženy náklady na bydlení (tato skupina se bude jistě z části překrývat se skupinou zadlužených domácností).

[41]Zdroj: Informace od poskytovatelů sociálních služeb a informace o počtech vyplacených doplatků na bydlení rodinám s dětmi v ubytovnách, jež poskytl Úřad práce.

Shrnutí

- Město Brno je specifické velkým podílem bytů, které neprivatizovalo a ponechalo je ve svém majetku. Ke konci roku 2014 vlastnilo město 29 333 bytů. Z tohoto počtu bylo 746 bytů neobydlených (z velké části šlo o byty v domech, jež potřebují kompletní rekonstrukci).
- Platná Pravidla pronájmu bytů obsahují některá ustanovení (např. o podmínce pětileté bezdlužnosti), která fakticky vylučují část cílové skupiny z možnosti získat městský byt.
- Domácnostem, které nesplňují podmínky pro získání pronájmu městského bytu, nezbývá jiná možnost, než se pokoušet najít bydlení na volném trhu, kde ale narážejí na bariéry finanční nedostupnosti (kauce, provize realitním kancelářím) a diskriminace. V důsledku toho bydlí mnoho domácností dlouhodobě buď v nekvalitním nájemním bydlení (často v přelidněných bytech u příbuzných) v sociálně vyloučených lokalitách, anebo v komerčních ubytovnách.
- Nejvíce lidí bez domova žije v komerčních ubytovnách. Ve městě existuje celkem 20 větších ubytoven (ve smyslu ubytovávání většího počtu lidí z cílové skupiny). Tyto ubytovny se nachází v 9 městských částech. Bylo identifikováno celkem 16 ubytoven, kde většinu ubytovaných tvoří Romové. V případě 10 ubytoven pak tvoří 50 a více procent ubytovaných rodiny s dětmi.
- Kolem 500 lidí bez domova využívá pobytových sociálních služeb (azylových domů a domů na půl cesty). Více než 200 zájemců o službu bylo v roce 2014 z různých důvodů odmítnuto. Více než 100 uživatelům byl pobyt ukončen v důsledku neplnění smluvních podmínek.
- Přinejmenším ve třetině případů se uživatelé pobytových sociálních služeb po odchodu ze zařízení nedostali z bytové nouze.
- V posledních třech letech (2012 – 2014) bylo z městských bytů vystěhováno (v důsledku výpovědi či neprodloužení nájemní smlouvy pro neplnění smluvních podmínek) mezi 175 a 227 domácnostmi.
- V červenci 2015 žilo v městských bytech téměř 2 500 domácností dlužících na nájemném, z nichž část je rovněž ohrožena ztrátou bydlení. Odhadujeme, že zhruba jedna třetina dluží do 10 tisíc Kč, třetina mezi 10 a 50 tisíci Kč a třetina více než 50 tisíc Kč.
- Podle kvalifikovaného odhadu žije v Brně v situaci bezdomovectví (tj. v pobytových zařízeních sociálních služeb nebo v ubytovnách) zhruba 250 rodin. Další stovky rodin pak žijí v nejistém bydlení (hrozí jim vystěhování) nebo v nevyhovujícím bydlení (v přeplněných bytech či v bytech, jež jsou ve stavu nevhodném pro bydlení). K tomu je třeba připočíst až 1 500 jednotlivců, kteří jsou bez domova a další stovky jednotlivců, kteří bydlí v nejistém či nevyhovujícím bydlení.

15.2 Analýza problémů a jejich příčin

Analýza klíčových problémů a SWOT analýzy shrnují základní poznatky ze studia dokumentů, jednání Pracovních skupin a individuální jednání se zástupci vybraných odborů Magistrátu města Brna, městských částí a nestátních neziskových organizací.

Silné stránky	Slabé stránky
• **Rozsáhlý bytový fond v majetku města.** • Ochota zainteresovaných aktérů testovat nové přístupy k řešení bezdomovectví. • **Zkušenost s rekonstrukcemi bytových domů pro sociální bydlení.** • Dostatek vlastních finančních prostředků na kofinancování investic do bytového fondu (Fond bytové výstavby). • **Síť terénních sociálních služeb.** • Dílčí zkušenosti s programy prevence ztráty bydlení.	• **Koncentrace sociálně vyloučených obyvatel do několika málo městských částí.** • Nízká ochota městských částí (zvláště těch nezatížených sociálním vyloučením) umožnit na svém území vznik sociálního bydlení. • **Vysoké prahy pro přidělení městského bytu, nejednotná pravidla.** • Doposud velmi nízký počet přidělených sociálních bytů. • **Množství komerčních ubytoven.** • Diskriminace ze strany soukromých vlastníků. • **Dlouhodobé zacyklení části lidí v substandardních ubytovacích zařízeních (v důsledku nedostupnosti standardního bydlení pro cílovou skupinu).**
Příležitosti	**Hrozby**
• **Chystaná aktualizace Strategie bydlení města Brna.** • Chystaný zákon o sociálním bydlení. • **Využití Operačního programu Zaměstnanost.** • Využití operačního programu IROP k rekonstrukci zdevastovaných bytových domů. • **Pilotní testování nových přístupů k řešení bezdomovectví (bytové nouze) jednotlivců i rodin s dětmi.** • Rekonstrukce městských bytů. • **Široký konsenzus na potřebě programů prevence ztráty bydlení.**	• **Ztráta politické vůle pod vlivem veřejného mínění předpojatého vůči desegregaci a znovuzačleňování domácností z cílové skupiny do běžného bydlení.** • Nejistota financování u NNO - špatná udržitelnost dobře fungujících projektů a programů. • **Nejistota, že se podaří zajistit včas dostatek vhodných bytů pro pilotní projekty.**

15.3 Návrhová část

Na základě výše uvedeného se nabízená řešení zaměřují v prvé řadě na skupiny osob, které mají potíže zajistit si vlastními silami adekvátní důstojné bydlení, případně si takové bydlení udržet. Pozornost je věnována také souvisejícím tématům zohledňujícím širší rozměry bydlení, jako je vytváření funkčního sousedství nebo prevence, resp. řešení segregace. Cílová skupina jednotlivých chystaných opatření je shodná s cílovou skupinou sociálního bydlení. Ta by v Brně měla být v souladu s vládní koncepcí sociálního bydlení (a připravovaným zákonem o sociálním bydlení) vymezenou prostřednictvím definice bytové nouze.[42] V bytové nouzi se nacházejí osoby, které (1) nemají bydlení (včetně těch, kdo nyní žijí v ubytovnách či azylových domech), (2) hrozí jim ztráta bydlení či (3) žijí v nevhodném bydlení (včetně těch, kdo žijí v přelidněných bytech). Pojmy absence bydlení, hrozba ztráty bydlení a nevyhovující bydlení jsou dále operacionalizovány prostřednictvím české verze Evropské typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení ETHOS vytvořené Evropskou federací národních sdružení pracujících s bezdomovci (FEANTSA), jež byla v roce 2013 schválena českou vládou jako součást Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020[43].

Vedle uvedených tří kategorií se v bytové nouzi nacházejí dále osoby, které vynakládají na bydlení nepřiměřeně vysokou část svých disponibilních příjmů (vládní koncepce nepřiměřené zatížení příjmy na bydlení definuje jako náklady vyšší než 40 % celkových příjmů). Aby byla osoba součástí cílové skupiny, nemusí být obě situace (bytová nouze i nepřiměřené zatížení náklady na bydlení) naplněny současně. Sociální nájemní bydlení může být poskytnuto osobám, které se nacházejí v jedné z uvedených situací a současně nejsou tuto svoji obtížnou situaci schopny řešit vlastními prostředky, ani pro tuto jejich situaci nejsou vhodným řešením jiné nástroje sociální a bytové politiky (např. nástroje prevence ztráty bydlení v případě osob, jimž hrozí ztráta jejich dosavadního domova).

Oblast Bydlení je členěna do pěti priorit:

1. **Zajištění dostupnosti běžného nájemního bydlení pro lidi bez domova či vyloučené z bydlení (v nevyhovujícím či nejistém bydlení).**
2. **Investice do bytového fondu pro účely sociálního bydlení.**
3. **Zavedení efektivního systému prevence ztráty bydlení.**
4. **Podpora sociálních a komunitních služeb zaměřených na řešení problémů spojených s bydlením a funkčními sousedskými vztahy.**
5. **Vytvoření, implementace a monitoring naplňování koncepce sociálního bydlení.**

[42]MPSV (2015): *Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015 – 2025.* Praha: MPSV. Str. 16 – 17. Dostupné na: http://www.mpsv.cz/files/clanky/22514/Koncepce_soc_bydleni_2015.pdf.

[43]MPSV (2013): *Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020.* Praha: MPSV. Str. 59 – 60. Dostupné na: http://www.mpsv.cz/files/clanky/16893/bezdomovectvi.pdf. Viz rovněž přílohu č. 1.

BYDLENÍ	**Zajištění dostupnosti běžného nájemního bydlení pro lidi bez domova či vyloučené z bydlení (v nevyhovujícím či nejistém bydlení)**	Do konce roku 2018 budou realizovány a vyhodnoceny pilotní projekty, jež budou testovat v českém prostředí dosud nevyzkoušené přístupy k řešení bezdomovectví jednotlivců či rodin, a/nebo bude navýšena kapacita a budou rozvíjeny již existující programy ukončování bezdomovectví neziskových organizací (díky těmto projektům získá bydlení min. 200 domácností).
		Do konce roku 2016 budou aktualizována pravidla pronájmu tak, aby se snížily systémové bariéry v přístupu k obecním bytům (do konce roku 2018 bude přiděleno celkem 150 dostupných bytů).
		Do konce roku 2018 budou pilotně otestovány inovativní nástroje, jež zvýší dostupnost standardního nájemního bydlení na soukromém trhu (byt díky nim získá minimálně 87 domácností).
	Investice do bytového fondu pro účely sociálního bydlení	Do roku 2018 se prostřednictvím investic (rekonstrukce či koupě) zvýší kapacita sociálního bytového fondu přinejmenším o 135 bytů.
		Do poloviny roku 2017 bude v Brně fungovat nábytková banka, která umožní nemajetným domácnostem vybavení bytů.
	Zavedení efektivního systému prevence ztráty bydlení	Do konce roku 2017 bude vytvořen funkční systém prevence ztráty bydlení přinejmenším ve všech městských částech, jež jsou zatíženy existencí sociálně vyloučených lokalit.
		Aktualizace a implementace „Metodiky pro vymáhání dluhů na nájemném z bytů v domech v majetku města Brna a zajištění prevence ztráty bydlení“.
	Podpora sociálních a komunitních služeb zaměřených na řešení problémů spojených s bydlením a funkčními sousedskými vztahy	Do roku 2018 budou rozšířeny kapacity sociální práce a dalších služeb zaměřených na řešení bytové situace.
		Podpora participativních přístupů ke správě bytového fondu obývaného domácnostmi z cílové skupiny.
		Zavedení funkce mediátorů zaměřujících se na prevenci a řešení sousedských konfliktů.
	Vytvoření, implementace a monitoring naplňování koncepce sociálního bydlení	Do konce roku 2017 bude vytvořen a implementován systém řízení informací o bezdomovectví.
		Do konce roku 2018 bude připravena a schválena aktualizovaná koncepce sociálního bydlení.

Přehled priorit a cílů

Priorita č. 1 – Zajištění dostupnosti běžného nájemního bydlení pro lidi bez domova či vyloučené z bydlení (v nevyhovujícím či nejistém bydlení)

Nízká dostupnost běžného nájemního bydlení (obecního i pronajímaného na trhu) pro cílovou skupinu je jednou z hlavních bariér snižování počtu lidí v bytové nouzi. Při navrhování opatření pro řešení bytové nouze (a její předcházení) jsme měli na paměti, že cílová skupina není vnitřně homogenní a je proto potřeba ji diferencovat. Vedle základního dělení na rodiny s dětmi a jednotlivce je třeba brát v potaz také dělení dle míry komplexnosti potřebné podpory. Zde rozlišujeme (1) větší skupinu lidí s menšími potřebami, tj. ty, kteří jsou bez domova přechodně (krátkodobě), či (2) menší skupinu s velkými potřebami, jež vyplývají ze skutečnosti, že tito lidé jsou bez domova epizodicky (opakovaně) či chronicky bez domova. Všichni lidé v bytové nouzi sdílejí potřebu přiměřeného, adekvátního a dostupného bydlení. Hlavní rozdíly mezi nimi se týkají potřeby podpory: Zatímco první skupina čelí především strukturálním bariérám ukončení bezdomovectví (nedostatečná nabídka dostupného bydlení, problémy s náklady na bydlení), druhá skupina má komplexnější potřeby. Řešení jejich situace může být navíc spojené s řešením sociální izolace, problematickým užíváním drog či duševním onemocněním.

Priorita má tři obecné cíle. Vedle (1) realizace pilotních projektů, jež budou testovat inovativní přístupy pro zabydlování domácností s potřebou komplexní podpory (projekty bydlení poskytovaného souběžně s intenzivní sociální podporou), jde (2) o snížení systémových bariér v přístupu k obecním bytům pro domácnosti, pro které je bydlení primárně ekonomicky nedostupné, nemají však potřebu komplexní podpory a (3) pilotní projekty, jež zvýší pro cílovou skupinu dostupnost bydlení na trhu s nájemním bydlením.

Cíle:

1. ***Do konce roku 2018 budou realizovány a vyhodnoceny pilotní projekty, jež budou testovat v českém prostředí dosud nevyzkoušené přístupy k řešení bezdomovectví jednotlivců či rodin, a/nebo bude navýšena kapacita a budou rozvíjeny již existující programy ukončování bezdomovectví neziskových organizací (díky těmto projektům získá bydlení min. 200 domácností).***

Projekty, jež budou pilotovány, se zaměřují na domácnosti s potřebou komplexní podpory. Pilotovány budou přístupy, které se v mnoha zemích ukázaly jako efektivnější než tradičně používané přístupy. Jedná se o přístupy, jež bývají označovány anglickým pojmem Housing-led, tedy o přístupy, které kladou na první místo zajištění standardního bydlení, jež

napomáhá stabilizaci situace domácnosti a usnadňuje následné řešení dalších problémů[44]. Konkrétně pak zejména Housing first (česky: bydlení v prvé řadě) pro osamělé lidi bez domova[45] a Rapid Re-housing (česky: rychlé zabydlení) pro rodiny s dětmi z ubytoven, popř. azylových domů[46].

Typové aktivity:

- poskytnutí bytu rodinám či jednotlivcům v bytové nouzi (bydlícím v ubytovnách či v pobytových sociálních službách na území města Brna);
- poskytování dlouhodobé podpory zabydlených rodin či jednotlivců terénní formou (vč. poradenství, mediace, psychoterapeutické/psychiatrické podpory);
- spolupráce s odpovídajícími institucemi řešícími problematiku bytové politiky MMB

[44]K rozvoji přístupů zaměřených primárně na bydlení (*housing-led approaches*) vyzvala v roce 2010 porota Evropské konsenzuální konference o bezdomovectví a následně – v roce 2011 – také Evropský parlament. Samotný termín „přístupy zaměřené na bydlení" vymyslela porota zmiňované Evropské konsenzuální konference jako označení pro „všechny politiky zaměřené na bezdomovectví, jež zvyšují přístup k *trvalému bydlení* a zároveň kladou důraz na *prevenci ztráty bydlení* a na poskytování *adekvátní flexibilní podpory* přímo v domácnostech *na základě jejich potřeb*" (zvýraznil J.S.).

[45]Model H*ousing first* byl vytvořen v reakci na nízkou úspěšnost dosud převládajících přístupů k integraci chronických bezdomovců trpících komplexními problémy, které předpokládají, že samostatné bydlení má být až završením celého integračního procesu, a že na samostatné bydlení, je třeba lidi bez domova připravit (model zvaný „bydlení až po přípravě", *Housing ready*). Model *Housing first* je oproti tomu založený na co nejrychlejším, nepodmíněném poskytnutí samostatného bydlení, je tedy nízkoprahový a je založený na principu *harm-reduction*. Model tedy nepředpokládá žádnou předchozí přípravu či ověření kompetencí k bydlení, splacením dluhů, absolvováním léčby, abstinencí apod. Klienti musí zpravidla pouze akceptovat jednou týdně návštěvu sociálního pracovníka. Nejde o řízení (management) bezdomovectví, ale o jeho ukončování.

V posledních letech byl přístup *Housing first* pilotně testován v mnoha zemích na několika kontinentech. Prakticky všechny projekty se vyznačují vysokou mírou udržení bydlení (75 – 95 %). Studie z Evropy, USA, Kanady a odkudkoliv jinde potvrdily, že lidé bez domova i v případě potřeby nejkomplexnější podpory mohou bydlet v samostatném, rozptýleném bydlení. Je třeba si uvědomit, že model *Housing first* zpravidla pracuje s klienty, kteří se potýkají s těmi nejzávažnějšími problémy, tedy s klienty, kteří byli tradičními přístupy považováni za neschopné samostatného bydlení. Model *Housing first* prokázal dobré výsledky i v jiných oblastech např. zlepšení kvality života, léčbě závislosti aj. Model se rovněž ukázal být finančně efektivnější než tradiční přístupy.

Více k přístupu *Housing first* viz Busch-Geertsema, V. (2015): *Ukončování bezdomovectví jednotlivců bez domova: Přehled problematiky a doporučení pro město Brno*. Praha: Platforma pro sociální bydlení.

[46]*Rapid Re-housing* je přístup řešení bezdomovectví, který spočívá v rychlém zabydlení rodin za mála či žádných dopředu kladených podmínek (jedná se o variantu přístupu Housing first adaptovanou pro specifické potřeby rodin s dětmi). V souvislosti se zabydlením je předpokládána intenzivní asistence při hledání zdrojů a strategií pro dlouhodobé udržení bydlení.

Klíčové součásti strategie Rapid Re-housing jsou:

- Pomoc s identifikováním vhodného bydlení;
- Finanční podpora pro zajištění bydlení a pokrytí souvisejících nákladů;
- Zajištění přístupu k dalším sociálním službám, které mohou zlepšit bezpečí a zdraví rodičů a dětí a pomoci jim dosáhnout svých dlouhodobých cílů.

Více k přístupu *Rapid Re-housing* viz Gale, K. (2015): *Ukončování bezdomovectví rodin s dětmi: Přehled problematiky a doporučení pro město Brno*. Praha: Platforma pro sociální bydlení.

a související sociální péče/služeb;

- tvorba metodik a postupů práce s klientem v bytové nouzi;
- posílení individuálních poradenských aktivit prevence ztráty bydlení – komplexní poradenství s důrazem na řešení bytové situace;
- pilotní testování nových či inovovaných metod a nástrojů práce s klientem v bytové nouzi (sdílené bydlení, Rapid Re-housing, Housing first atd.).

Realizační karta – bydlení						
Priorita 1.	Zajištění dostupnosti běžného nájemního bydlení pro lidi bez domova či vyloučené z bydlení (v nevyhovujícím či nejistém bydlení)					
Cíl 1.1	Do konce roku 2018 budou realizovány a vyhodnoceny pilotních projekty, jež budou testovat v českém prostředí dosud nevyzkoušené přístupy k řešení bezdomovectví jednotlivců či rodin, a/nebo navýšeny kapacity a rozvinuty již existující programy ukončování bezdomovectví neziskových organizací (díky těmto projektům získá bydlení min. 200 domácností)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
1.1.1 Realizace a vyhodnocení pilotního projektu přístupu Rapid Re-housing pro rodiny s dětmi z ubytoven	2016–2019	ASZ, MMB, NNO	50 domácností/200 osob (80 nebagatelních, 120 bagatelních)	0	13.000.000 Kč	0
1.1.2 Realizace a vyhodnocení pilotního projektu přístupu Housing first pro osamělé lidi bez domova	2016–2019	ASZ, MMB, NNO	65 domácností/65 osob (65 nebagatelních, 0 bagatelních)	0	7.321.000 Kč	0
1.1.3 Podpora systému sociálního bydlení NNO na území města Brna	2016–2019	NNO	10 domácností/ 25 osob (20 nebagatelních, 5 bagatelních)	0	5.000.000 Kč	0
1.1.4 Realizace a vyhodnocení programu prostupného bydlení*	2016–2019	MMB, ASZ	39 domácností/ 120 osob	0	0	0

1.1.5 Realizace a vyhodnocení projektu pro lidi ohrožené bezdomovectvím (duševní onemocnění) **	2016–2019	NNO, ASZ	20 domácností/45 osob (25 nebagatelních, 20 bagatelních)	0	7.321.000 Kč	0
1.1.6 Realizace a vyhodnocení projektu spolubydlení lidí bez domova s VŠ studenty	2016–2019	žadatel, ASZ	4 domácnosti/30 osob (22 nebagatelních, 8 bagatelních)	0	6.522.000 Kč	0
1.1.7 Realizace projektu startovacího bydlení	2016–2019	NNO, ASZ	6 domácností/30 osob (6 nebagatelních, 24 bagatelních)	0	1.771.000 Kč	0
1.1.8 Realizace a vyhodnocení projektu sociálního bydlení pro osoby ohrožené závislostmi	2016–2019	NNO, ASZ	15 domácností/ 25 osob (20 nebagatelních, 5 bagatelních)	0	11.584.000 Kč	0

Fáze plnění			
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**
1. Přípravná fáze	2016	ASZ, MMB, NNO	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ, IROP
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, NNO, ASZ	Realizace projektu, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města
3. Evaluační fáze	2019	MMB, NNO	Závěrečná evaluace

**Vzhledem k charakteru aktivity je finanční rozvaha (alokace) součástí jiné související priority a cíle.*

***Vzhledem k charakteru služby a typu stavby je potřebná infrastruktura v řešení prostřednictvím ITI strategie.*

2. ***Do konce roku 2016 budou aktualizována pravidla pronájmu tak, aby se snížily systémové bariéry v přístupu k obecním bytům (do konce roku 2018 bude přiděleno celkem 150 dostupných bytů).***

Cílem je – prostřednictvím aktualizace Pravidel pronájmu – sjednotit kritéria a snížit prahy (zejména pokud jde o podmínku pětileté bezdlužnosti) v přístupu k sociálním, resp. dostupným bytům[47]. Primárně zde půjde o domácnosti, které za stávající situace nejsou schopny získat vhodný byt, především z ekonomických důvodů či z důvodu diskriminace, nikoli o domácnosti s potřebou komplexní podpory, na které se budou zaměřovat pilotní projekty (viz výše).

Realizační karta – bydlení						
Priorita 1.	Zajištění dostupnosti běžného nájemního bydlení pro lidi bez domova či vyloučené z bydlení (v nevyhovujícím či nejistém bydlení)					
Cíl 1.2	Do konce roku 2016 budou aktualizována pravidla pronájmu tak, aby se snížily systémové bariéry v přístupu k obecním bytům (do konce roku 2018 bude přiděleno celkem 150 dostupných bytů)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
1.2.1 Aktualizace pravidel pronájmu bytů v majetku a následné přidělení 150 dostupných bytů	2016	MMB, ASZ	150 bytů	0	0*	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	MMB, ASZ	Příprava a schválení aktualizace pravidel zastupitelskými orgány města			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, ASZ	Implementace aktualizovaných pravidel			
3. Evaluační fáze	2019	MMB	Závěrečná evaluace			

** Nevyžaduje zvláštní náklady*

[47]V návaznosti na schválení *Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015 – 2025* bude třeba dosavadní „sociální byty", jakožto kategorii bytů pronajímaných v celoměstském zájmu, přejmenovat na „dostupné byty". Pojem „sociální byt" by měl být dle koncepce vyhrazen pro cílovou skupinu domácností s potřebou komplexní sociální podpory, které budou pronajímány v rámci realizace pilotních projektů zabydlování (viz obecný cíl 1.1).

3. ***Do konce roku 2018 budou pilotně otestovány inovativní[48] nástroje, jež zvýší dostupnost standardního nájemního bydlení na soukromém trhu (byt díky nim získá minimálně 87 domácností).***

Vedle městem provozovaného sociálního bydlení je možné pro sociální účely využít také bytů, jež jsou nabízeny na trhu s nájemním bydlením[49]. Tyto byty jsou za normálních okolností pro domácnosti z cílové skupiny většinou nedostupné, ať již z důvodů nízkých příjmů nebo diskriminace. V zahraničí (a nově také v České republice) jsou stále více využívány nástroje, které tento bytový fond umožňují využít. V rámci cíle 1.3 budou pilotně testovány tři takové nástroje.

Půjde za prvé o sociální nájemní agenturu (dále SNA), tedy organizaci, jež se zabývá řešením problémů s bydlením chudých a znevýhodněných lidí, která však na rozdíl od klasických sociálních bytových společností nevlastní žádné bytové domy. SNA funguje jako prostředník mezi soukromými pronajímateli a lidmi v bytové nouzi. Pronajímají si zpravidla byty za účelem jejich podnajímání nízkopříjmovým domácnostem, jež navíc čelí specifickým bariérám v přístupu k bydlení. SNA současně garantuje vlastníkovi hrazení nájmu a udržování bytu v dobrém stavu[50].

Druhým z nástrojů, jež budou v rámci cíle 1.3 testován, je tzv. garanční fond. Garanční fond zvyšuje dostupnost bydlení na soukromém nájemním trhu pro domácnosti z cílové skupiny tím, že pojišťuje rizika pronajímatelů anebo prostředníků (neziskových organizací), které nesou při pronájmu bytů těmto domácnostem. Výměnou za poskytnutí garance musí soukromí pronajímatelé, kteří chtějí vstoupit do programu, akceptovat pevně dané znění nájemní a garanční smlouvy a jimi poskytnuté byty musí splňovat stanovené minimální kvalitativní požadavky. Výše nájemného z bytu by měla být pod úrovní obvyklého tržního nájemného dané kategorie bytu, jež je v místě a čase obvyklá[51].

Konečně třetím nástrojem, jenž má zvýšit dostupnost bydlení v soukromě vlastněném bytovém fondu, je tzv. inkluzivní bydlení. Jde o program, jenž má za cíl, aby developeři při výstavbě bytových domů vyčlenili určitou část budovaných bytů (např. jednu desetinu) pro sociální účely, tedy jako bydlení, jež je dostupné pro cílovou skupinu. Existují dvě možnosti - vyčlenění bytů je podmínkou, kterou musí developeři splnit, nebo jsou k němu motivováni.

[48] Inovativní – nejedná se o inovace dle definice výzvy na sociální inovace OPZ. V rámci daného je řešen nový a na území města Brna neodzkoušený postup, který je však již funkční v mnoha dalších městech ČR a je běžně realizován v rámci aktivit sociálních služeb.

[49] Jde o možnost, se kterou počítá zmíněná vládní koncepce.

[50] Více k sociálním nájemním agenturám viz Sládek, J. – J. Snopek (2014): *Prostupné bydlení: Manuál dobrých praxí.* Praha: Úřad vlády, Odbor pro sociální začleňování (Agentura), str. 77 – 80.

[51] Více ke garancím poskytovaným soukromým pronajímatelům viz Lux, M. a kol. (2010): Podpora dostupnosti bydlení pro lidi akutně ohrožené sociálním vyloučením – mezinárodní perspektiva a návrhy opatření v ČR. Praha: Sociologický ústav AV ČR.

Tam, kde jde o povinnost, je možné, aby se developeři „vykoupili“ tím, že poskytnou odpovídající počet bytů mimo nový projekt apod.[52]

Typové aktivity:

- zmapování realitního trhu a tvorba databáze spolupracujících pronajímatelů;
- zmapování potřeb a možností CS vč. sociálního a právního poradenství;
- propojování nabídky a poptávky;
- podpora (pod)nájemníků;
- správa a údržba bytů, výběr nájemného a další aktivity spojené s rolí správcovské organizace;
- vytvoření návrhu fungování garančního fondu (včetně zajištění finančních zdrojů) a jeho schválení zastupitelskými orgány města.

Realizační karta – bydlení						
Priorita 1.	Zajištění dostupnosti běžného nájemního bydlení pro lidi bez domova či vyloučené z bydlení (v nevyhovujícím či nejistém bydlení)					
Cíl 1.3	Do konce roku 2018 budou pilotně otestovány inovativní nástroje, jež zvýší dostupnost standardního nájemního bydlení na soukromém trhu (byt díky nim získá minimálně 87 domácností)					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
1.3.1 Realizace a vyhodnocení pilotního projektu sociální nájemní agentury	2016–2019	MMB, žadatel, ASZ	85 domácností/ 370 osob (230 nebagatelní, 140 bagatelní)	0	12.537.000 Kč	0
1.3.2 Pilotní ověření fungování garančního fondu	2016–2019	MMB, ASZ	50 garančních smluv	0	0*	0

[52]Více k inkluzivnímu bydlení viz např. Meda, J. B. (2009): How urban planning instruments can contribute in the fight against homelessness. An international overview of inclusionary housing. European journal of homelessness, 3: 155 – 177 nebo Calavita, N. – A. Mallach (2010): Inclusionary housing in international perspective. Cambridge: Lincoln institute of land policy.

1.3.3 Pilotní ověření tzv. inkluzivního bydlení	2016–2019	MMB, ASZ	Minimálně 2 domácnosti (při minimálně dvou developerských realizacích)	0	0**	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	ASZ, MMB, NNO	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ, IROP			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, NNO, ASZ	Realizace projektu, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města			
3. Evaluační fáze	2019	MMB, NNO, ASZ	Závěrečná evaluace			

**Budou hledány vnitřní zdroje financování.*

*** Nevyžaduje zvláštní náklady.*

Priorita č. 2 – Investice do bytového fondu pro účely sociálního bydlení

V posledních třech letech se uvolnilo v průměru kolem 700 městských bytů[53]. Podle informace poskytnuté Bytovým odborem magistrátu je jen malá část těchto bytů ve stavu, jenž by umožňoval okamžité využití. Tento problém umožní řešit Integrovaný regionální operační program (IROP).

Cíle:

1. ***Do roku 2018 se prostřednictvím investic (rekonstrukce či koupě) zvýší kapacita sociálního bytového fondu přinejmenším o 135 bytů.***

Protože se běžně neuvolňuje dostatek městských bytů ve stavu umožňujících bezprostřední přidělení novému nájemci, bude třeba v různém rozsahu rekonstruovat uvolňované byty. Vedle toho je možné využít bytové domy, jež jsou dlouhodobě v dezolátním stavu a jsou neobývané. Nepředpokládá se ovšem, že by se pro sociální účely využilo více než 6 bytů

[53]Strukturu uvolňovaných bytů dle jednotlivých městských částí viz příloha č. 2.

v jednom bytovém domě, aby nedocházelo k další koncentraci sociálně vyloučených domácností[54].

V rámci priority bude rovněž možné, aby neziskové organizace pořizovaly do svého vlastnictví byty, jež pak využijí pro účel sociálního bydlení.

Typové aktivity:

- vyčištění a vyklizení bytů, stavební práce a pořízení vnitřního vybavení a vestavěného nábytku;
- koupě bytu (bytů) pro účely poskytování sociálního bydlení.

Realizační karta – bydlení						
Priorita 2.	Investice do bytového fondu pro účely sociálního bydlení					
Cíl 2.1	Do roku 2018 se prostřednictvím investic (rekonstrukce či koupě) zvýší kapacita sociálního bytového fondu přinejmenším o 135 bytů					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
2.1.1 Zřízení 100 sociálních bytů ze stávajících obecních bytů	2016–2019	MMB	100 bytů	35.000.000 Kč	0	0
2.1.2 Nákup a rekonstrukce deseti bytů pro účely sociálního bydlení na území města Brna	2016–2019	NNO	10 bytů	27.315.000 Kč	0	0

[54]Existuje široký konsenzus, že **prostorová koncentrace chudých a znevýhodněných skupin generuje řadu negativních efektů**. A naopak – sociálnímu mixu jsou připisována mnohá pozitiva, např. že podporuje více sociálních interakcí a sociální kohezi, podporuje středoproudé normy a hodnoty, vytváří sociální kapitál, otevírá pracovní příležitosti, překonává prostorově založené stigma, přitahuje služby, napomáhá udržitelnosti obnovy čtvrti.

Vládní Agentura pro sociální začleňování doporučuje, aby (1) v případě, že bude vystaven/rekonstruován dům výhradně se sociálním bydlením, bude v něm maximálně 6 bytových jednotek a (2) pokud se bude jednat o pořízení bytů ve stávajících domech, nebude podíl sociálních bytů v domech (případně jednotlivých vchodech panelových domů) přesahovat 20 %. Sociální bydlení by nemělo být zřizováno v existujících sociálně vyloučených lokalitách, pokud tyto lokality nemají potenciál pro dosažení sociálního mixu. Pokud takový potenciál mají, měly by být postaveny další sociální byty mimo sociálně vyloučenou lokalitu v poměru 7:3 (7 sociálních bytů mimo vyloučenou lokalitu na každé tři sociální byty zřízené ve vyloučené lokalitě).

2.1.3 Nákup bytů pro účely sociálního bydlení osob ohrožených závislostmi	2016–2019	NNO	15 bytů	33.039.000 Kč	0	0
2.1.4 Rekonstrukce nebytových prostor na sociální byty	2016–2019	NNO	6 bytů	6.500.000 Kč	0	0
2.1.5 Nákup bytů pro účely spolubydlení osob bez domova s VŠ studenty	2016–2019	Žadatel	4 byty	7.141.000 Kč	0	0

Fáze plnění			
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**
1. Přípravná fáze	2016	ASZ, MMB, NNO	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ, IROP
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, NNO, ASZ	Realizace projektu, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města
3. Evaluační fáze	2019	MMB, NNO	Závěrečná evaluace

2. ***Do poloviny roku 2017 bude v Brně fungovat nábytková banka, která umožní nemajetným domácnostem vybavení bytů.***

Druhým obecným cílem je pomoc se zajištěním vybavení bytů pro nemajetné domácnosti prostřednictvím zřízení tzv. nábytkové banky. Ta by měla umožnit domácnostem z cílové skupiny (primárně ovšem těm, které budou zapojeny do realizace projektů realizovaných v rámci SPSZ) získat zdarma použitý nábytek, který za odvoz poskytnou lidé, kteří jej již nebudou potřebovat a jinak by jej buď vyhodili, nebo prodali levně do bazaru.

Typové aktivity:

- nabídka možnosti zbavit se starého nábytku za odvoz;
- nabídka nábytku domácnostem z cílové skupiny a zajištění dovozu do bytu.

Realizační karta – bydlení	
Priorita 2.	Investice do bytového fondu pro účely sociálního bydlení

Cíl 2.2	Do poloviny roku 2017 bude v Brně fungovat nábytková banka, která umožní nemajetným domácnostem vybavení bytů					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
2.2.1 Vznik a pilotní fungování nábytkové banky	2016–2019	MMB, ASZ	Nejméně 150 domácností/450 osob	0*	0*	0*
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	ASZ, MMB, NNO	Nalezení vhodných skladových prostor a subjektu (městské firmy), který zajistí fungování nábytkové banky			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, NNO, ASZ	Realizace projektu, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města			
3. Evaluační fáze	2019	MMB, NNO, ASZ	Závěrečná evaluace			

**Budou hledány vnitřní a jiné zdroje financování (mimo KPSVL).*

Priorita č. 3 – Zavedení efektivního systému prevence ztráty bydlení

Stejně významné jako je navracení lidí bez domova či vyloučených z bydlení do standardního bydlení, jsou také aktivity, jež mají předcházet tomu, aby o bydlení přicházeli ti, kdo ho ještě mají. Účinný a funkční systém předcházení ztráty bydlení z důvodu porušování podmínek nájemního vztahu je jedním ze základních předpokladů fungujícího systému sociálního bydlení ve městě Brně. Mezi hlavní příčiny ztráty bydlení patří dluhy na nájemném, ke ztrátě bydlení však může vést i jiné porušování nájemní smlouvy, jako je poškozování vybavení bytu, společných prostor v domě nebo obecně jednání narušující sousedské vztahy. Vyhroceným situacím vedoucím ke ztrátě bydlení (vystěhování) lze předcházet, pokud je nastaven systém rychlého varování a s ním související podpora v rámci včasné intervence.[55]

[55]Šimíková, I. A kol. (2015): Analýza problému rizika ztráty bydlení a vyhodnocení existujících mechanizmů v České republice. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.

Cíle:

1. ***Do konce roku 2017 bude vytvořen funkční systém prevence ztráty bydlení přinejmenším ve všech městských částech, jež jsou zatíženy existencí sociálně vyloučených lokalit.***

Se zaváděním systému prevence ztráty bydlení už v Brně existují dobré, byť dílčí zkušenosti, ať už šlo o projekt „Druhá šance“ nebo (hlavně) o projekt realizovaný Správou nemovitostí Brno-střed v partnerství se dvěma poskytovateli sociálních služeb (IQ Roma servis a DROM). Tyto zkušenosti by měly být využity, souběžně s metodikou, kterou aktuálně dokončil Výzkumný ústav práce a sociálních věcí a jež by měla být certifikována Ministerstvem práce a sociálních věcí[56]. Příslušný projekt by měl být realizován primárně se zaměřením na domácnosti bydlící v městských bytech, pilotně by ovšem měla být ověřena aplikace programu na soukromé pronajímatele a jejich nájemce.

Typové aktivity:

- vytvoření kapacit prevence ztráty bydlení v rámci správců bytového fondu jednotlivých městských částí, Magistrátu města Brna a sociálních služeb;
- preventivní projekty ztráty bydlení;
- vytvoření kapacit dluhových poradců a finančních koučů s cílem podpořit ohrožené domácnosti v raném stádiu vzniku dluhu;
- monitoring a evaluace dluhů na bydlení.

Realizační karta – bydlení						
Priorita 3.	Zavedení efektivního systému prevence ztráty bydlení					
Obecný cíl 3.1	Do konce roku 2017 bude vytvořen funkční systém prevence ztráty bydlení přinejmenším ve všech městských částech, jež jsou zatíženy existencí sociálně vyloučených lokalit					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV

[56]Sirovátka, T. a kol. (v tisku): Metodika prevence ztráty bydlení. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.

3.1.1 Realizace a vyhodnocení návazného projektu Prevence ztráty bydlení II. v minimálně 8 městských částech	2016–2019	MMB, Městské části, ASZ, NNO	1920 osob (450 nebagatelní, 1500 bagatelní)	0	20.000.000 Kč	0

Fáze plnění			
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**
1. Přípravná fáze	2016	ASZ, MMB, NNO	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ, IROP
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, NNO, ASZ	Realizace projektu, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města
3. Evaluační fáze	2019	MMB, NNO, ASZ	Závěrečná evaluace

2. *Aktualizace a implementace „Metodiky pro vymáhání dluhů na nájemném z bytů v domech v majetku města Brna a zajištění prevence ztráty bydlení“.*

Město sice v roce 2010 jako jedno z prvních v republice zpracovalo metodiku, jež se mj. věnuje prevenci ztráty bydlení z důvodu neplacení nájemného, tato metodika ale vyžaduje určitou aktualizaci (mj. na základě metodiky zpracované VÚPSV, zmíněné výše). Zároveň je potřeba zajistit, že bude využívána v praxi všech městských částí, jimž město svěřilo do správy svůj bytový fond (v současnosti tomu tak totiž není).

Typové aktivity:

- aktualizace a implementace metodiky.

Realizační karta - bydlení	
Priorita 3.	Zavedení efektivního systému prevence ztráty bydlení
Cíl 3.2	Aktualizace a implementace „Metodiky pro vymáhání dluhů na nájemném z bytů v domech v majetku města Brna a zajištění prevence ztráty bydlení“
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)

Specifický cíl/opatření	Termín	Odpovědná instituce	Indikátor účinnosti	Náklady (zdroj financování)		
				IROP	OPZ	OPVVV
3.2.1 Aktualizace „Metodiky pro vymáhání dluhů na nájemném z bytů v domech v majetku města Brna a zajištění prevence ztráty bydlení“	2018	MMB, Městské části, ASZ	Metodika pro vymáhání dluhů na nájemném z bytů v domech v majetku města Brna	0*	0*	0*
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	ASZ, MMB, NNO	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ, IROP			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, NNO, ASZ	Realizace projektu, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města			
3. Evaluační fáze	2019	MMB, NNO	Závěrečná evaluace			

** Nevyžaduje zvláštní náklady.*

Priorita č. 4 – Podpora sociálních a komunitních služeb zaměřených na řešení problémů spojených s bydlením a funkčními sousedskými vztahy

Domácnosti v bytové nouzi, stejně jako domácnosti, jež jsou ohrožené ztrátou bydlení, mají různé potřeby související s bydlením, jež mohou pomáhat naplňovat pracovníci různých sociálních a komunitních služeb.

Cíle:

1. ***Do roku 2018 budou rozšířeny kapacity sociální práce a dalších služeb zaměřených na řešení bytové situace.***

Cílem je zajistit, aby byly potřebné služby dostupné nad rámec těch, které budou zajišťovány v souvislosti s poskytnutím bytu v projektech realizovaných v rámci priority 1. Pokud budou byty přidělovány v režimu sociálních bytů (v pojmosloví vládní Koncepce sociálního bydlení), bude vždy nájem spojen s intenzivní sociální prací. V případě, že budou byty přiděleny v režimu dostupných bytů, bude nájemníkům dostupné základní sociální poradenství a budou automaticky zařazeni do systému prevence ztráty bydlení.

Typové aktivity:

- flexibilní podpora domácností při řešení problémů spojených s bydlením (jeho hledáním i udržením);
- poskytování dlouhodobé podpory zabydlených rodin či jednotlivců terénní formou (vč. poradenství, mediace, psychoterapeutické/psychiatrické podpory);
- spolupráce s odpovídajícími institucemi řešícími problematiku bytové politiky MMB a související sociální péče/služeb;
- tvorba metodik a postupů práce s klientem v bytové nouzi;
- posílení individuálních poradenských aktivit prevence ztráty bydlení – komplexní poradenství s důrazem na řešení bytové situace.

Realizační karta - bydlení						
Priorita 4.	Podpora sociálních a komunitních služeb zaměřených na řešení problémů spojených s bydlením a funkčními sousedskými vztahy					
Cíl 4.1	Do roku 2018 budou rozšířeny kapacity sociální práce a dalších služeb zaměřených na řešení bytové situace					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
4.1.1 Zajištění kapacit sociálních a komunitních služeb zaměřených na řešení bytové situace	2016–2019	NNO, ASZ, MMB	65 osob (5 nebagatelní, 60 bagatelní)	0	5.000.000 Kč	0
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	ASZ, MMB, NNO	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ, IROP			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, NNO, ASZ	Realizace projektu, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města			
3. Evaluační fáze	2019	MMB, NNO, ASZ	Závěrečná evaluace			

2. ***Podpora participativních přístupů ke správě bytového fondu obývaného domácnostmi z cílové skupiny a zavedení funkce mediátorů zaměřujících se na prevenci a řešení sousedských konfliktů.***

Jednou z efektivních metod zapojování domácností z cílové skupiny do správy bytového fondu představuje podpora institutu domovnictví, případně vytváření domovních rad[57]. S domovnictvím již v Brně existují zkušenosti. Stavět lze také na pilotně realizovaném projektu Domovnické akademie Městské policie Brno[58]. Účelem práce mediátorů je snižování napětí, mj. ve vztahu k nově integrovaným stigmatizovaným rodinám (v městských částech zatížených existencí sociálně vyloučených lokalit).

Typové aktivity:

- realizace vzdělávacího kurzu pro domovníky;
- poskytování asistence a podpory domovníkům;
- podpora vzniku a fungování domovních rad;
- vytvoření kapacit pro zajišťování prevence a mediace konfliktů.

Realizační karta - bydlení						
Priorita 4.	Podpora sociálních a komunitních služeb zaměřených na řešení problémů spojených s bydlením a funkčními sousedskými vztahy					
Cíl 4.2	Podpora participativních přístupů ke správě bytového fondu obývaného domácnostmi z cílové skupiny a zavedení funkce mediátorů zaměřujících se na prevenci a řešení sousedských konfliktů					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
4.2.1 Ověření participativních přístupů k řešení problémů týkajících se bydlení či funkčního sousedství na min. 2 realizacích	2016–2019	NNO, ASZ, MMB	200 osob	0*	0*	0*

[57]Viz např. kapitolu Institut domovníka a domovní řády. In: *Příručka pro obce.* Praha: Agentura pro sociální začleňování. Dostupné na adrese: http://www.socialni-zaclenovani.cz/03%20-%20Bydleni/03_07.pdf

[58]Více informací dostupné na adrese: http://www.mpb.cz/domovnicka-akademie/

4.2.2 Zavedení funkce mediátorů zaměřujících se na prevenci a řešení sousedských konfliktů	2016–2019	NNO, ASZ, MMB	200 (10 mediátorů, 190 klientů)	0*	0*	0*

Fáze plnění			
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**
1. Přípravná fáze	2016	ASZ, MMB, NNO	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ, IROP
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, NNO, ASZ	Realizace projektu, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města
3. Evaluační fáze	2019	MMB, NNO, ASZ	Závěrečná evaluace

**Vzhledem k charakteru aktivity (překryv části činností) je naplnění indikátorů zahrnuto do alokace jiné související priority či cíle (kapitola Bezpečnost a prevence rizikového chování, priorita a cíl – 1.2, 3.1, 3.2; kapitola Zdraví a rodina, priorita a cíl – 2.2).*

Priorita č. 5 – Vytvoření, implementace a monitoring naplňování koncepce sociálního bydlení

V rámci Strategického plánu sociálního začleňování města Brna má být realizována řada různých projektů, jejichž cílem je ukončování bezdomovectví a vyloučení z bydlení. Jde většinou o pilotní projekty, které budou realizovány s cílem ověřit efektivitu doposud v České republice nevyzkoušených přístupů – Rapid Re-housing, Housing first, sociální nájemní agentura, prostupné bydlení v objektu Francouzská 42 atd. Je třeba, aby politika sociálního bydlení (budoucí koncepce) v Brně byla formulována na základě důkladného poznání toho, co funguje a co nikoliv (jinými slovy má jít o politiku založenou na výzkumných zjištěních /tzv. evidence-based policy/). K tomu je třeba vytvořit systém monitoringu efektivity, který bude na základě jednotné metodologie shromažďovat a vyhodnocovat data, jež budou vzájemně komparovatelná.

Cíle:

1. ***Do konce roku 2017 bude vytvořen a implementován systém řízení informací o bezdomovectví.***

Náplní cíle je vytvoření systému monitoringu bezdomovectví a dopadů politik zaměřených na ukončování bezdomovectví (včetně nákladů na ně), který bude následně pravidelně (každoročně) vyhodnocován a předkládán Zastupitelstvu[59].

Typové aktivity:

- zavedení, aktualizace a koordinace jednotného informačního systému o lidech v bytové nouzi (vstupní data z projektů, výstupy z dotazníků o ohrožení a potřebách lidí bez domova, průběžný monitoring pilotních projektů aj.);
- testování prioritizace cílové skupiny pro různé režimy sociálního bydlení (sociální komplexní podporou, dostupné bydlení);
- analýzy kategorií lidí v bytové nouzi (kategorie ETHOS "nejisté" a "nevyhovující" bydlení, domácnosti s nepřiměřenými náklady na bydlení) a evaluace funkčnosti "krizového bydlení" (pobytových sociálních služeb, městských ubytoven pro rodiny apod.) v rámci sociální bytové politiky zaměřené na ukončování bezdomovectví.

Realizační karta – bydlení						
Priorita 5.	Vytvoření, implementace a monitoring naplňování koncepce sociálního bydlení					
Cíl 5.1	Do konce roku 2017 bude vytvořen a implementován systém řízení informací o bezdomovectví					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ), NNO (manažer NNO)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
5.1.1 Zavedení, aktualizace a koordinace jednotného informačního systému o lidech v bytové nouzi	2016–2019	ASZ, MMB	Informační systém o lidech v bytové nouzi	0*	0*	0*
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			

[59] První návrh viz příloha č. 4.

1. Přípravná fáze	2016	MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ, IROP
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, ASZ	Realizace projektu, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města
3. Evaluační fáze	2019	MMB, ASZ	Závěrečná evaluace

** Vzhledem k charakteru aktivity (překryv části činností) je naplnění indikátorů zahrnuto do alokace jiné související priority či cíle (kapitola Bydlení, priorita a cíl – 1.1).*

2. *Do konce roku 2018 bude připravena a schválena aktualizovaná koncepce sociálního bydlení.*

Koncepce bude připravena na základě evaluace pilotních projektů realizovaných dle výše uvedených priorit a cílů, dále bude vycházet z nové relevantní národní legislativy (ze zákona o sociálním bydlení, pokud bude schválen a nabyde účinnosti).

Typové aktivity:

- tvorba Koncepce sociálního bydlení na základě vyhodnocení pilotních projektů, změn politik spojených s bydlením a dílčích analýz;
- mainstreaming pilotních přístupů (komplexní podpora z pilotních projektů, prioritizace CS, změna pravidel přidělování bytů, zjišťování potřeb CS, přenos dobrých praxí ze zahraničí).

Realizační karta – bydlení						
Priorita 5.	Vytvoření, implementace a monitoring naplňování koncepce sociálního bydlení					
Cíl 5.2	Do konce roku 2018 bude připravena a schválena aktualizovaná koncepce sociálního bydlení					
Garant	ASZ (lokální konzultant), MMB (manažer SPSZ)					
Specifický cíl/opatření	**Termín**	**Odpovědná instituce**	**Indikátor účinnosti**	**Náklady (zdroj financování)**		
				IROP	OPZ	OPVVV
5.2.1 Pilotní testování zavádění koncepce sociálního bydlení v Brně	2016–2019	MMB, ASZ	50 domácností/150 osob	0	7.500.000,00 Kč	0

5.2.2 Tvorba Koncepce sociálního bydlení na základě vyhodnocení pilotních projektů, změn politik spojených s bydlením a dílčích analýz	2019	MMB, ASZ	Koncepce sociálního bydlení města Brna	0*	0*	0*
Fáze plnění						
	Termín	**Odpovědná instituce**	**Výstupy**			
1. Přípravná fáze	2016	MMB, ASZ	Příprava projektové žádosti, podání projektové žádosti dle požadavků výzvy OPZ, IROP			
2. Realizační fáze	2017–2019	MMB, ASZ	Realizace projektu, průběžná evaluace, přenos dobré praxe, přizpůsobování legislativního prostředí na úrovni města			
3. Evaluační fáze	2019	MMB, ASZ	Závěrečná evaluace			

** Nevyžaduje zvláštní finanční náklady.*

16 Seznam použitých zkratek

AD – Azylové domy

APK – Asistenti prevence kriminality

ASZ – Agentura pro sociální začleňování

BMO – Brněnská metropolitní oblast

CPIC JMK – Centrum na podporu integrace cizinců Jihomoravského kraje

CS – Cílová skupina

CSR (Corporate social responsibility) – koncept společenské odpovědnosti

DPC – Dům na půli cesty

EHP – Evropský hospodářský prostor

ESIF – Evropské strukturální a investiční fondy

ETHOS – Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení

FEANTSA – Evropská federace národních sdružení pracujících s bezdomovci

GAC – Ivan Gabal Analysis & Consulting spol. s r. o.

IROP – Integrovaný regionální operační program

ITI – Integrovaná územní investice

IZS – Integrovaný záchranný systém

JMK – Jihomoravský kraj (krajský úřad Jihomoravského kraje)

KAP – Krajský akční plán

KCB – Kreativní centrum Brno

KPSS – Kapacity poskytnutých sociálních služeb

KPSVL – Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám

KÚ JMK – Krajský úřad Jihomoravského kraje

LP – Lokální partnerství

MAP – Místní akční plán

MMB – Magistrát města Brna

MUNI – Masarykova univerzita

NNO – Nestátní nezisková organizace

NZDM – Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

OAMP – Odbor azylové a migrační politiky

OP VK – Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

OP VVV – Operační program Výzkum, vývoj, vzdělávání

OPZ – Operační program Zaměstnanost

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

PČR – Policie České republiky

PMS – Probační a mediační služba

PPP – Pedagogicko-psychologická poradna

PS – Pracovní skupina

RSK JMK – Regionální stálé konference JMK

SAS – Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

SIP – Státní integrační program

SNA – Sociálně nájemní agentura

SPOD – Sociálně-právní ochrana dětí

SPSZ – Strategický plán sociálního začleňování

SUIP – Státní úřad inspekce práce

SÚPM – Společensky účelná pracovní místa

SUZ MV – Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra

SVL – sociálně vyloučená lokalita

SVO – Sociálně vyloučené osoby

ÚMČ – Úřad městské části

UNDP (United Nations Development Programme) – Rozvojový program OSN

ÚP ČR – Úřad práce ČR

ÚV ČR – Úřad vlády ČR

VPP – Veřejně prospěšné práce

VÚPSV – Výzkumný ústav práce a sociálních věcí

WB – Světová banka

17 Seznam grafů, tabulek a obrázků

Seznam grafů

Graf č. 1: Ukazatel vývoje podílu nezaměstnanosti Brno-město v letech 2006 – 2014

Graf č. 2: Podíl jednotlivých okresů na celkovém zaměstnávání cizinců (včetně podnikatelů, v procentech k 31. 12. 2014)

Graf č. 3: Státní příslušnost, léčba v nemocnici na území JMK (31. 12. 2013)

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Schematizace realizace naplňování SPSZ dle činnosti utvořených formálních struktur

Tabulka č. 2: Počet vyplacených dávek za rok 2014

Tabulka č. 3: Schematizace priorit a cílů

Tabulka č. 4: Podíl nezaměstnaných osob (vývoj 2006 – 2014)

Tabulka č. 5: Struktura uchazečů o zaměstnání k 31. prosinci 2014, Brno-město

Tabulka č. 6: Přehled trestné činnosti na území Brno – město (stav k 31. 12. 2014)

Tabulka č. 7: Přehled zaznamenaných a řešených přestupků na území města Brna (rok 2013, 2014)

Tabulka č. 8: Zkušenost s návykovými látkami – osoby ve věkové kategorii děti a mládež (Mládež a drogy, statistika 2014, město Brno)

Tabulka č. 9: Pohyb obyvatelstva v roce 2014 (JMK a Brno-město)

Tabulka č. 10: Počet cizinců na území Brno-město, Brno-venkov a území ČR (stav k 31. 8. 2015)

Tabulka č. 11: 15 nejčastějších pobytových skupin cizinců na území města Brna (k 31. 8. 2015)

Tabulka č. 12: Výsledky zjišťování počtu lidí bez domova v Brně (2014)

Tabulka č. 13: Struktura dlužníků v bytech spravovaných městskou částí Brno – střed

Seznam obrázků (diagramů)

Obrázek č. 1: Schematizace vztahu SPSZ k OP Z, OP VVV a IROP

Obrázek č. 2: Schematizace lokálního partnerství

Obrázek č. 3: Schematizace uplatňování SPSZ

Obrázek č. 4: Přehled vzájemného vztahu tematických kapitol SPSZ města Brna

18 Seznam příloh

Seznam příloh materiálu SPSZ města Brna:

1. Stručná analýza sociálního vyloučení na území města Brna
2. Memorandum spolupráce - město Brno a ASZ
3. Přehled členů lokálního partnerství na území města Brna
4. Přehled indikátorů a alokací SPSZ
5. Indikátorová soustava sociálního začleňování (vstupní situace)